

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**TOPLULUK DUYGUSU VE KAYGI İLİŞKİSİ: TOPLULUK
DUYGUSU TANIMLAYICILARI ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇE'YE
UYARLANMASI VE SOSYAL MEDYA KULLANICILARI ÜZERİNE
KEŞİFSEL BİR ARAŞTIRMA**

HAZIRLAYAN

EZGİ KARADENİZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ BURÇİN AKIN SARI

ANKARA, 2023

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS / DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 12 / 01 / 2023

Öğrencinin Adı, Soyadı:Ezgi Karadeniz

Öğrencinin Numarası:22010667

Anabilim Dalı:Psikoloji

Programı:Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans

Danışmanın Unvanı/Adı, Soyadı:Dr. Öğr. Üyesi Burçin Akın Sarı

Tez Başlığı:Topluluk Duygusu ve Kaygı İlişkisi: Topluluk Duygusu Tanımlayıcıları Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması ve Sosyal Medya Kullanıcıları Üzerine Keşifsel Bir Araştırma.

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans/Doktora tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 61 sayfalık kısmına ilişkin, 12 / 01 / 2023 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 4'dır. Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

“Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını” inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası:.

ONAY

Tarih: 12 / 01 / 2023

Öğrenci Danışmanı Unvan, Ad, Soyad, İmza:

Dr. Öğr. Üyesi Burçin Akın Sarı

ÖZET

KARADENİZ, Ezgi. Topluluk Duygusu ve Kaygı İlişkisi: Topluluk Duygusu Tanımlayıcıları Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması ve Sosyal Medya Kullanıcıları Üzerine Keşifsel Bir Araştırma. Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı, 2023.

Mevcut araştırmada, Topluluk Duygusu ve Sosyal Medya ile Kaygının ilişkisi araştırılmıştır. Ayrıca topluluk duygusu, kaygı ve umutsuzluğun birbirleri üzerindeki yordayıcı rolleri incelenmiştir. Bu hedef doğrultusunda, ilk olarak Topluluk Duygusu Tanımlayıcıları Ölçeği (TDTÖ) Türkçeye uyarlanmış ve geçerlik güvenirlik çalışması yapılmıştır. Ölçek uyarlama aşamasında psikiyatrik tanı almamış toplam 335 katılımcıya ulaşılmıştır. Bu aşamada veri toplama araçları olarak Genel Aidiyet Ölçeği (GAÖ), Sosyal Güvende Hissetme ve Memnuniyet Ölçeği (SGHMÖ), UCLA Yalnızlık Ölçeği (UCLA YÖ) ve Pozitif Negatif Duygu Ölçeği (PNDÖ) verilmiştir. Ana çalışma kapsamında ise psikiyatrik tanı almamış ve sosyal medya kullanan 323 katılımcı çalışmaya dahil edilmiştir. Ana çalışmada veri toplama araçları olarak Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği (DSKÖ), Topluluk Duygusu Tanımlayıcıları Ölçeği (TDTÖ) ve Beck Umutsuzluk Ölçeği (BUÖ) verilmiştir. Katılımcılardan toplanan veriler, veri setine uygun şekilde SPSS programı ile analize alınmıştır. Analiz sonuçlarına göre, TDTÖ'nün psikometrik özelliklerinin oldukça tatmin edici düzeyde olduğu görülmüştür. Ayrıca topluluk duygusu, kaygı ve umutsuzluk arasında ilişki olduğu da saptanmıştır. Çalışma, sosyal medyanın topluluk duygusu ve kaygıda önemli farklılıklar yarattığını göstermektedir. Ayrıca topluluk duygusu, kaygı ve umutsuzluğun birbirlerini yordayıcı gücü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular güncel alanyazın kapsamında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Topluluk Duygusu, Kaygı, Umutsuzluk, Sosyal Medya

ABSTRACT

KARADENİZ, Ezgi. The Relationship between Sense of Community and Anxiety: Adaptation of the Sense of Community Descriptors Scale into Turkish and an Exploratory Study on Social Media Users. Başkent University, Institute of Social Sciences, Master's Degree in Clinical Psychology, 2023.

In the present study, the relationship between Sense of Community and Social Media and Anxiety was investigated. In addition, the predictors of sense of community, anxiety and hopelessness on each other were examined. In line with this goal, Sense of Community Descriptors Scale (SCD) was adapted into Turkish and a validity and reliability study was conducted. In the scale adaptation phase, a total of 335 participants who did not have a psychiatric diagnosis were reached. At this stage, General Belongingness Scale (GBS), Social Safeness and Pleasure Scale (SSP), UCLA Loneliness Scale (ULS) and Positive Negative Affect Scale (PANAS) were given as data collection tools. Within the scope of the main study, 323 participants who did not receive a psychiatric diagnosis and used social media were included in the study. In the main study, the State-Trait Anxiety Scale (STAS), Sense of Community Descriptors Scale (SCD), and Beck Hopelessness Scale (BHS) were given as data collection tools. The data collected from the participants were analyzed with the SPSS program in accordance with the data set. According to the results of the analysis, the psychometric properties of the scale was found as satisfactory. Also, it was determined that there was a relationship between sense of community, anxiety and hopelessness. The study shows that social media creates significant differences in sense of community and anxiety. In addition, it was concluded that sense of community, anxiety and hopelessness predicted each other. Findings from the study were discussed in the current literature.

Key Words: Sense of Community, Anxiety, Hopelessness, Social Media

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TABLolar LİSTESİ	vi
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Topluluk Duygusu.....	1
1.2. Kaygı	5
1.3. Sosyal Medya.....	7
1.4. Umutsuzluk.....	9
2. ARAŞTIRMANIN AMACI	10
3. ARAŞTIRMA SORULARI VE HİPOTEZLERİ.....	10
3.1. Araştırma Soruları:	10
3.2. Hipotezler:	11
4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	12
5. YÖNTEM	13
5.1. Çalışma I: Ölçek Uyarlama Çalışması.....	13
5.1.1. Örneklem.....	13
5.1.2. Veri Toplama Araçları.....	15
5.1.3. İşlem.....	18
5.1.4. Analiz.....	18
5.2. Çalışma II: Topluluk Duygusu ve Sosyal Medyanın Kaygı Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi.....	19
5.2.1. Örneklem.....	19
5.2.2. Veri Toplama Araçları.....	21
5.2.3. İşlem.....	22
5.2.4. Analiz.....	22
6. BULGULAR	22

6.1. Verilerin İstatistiksel Analizlere Uygunluğunun İncelenmesi	22
6.2. Çalışma I: Ölçek Uyarlama Çalışmasının Psikometrik Özelliklerine İlişkin Bulgular	23
6.2.1.Yapı Geçerliği	23
6.2.2. Birleşen ve Ölçüt Geçerliği	29
6.2.3. Güvenirlik	30
6.3. II. Çalışma: Topluluk Duygusu ve Sosyal Medyanın Kaygı Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi.....	31
6.3.1. Sosyal Medya Betimsel Analiz Bulguları	31
6.3.2 Değişkenler Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Korelasyon Bulguları.....	34
6.3.5. Sosyal Medya, TDTÖ ve DSKÖ İlişkilerine Dair Ki-Kare Bulguları	37
6.3.3. Demografik Özellikler ile TDTÖ, DSKÖ, BUÖ İlişkisine İlişkin Bulgular	44
6.3.4. Yordayıcı ve Yordanan Değişkenlere İlişkin Regresyon Analizi Bulguları	45
7. TARTIŞMA.....	47
7.1. Ölçek Uyarlama Çalışması.....	47
7.2. Ana Çalışma	49
7.3. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Öneriler.....	58
7.4. Klinik Çıkarımlar	58
SONUÇ	59
KAYNAKLAR.....	61
EKLER	
EK1. Bilgilendirilmiş Onam Formu	
EK2. Demografik Bilgi Formu	
EK3. Sense of Community Descriptors Scale (SCD)	
EK4. Genel Aidiyet Ölçeği	
EK5. Sosyal Güvende Hissetme ve Memnuniyet Ölçeği	
EK6. UCLA Yalnızlık Ölçeği	

EK7. Pozitif Negatif Duygu Ölçeği

EK8. Demografik Bilgi Formu

EK9. Durumluk Sürekli Kaygı Ölçeği

EK-10. Topluluk Duygusu Tanımlayıcıları Ölçeği (TDTO)

EK11. Beck Umutsuzluk Ölçeği

EK12. Etik Kurul Onayı

TABLÖLER LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Doğrulamalı Faktör Yapısı Değerlendirmesine İlişkin Sosyo-Demografik Değişkenlerin Sıklık ve Yüzdelik Değerleri.....	14
Tablo 2. Açıklayıcı Faktör Yapısı Değerlendirmesine İlişkin Sosyo-Demografik Değişkenlerin Sıklık ve Yüzdelik Değerleri.....	15
Tablo 3. Topluluk Duygusu, Sosyal Medya ve Kaygı İlişkisinin Değerlendirilmesine İlişkin Sosyo-Demografik Değişkenlerin Sıklık ve Yüzdelik Değerleri	20
Tablo 4. TDTÖ'nün Gerçek Toplum ve İdeal Toplum için Faktör Yapısına İlişkin Uyum İndeksleri	24
Tablo 5. Topluluk Duygusu Tanımlayıcıları Ölçeği'nin Gerçek Toplum İçin AFA Sonuçları.....	25
Tablo 6. Topluluk Duygusu Tanımlayıcıları Ölçeği'nin İdeal Toplum İçin AFA Sonuçları	26
Tablo 7. Maddeler Arası Modifikasyonlar Yapılmadan Önceki DFA Sonuçları.....	28
Tablo 8. Maddeler Arası Modifikasyonlar Yapıldıktan Sonraki DFA Sonuçları.....	29
Tablo 9. Sosyal Medya Kullanım Sıklığı ve Kullanım Süresine İlişkin Sıklık ve Yüzdelik Değerleri	31
Tablo 10. Sosyal Medya Kullanım Amaçlarına İlişkin Sıklık ve Yüzdelik Değerleri.....	32
Tablo 11. Sosyal Medya Platformlarının Kullanımına İlişkin Sıklık ve Yüzdelik Değerleri	33
Tablo 12. TDTÖ, DSKÖ, BUÖ, Sosyal Medya Kullanım Süresi, Dindarlık ve Yaş Arasındaki Korelasyon Katsayıları.....	36
Tablo 13. Gerçek Toplum ile Sosyal Medya Kullanım Amacı Değişkenlerine İlişkin Ki-Kare Analizi Sonuçları	38
Tablo 14. Gerçek Toplum Puanları Sosyal Medyanın Aktif Kullanımına İlişkin Ki-Kare Analizi Sonuçları	39
Tablo 15. Durumluk Kaygı ile Sosyal Medya Kullanım Amacı Değişkenlerine İlişkin Ki-Kare Analizi Sonuçları	41
Tablo 16. Sürekli Kaygı ile Sosyal Medyanın Aktif Kullanımına İlişkin Ki-Kare Analizi Sonuçları.....	43
Tablo 17. Umutsuzluk ile Sosyal Medyada Pasif Olarak İçerik Bakmaya İlişkin Ki-Kare Analizi Sonuçları	44

1. GİRİŞ

1.1. Topluluk Duygusu

Topluluk teriminin sosyal ve siyasi alanda çok sık kullanılması psikolojik olarak da bu tanımın ele alınmasının gerekli olduğunu düşündürmektedir (Obst ve ark., 2012). Topluluk teriminin farklı kullanım alanları mevcuttur. Bunlardan biri daha genel bir anlam olan bulunulan çevre olarak adlandırılırken, bir diğeri ise topluluk olarak ifade edilen terimin belirli bir çevrenin özel bir yakınlık ve bağ ifade edebildiğine ve bu yakınlığın etnik köken ya da bölgesel olabildiğine değinmektedir. Bir başka tanımlamada ise topluluk kelimesi diğerlerine göre oldukça sınırlı olan özel bireylerin kullandığı bir terim olarak ele alınmaktadır. Tüm bu açıklama çeşitliliğinin kafa karıştırıcı bir etkisi olduğu belirtilmektedir (Gusfield, 1975). Topluluk ve grup süreçlerinin ele alınması bireyin gelişimi için oldukça önemli görülmektedir. Topluluğun esnek yapısının kabulü ile birlikte bu terimin sadece coğrafi olarak incelenmesi yerine özdeşleşilen diğer grupların da ele alınması gerekmektedir (Heller, 1989). İnsanın yaşamı boyunca birçok topluluğa ait olduğu belirtilirken, bunların köyden şehire, bir odanın içindeki topluluktan siyasi bir topluluğa uzanan çeşitlilikte olduğu ifade edilmektedir (Heller, 1989). Hillery (1955) tarafından bu kavram detaylı bir şekilde incelenmiş olup 94'ten fazla topluluk tanımı elde edilmiştir. Topluluk duygusu kavramı ise, gruba ait bireylerin kendilerini o grubun üyelerine benzeyen özelliklerde ve bireylerin birbirlerine bağımlı oldukları şekilde algıladıkları bir grup ya da topluma ait hissetme şeklinde açıklanmaktadır (Sarason, 1974). Pretty (1990) ise topluluk duygusunun bireylerin aralarındaki etkileşimin yanı sıra grup olarak bireyin kendisinden ne beklediğinin de hissedilmesiyle ilişkili olduğunu belirtmektedir. Bu iki öncül Sarason'un topluluk duygusu teorisi ile örtüşmektedir. Topluluk duygusunun kesin tanımı halen yapılamasa da birçok araştırmacı tarafından Mc Millian ve Chavis'in 1986 yılında yaptıkları tanım benimsenmiştir ve araştırmalar bu tanım üzerinden yürütülmüştür. Bu tanıma göre; topluluk duygusu, topluma dahil olan bireylerin yaşadıkları aidiyet duygusu, bireylerin karşılıklı ve grup içinde önemli olduğu hissi, aynı zamanda topluluktaki diğer bireylerin gereksinimlerinin kendi gereksinimleri yoluyla çözümleneceğine dair genel bir inanç olarak tanımlanmaktadır.

Mc Millian ve Chavis önerdikleri tanımda dört temel yapıdan söz etmektedir. Bunlar: üyelik, etki, destek ve paylaşılan duygusal bağlıdır.

- (i) *Üyelik*; ait olma ve kişisel ilişkiler duygusunun paylaşılması olarak açıklanmaktadır. Diğer bir deyişle, bir kişinin içinde bulunduğu alan için

çeşitli yatırımlarda bulunması ve bu yatırımlar sayesinde o alanın parçası olması duygusudur (Backman ve Secord, 1959). Üyelikle birlikte paylaşım ve yakınlık artmakta ve duygusal güven oluşmaya başlamaktadır (Ehrlich ve Graeven, 1971).

- (ii) *Etki*; bireyin önemli olması ve grup için fark yaratması anlamına gelmektedir. Birey, grup tarafından istendiğini ve değer gördüğünü hissettiği için gruba ilgi duyarken o grubu güvenli görme eğilimindedir (Zander ve Cohen, 1955).
- (iii) *Destek*; gruptaki bireylerin ihtiyaçlarının karşılanmasını ve grup üyelerinin bütünleşmesini ifade etmektedir. Destek kavramı pekiştirme olarak da belirtilmektedir. Bir grubun pozitif davranışlarının devam edebilmesi için grup üyelerinin bir bütün olarak ödüllendirici olması ve bu ödüllendirme ile birlikte bir pekiştirme yaşanması önem taşımaktadır (Mc Millian ve Chavis, 1986).
- (iv) *Paylaşılan duygusal bağ* ise; gruptaki bireylerin ortak bir tarih, yer, olay ve deneyim paylaştıklarına olan inançları şeklinde ifade edilmektedir. Bireylerin paylaşılan duygusal bağ oluşturabilmek için paylaşılan bir tarihe ihtiyaçları olmasına gerek olmadığı fakat bu geçmişin içselleştirilmiş ve özümsemiş olmasının önemli olduğu vurgulanmaktadır (Mc Millian ve Chavis, 1986).

Mc Millian ve Chavis'in bu dört temel yapısının coğrafi topluluklarda desteklenip desteklenmediğinin incelendiği bir araştırmada; üyelik, etki, destek ve paylaşılan duygusal bağ unsurları desteklenmiş ve kırsal kesimdeki katılımcıların bölgesel ve kentsel kesimdeki katılımcılara göre daha çok topluluk duygusu yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır (Obst ve ark., 2001). Yaşanılan yerin kırsal ya da kentsel olmasının yanı sıra topluluk duygusunu şehirlerin büyüklüklerine göre inceleyen bir çalışmada küçük şehirlerde yaşayan ergenlerde topluluk duygusu büyük şehirlerde yaşayan ergenlere göre daha yüksek bulunmuştur (Zani ve ark., 2001). Mc Millian (1996) ilerleyen zamanlarda bu teoriyi güncelleyip bazı eklemeler yapmıştır. Yapılan bu yeni kavramsallaştırma ana teorideki yapılarla büyük ölçüde benzerlik göstermekle birlikte ana teoride bulunan üyelik, etki, destek ve paylaşılan duygusal bağ yerine üyelik ve aidiyeti içeren topluluk olma ruhu, topluluğun güvenli olmasını vurgulayan güven duygusu, topluluk ile karşılıklı yararı gözetken karşılıklı alışveriş ve oluşan duygusal bağın benzer yer ve zamanda deneyimlenmesini belirten deneyim üzerine daha çok vurgu yapılmıştır.

Topluluk duygusu araştırmalarında Mc Millian ve Chavis'in önerdikleri tanım yaygın olarak kullanılsa da bu tanım dışında diğerk açıklamalar da alanyazında oldukça önemli görölmektedir. Peck (1987) topluluk duygusunun nasıl geliştirileceğini göstermek amacıyla bir model yaratmıştır. Modelin varsayımı, topluluk duygusunun yüksek olmasının kişisel öğrenmelerde ve etkili iş birliğinde olduğu gibi daha iyi performans için de önemli olduğu yönündedir. Etkili iş birliğı ve iyi performans açısından Bateman'ın (2002) araştırması incelendiğinde; okula hissedilen topluluk duygusunun öğrenciler üzerinde duygusal, bilişsel ve sosyal açılardan olumlu etkisi olduğu görölmektedir. Yüksek topluluk duygusuna sahip okullarda öğrenme etkinliklerinin çeşitlendirilmesine daha çok imkân sunulmakta ve öğrencilerin okul etkinliklerine katılımına daha çok fırsat yaratılmaktadır. Peck'in (1987) modeline göre; topluluk duygusunu oluşturan faktörlerden diğerkleri ise bireylerin dürüst bir şekilde iletişime açık olması, yapay iletişimdense derin bir iletişim kurması ve bu bireylerin bir araya gelmesi olduğu ifade edilmektedir. Bunun yanı sıra yas tutmak, sevinmek, zevk almak gibi eylemlerin birlikte yapılması da topluluk duygusunu oluşturan faktörler olarak görölmektedir (Peck, 1987).

Topluluk duygusu ile ilgili tanımlar ve modeller arttıkça topluluk duygusu ile ilgili çalışmalar da oldukça genişlemiştir. Topluluk duygusu ile ilgili araştırmaların ilki mahalle sınırları içinde yapılmış olup daha sonraki çalışmalar mahalle sınırlarının ötesine geçerek okullar, şehirler gibi daha geniş kapsamlı topluluklar üzerine odaklanmıştır (Mahan ve ark., 2002). Topluluk, aidiyet ve desteğın toplumdaki önemi; kentleşme, küreselleşme, medya, bilinmeyene dair oluşan korku ve kültürün etkisiyle birlikte artış göstermiştir (Bess ve ark., 2002). Modern toplumlarda kentsel yaşamın artmasıyla birlikte pek çok bilim insanı sosyal bağların eksikliğini ve bu duruma bağılı olarak yabancılaşmanın gerçekteştiğini ifade etmektedir (Heller, 1989). Gusfield'e göre (1975) topluluk bölgesel/ coğrafi ve ilişkisel olarak iki şekilde ele alınmaktadır. Bölgesel/coğrafi topluluk olarak ifade edilen topluluk, mahalle, kasaba, şehirleri iğerirken; ilişkisel olarak ifade edilen topluluk yerden bağımsız olarak insanlar arasındaki ilişki ve bu ilişkinin kapasitesi üzerinden değerlendirilmektedir. İlişkisel topluluklar bir konumla sınırlı olmamakla birlikte, modern toplumlarda televizyon, gazete, telefon gibi araçlarla uzak mesafelerle ilişki kurmak mümkün görünmektedir (Heller, 1989). Bazı ilgi toplulukları (örn; dergi, bilim kurgu hayran toplulukları) üzerine yapılan bir araştırmada üyelerin ortak çıkarları için bir araya gelmesinin topluluk duygusunu açıkladığını ifade etmektedir ve bu toplulukların yüksek düzeyde topluluk duygusu hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır (Obst ve ark., 2002).

Topluluk duygusuna yönelik çalışmaların genişlemesi farklı demografik özelliklerin de bu bağlamda incelenmesine olanak sağlamıştır. Gelir, bu demografik özelliklerden biri olarak görülmektedir. Gelirin topluluğa ait olmayla negatif ilişkili olduğunu gösteren araştırmalar alanyazında mevcuttur (Obst ve ark., 2001; Zang ve Lin, 2011). Bu çalışmaların sonuçlarına göre gelir arttıkça topluluğa aidiyetin azaldığı görülmektedir. Bir başka demografik özellik olan yaş, topluluk duygusu ile incelendiğinde yordayıcı bir gücü olduğu görülmektedir (Obst ve ark., 2001). Topluluk duygusuna cinsiyet üzerinden bakıldığında ise erkeklerde daha güçlü bir topluluk duygusu olduğu belirtilmektedir. Ergenlik çağındaki kız çocuklarında ise topluluk duygusu ihtiyacının giderilmesinin daha çok arkadaşlar yoluyla sağlandığı gözlemlenmiştir (Zani ve ark., 2001). Demografik bir özellik olarak ele alınabilecek dindarlığa bakıldığında topluluk/aidiyet duygusu ve dini bağlılık duygusu arasındaki ilişkiye odaklanan çalışmalarda topluluk duygusu ve dini bağlılık arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir (Stroope, 2011; Wighting ve Liu, 2009).

Topluluk duygusu üzerine yapılan çalışmalarda demografik özelliklerin yanı sıra mutluluk, endişe, esenlik, umutsuzluk gibi psikolojik değişkenlerin de araştırıldığı dikkat çekmektedir. Ergenlerle yapılan bir araştırmalarda, ergenlerdeki artmış topluluk duygusunun daha fazla mutluluk ve daha az endişe ile ilişkili olduğu (Pretty ve ark., 1996) ve okuldaki topluluk duygusunun da yalnızlıkla negatif yönlü bir ilişkisi olduğu bulunmuştur (Pretty ve ark., 1994). Bununla birlikte yaşlı bireylerde çevrimiçi bir topluluğa ait olma duygusunun, topluluk duygusunu ve esenliği pozitif yönde etkilediği görülmektedir (Sum ve ark., 2009). Yalnızlık ile umutsuzluk ise yüksek oranda ve pozitif şekilde ilişkiliyken (Page, 1991), topluluk duygusu ve umutsuzluk arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalardan biri topluluk duygusu ile umutsuzluk arasında negatif yönlü bir ilişki saptamıştır (Drummond ve ark., 2011). Topluluk duygusu ve öznel iyi oluşu inceleyen bir araştırmada topluluk duygusu arttıkça öznel iyi oluşun da arttığı belirtilmektedir. Yine aynı çalışmada topluluk duygusu, mutluluk ve endişe ile ilişkili bulunmuşken topluluk duygusu arttıkça mutluluk ifadelerinden alınan puanların arttığı, endişenin ise azaldığı belirtilmiştir (Davidson ve Cotter, 1991).

Topluluk duygusunun bir parçasının ise aidiyet duygusu olduğu ifade edilmektedir (Anant, 1967). Hagerty (1992) aidiyet duygusunu bireylerin kendilerini herhangi bir ortamın, ilişkinin veya organizasyonun ayrılmaz bir bütünü olarak görmeleri ve o ortama, ilişkiye ya da organizasyona katılım sağlama tecrübeleri olarak ifade ederken aidiyet duygusunun iki alt boyutunu tanımlamaktadır. Değerli hissetme, kabul görme aidiyet duygusunun bir alt boyutunu oluştururken uyum ise bir diğer alt boyut olarak ele

alınmaktadır. Aidiyet duygusunun birçok psikolojik değişken ile ilişkisi incelenmiş ve düşük aidiyetin ya da aidiyetsizliğin umutsuzluk duygusuna yol açtığı (Hill, 2006); aidiyet duygusu azaldıkça kaygının arttığı (Anant, 1967); sosyal desteğin aidiyet duygusunu arttırdığı ve depresyon hastalarında da bu aidiyet duygusunun dış dünya ile ilişki kurmayla birlikte arttığı (Hagerty ve Patusky, 1995) sonucuna ulaşılmıştır. Anant (1969) yaptığı bir çalışmada aidiyet duygusunun ve kaygının toplumdan topluma değiştiğini ifade etmektedir. Doğu kültürlerinde kaygı ve aidiyet duygusu arasındaki negatif yönlü ilişkinin batı kültürlerine göre daha düşük olduğu görülmüştür. Yani her iki kültürde de aidiyet duygusu arttıkça kaygı azalmakta fakat aidiyet ile kaygı arasındaki ilişkinin doğu kültürlerinde daha zayıf olduğu görülmektedir. Bunun sebebi olarak ise; toplulukçu kültürlerin içinde var oldukları aile ve sosyal bağlarının güçlü olması gösterilmektedir (Anant, 1969).

Topluluk Duygusu çalışmalarının bahsedilen psikolojik değişkenlerle incelenmesinin artması ile birlikte topluluk duygusunun incelenmesi alanyazında Genel Aidiyet Ölçeği (Duru, 2015), Sosyal Güvende Hissetme ve Memnuniyet Ölçeği (Akın ve ark., 2013) gibi ölçeklerle yürütülürken mevcut çalışmada topluluk duygusunun daha geniş kapsamlı ele alınması hedeflendiğinden Sense of Community Descriptors Scale (Halamova ve ark., 2017) ile gerçekleştirilmiştir. Bu ölçeğin daha geniş kapsamlı olarak düşünülmesinin sebebi Gerçek Toplum ve İdeal Toplum boyutlarını ayrı ayrı ele almasıdır. Gerçek Toplum, bireyin içinde aktif olarak bulunduğu ve ait olduğu topluluk olarak tanımlanırken İdeal Toplum ise bireylerin ideal bir topluluk hayal ederek gerçek topluluklarının nasıl görüneceğini düşünmesi olarak tanımlanmaktadır (Halamova ve ark., 2017).

1.2. Kaygı

Amerikan Psikiyatri Birliği (APA), kaygıyı, gergin duygular ve endişe ile birlikte bireylerin kan basıncındaki artış gibi fiziksel belirtilerin yaşanması olarak açıklamaktadır. Fakat korku ve kaygı kavramları 50 yıllık bir süre boyunca sıklıkla karıştırılmış ve bu kavramların tanımları sürekli olarak değiştirilmiştir (Spielberger, 1972). Barrow (2002) kaygının İngilizcede “korku”, “panik”, “endişe” şeklinde ifade edildiğini ve bunun da kaygı ile korkunun birbirine karışmasına neden olduğunu öne sürmüştür. Korku ile kaygının birbirine karıştırılmasıyla birlikte kaygının hâkim duygusunun korku olduğu ancak kaygının korkunun yanında üzüntü, öfke, utanç gibi duyguları da barındırdığı ifade edilmektedir. Bunun yanında kaygı içerisinde depresyonu da barındırabilmektedir. Tüm bu açıklamalar

doğrultusunda anlaşılacağı üzere kaygının içindeki duygu tam olarak belirlenememekte ve kaygı terimi genel bir terim olarak kullanılmaktadır (Izard, 1977).

Kaygı gelecekteki tehdit ve endişe ile ilgilidir ve genellikle kaçınma davranışı oluşturmaktadır (Amerikan Psikiyatri Birliği,2022). Evrimsel bakış açısına göre belli düzeyde kaygı işlevseldir ve optimal düzeyde kaygı bireyin performansını arttırmakta önemli bir rol oynamaktadır. Bunun yanında kaygının yükselmesi eğer uyararla uyumlu bir şekilde gerçekleşiyorsa bu durumun da normal olduğu ifade edilmektedir (Andrews, 1991). Fakat birey uyarana uygun bir kaygının yerine yüksek bir kaygı yaşadığında düzenleme ve kontrol mekanizmalarını kaybetmektedir (Bishop ve ark., 2004) .Oysa ki kaygının temel işlevi bireyin psikolojik ya da biyolojik olarak stresli hissettiği günlük yaşam zorluklarının üstesinden gelmektir (Barlow, 2002).

Spielberger (1972), kaygıyı durumluk kaygı ve sürekli kaygı olarak ikiye ayırmaktadır. Ayrıca kaygıyı değerlendirme noktasında kişilik durumları ve kişilik özelliklerinden yararlanırken öncesinde bu tanımlara yer vermektedir. Kişilik durumları ve kişilik özelliklerinin farkına bakıldığında kişilik özellikleri; bireylerin dünyaya ilişkin algılarının belirli bir tutum ve saptanabilir eğilimler içinde tepki verme ya da davranışa dökme özelliklerine sahip olmasıyken bireyler arasındaki kişilik durumlarına göre daha kalıcı olan bireysel farklılıklar olarak adlandırılabilir. Kişilik durumları ise anda ve şu an oluşan bir yoğunluk içindeki tepkiler olarak tanımlanmaktadır (Spielberger, 1972). Durumluk kaygı, algılanan bir gerginlik ya da kaygı durumunda otonom sinir sisteminin harekete geçmesi ile özdeşleşmiştir. Durumluk kaygının yoğunluğu zaman içinde değişen ve sabit olmayan bir duygusal durumla karakterizedir. Birey herhangi bir tehdit ile karşılaştığında durumluk kaygının yüksek olması beklenmektedir. Sürekli kaygı ise, kaygı durumunun daha stabil olduğu durumlarda deneyimlenen, bireyden bireye değişebilen ve birçok uyarının tehdit veya tehlike olarak algılanmasına sebep olan kaygı türü olarak ifade edilmektedir (Spielberger, 1972). Sürekli kaygı, herhangi bir standart uyarana verilen istikrarlı bir kişilik özelliği olarak ortaya çıkmaktadır. Savaş- kaç tepkisinin kronikleşmesiyle birlikte bireyde umutsuzluğa ve rasyonel olmayan korkulara sebep olmaktadır (Andrew, 1991).

Türkçapar (2004), kaygının hayatın olağan bir parçası olduğunu ifade ederken her bireyin zaman zaman kaygılı hissedebileceğinin altını çizmektedir. Bireylerde kaygının ortaya çıkması ve gelişmesi bireyin kontrol odağı ve yükleme stillerine, bilişsel düzlemde cinsiyet farklılıklarına, ebeveyn tutumlarının etkisine bağlı olabilmektedir (Barlow, 2002). Bireyin hayatındaki negatif değişimler (Johnson ve Sarason, 1978), stresli yaşam olayları

(Monroe, 1982), ekonomik kaynakların kaybı (Ünal-Karagüven, 2009) gibi durumların da hayatın olağan bir parçası olmalarının yanı sıra kaygı ile pozitif bir ilişki içinde oldukları görülmektedir. Psikiyatrik bozukluklardan kaygı, toplumda en yaygın olarak görülen psikolojik belirtilerin başında gelmektedir. Bu oranın yıllık dağılımı %17,7 olarak ifade edilmekte olup kadınlarda yaygınlığı %30,5, erkeklerde ise %19,2 olarak bulunmuştur (Ertan, 2008).

Günlük yaşam olaylarının yarattığı kaygı; belirsizliğe tahammülsüzlük, sosyal destek gibi değişkenlerle de sıklıkla ele alınmaktadır (Bozkur ve ark., 2020; Ratajska ve ark., 2020). Üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmaya göre, sürekli kaygı ve belirsizliğe tahammülsüzlük arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (Tantan Ulu, 2020). Sosyal desteği ele alan çalışmalarda sosyal desteğin kaygı için güçlü bir koruyucu etkisinin olduğu belirtilmekte ve sosyal destek ile sosyal kaygı arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu ifade edilmektedir (Baltacı ve Hamarta, 2013; Roohafza, 2014).

1.3. Sosyal Medya

Sosyal medyanın ilk ortaya çıkışı çevrimiçi olarak günlük yazılar yayınlanan bir sitenin kurulmasıyla birlikte ortaya çıkarken internet erişiminin artmasıyla birlikte MySpace ve Facebook gibi sosyal ağlar ortaya çıkmıştır (Kaplan ve Haenlein, 2010). Bu şekilde başlayan etkileşimle sanal ortamlar ve sosyal medya hayatımızın merkezine yerleşmiş gibi görünmektedir. We are Social ve Hootsuite'nin yaptığı 2021 yılı "İnternet ve Sosyal Medya Kullanıcı İstatistikleri", sosyal medyanın toplam nüfusta en yoğun olarak 18-24 ve 24-35 yaş aralığında kullanıldığına işaret etmektedir. Teknolojik toplumlarda topluluk duygusunun eksilmeye başlamasının hissedilmesiyle birlikte topluluk duygusu ve teknolojinin yol açtığı sanal iletişimle ilgili çalışmalara verilen önem artmıştır (Heller, 1989). Sosyal medya siteleri, bireylerin birbirleriyle paylaşım yapmasının yanı sıra çevrimiçi toplulukların oluşmasını da sağlamaktadır. Bu çevrimiçi topluluklar ve ilgi grupları, çevrimdışı arkadaşlıkların genişletilmesi şeklinde iletişimi sağlamaktadır (Kim, Jeong ve Lee, 2010). Sosyal medyanın özellikleri ifade edilirken; bireylerin sosyal medyada ilgili konularda paylaşım yapmasını sağlayan katılım, bireylerin kolayca bilgiye ulaşımını sağlayan açıklık, sosyal medyanın iki yönlü tarafını bildiren konuşma, bireylerin ortak noktaları ve hızlı iletişim kurmaları açısından ele alındığında topluluk ve sosyal medyanın diğer sitelerle olan iletişimini sağlayan bağlantı olarak ifade edilmektedir (Myfield, 2008).

Sosyal medya platformlarının ortak özellikleri olarak (i) kullanıcıların farklı ortamlarda içerik geliştirmesi ve var olan içeriklere katkı sağlamaları, (ii) kullanıcıların oluşturulan veya var olan içeriğe etiketler yardımı ile açıklama eklemeleri, (iii) kullanıcıların oluşturulan veya var olan içeriği oylamaları ya da aktif olmayan bir şekilde değerlendirmeleri ve (iv) kullanıcıların ortak ilgi alanları çevresinde sosyal ağlar oluşturmaları gösterilmektedir (Lerman, 2007).

Günümüzde, sosyal ağ platformları internet bazlı kişilerarası iletişim için oldukça yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu platformlarda bireylerin kendilerine ait profilleri bulunmaktadır ve bu profilleri çeşitli kitlelerle paylaşmaktadır. We are Social'ın 2021 yılında yaptığı araştırmada en yaygın kullanılan sosyal ağlar, sırasıyla, Youtube, Facebook, Twitter, Instagram ve LinkedIn'dir. Bu sosyal ağlar amaçları doğrultusunda farklılık göstermektedir. Genellikle yazılı ifadelerin sunulduğu sosyal ağ Twitter olup Instagram görüntü paylaşımı, Youtube video paylaşımı, Facebook eğlence ve sosyal etkileşim, LinkedIn ise profesyonel bir yaşam paylaşımı için yaygın olarak kullanılmaktadır (Tosun, 2019). Sosyal medya ile ilgili araştırmalar genellikle teknolojinin sebep olduğu sosyal karşılaştırmayla bağlantılı olan kaygı ve depresyon; sosyal medya kullanımı ile ortaya çıkan duygu düzenleme stratejilerindeki azalma ile birlikte görülen sosyal kaygı, depresyon; veya siber zorbalık sebebi ile ortaya çıkan depresyon, kaygı ya da intihar düşünceleri çerçevesinde ilerlemektedir (Hoge ve ark., 2017). Instagram ve Twitter baz alınarak yapılan bir çalışmada aktif olunan sitenin sosyal etkileşimle anlamlı etkisi bulunmuştur. Twitter ve Instagram kullanıcılarının topluluk duygusu, anlamlı bilgi paylaşımı ve sosyal etkileşim ile pozitif yönde ilişkili iken, Instagram kullanıcılarının Twitter kullanıcılarına göre daha yüksek sosyal etkileşim güdülerinin olduğu ifade edilmektedir. Instagramın görsel alan içeriklerinin daha tatmin edici olması ve bu durumla bağlantılı olarak topluluk duygusunun da daha yüksek olması Instagram kullanıcılarının daha yüksek bir sosyal etkileşim belirtmesinin sebebi olarak gösterilmektedir (Blight ve ark., 2017).

Sosyal medya hızlı iletişim kurmanın verdiği imkân dışında tüm dünya ile ilgili haberlerin paylaşılmasını da kolaylaştırmaktadır. Caplan'ın (2005) çalışmasına göre sosyal medyadaki iletişim yüz yüze iletişime göre jest ve mimiklerin kullanılmaması açısından daha avantajlı olduğu için bireylerin daha rahat olmasını sağlamaktadır ve bu şekilde oluşan iletişim bireyler açısından daha konforlu olarak deneyimlenmektedir. Sosyal kaygı yaşayan kişilerin yüz yüze iletişimden ziyade sanal bir iletişimi tercih ettikleri ifade edilirken sanal bir iletişimi tercih etmenin sosyal medya bağımlılığına sebep olabileceği belirtilmektedir (Caplan, 2002). Çevrimiçi bir ortamda yeni kişilerle iletişim kurmak da yüksek bir çevrimiçi

topluluk duygusuyla bağlantılı olmasına karşın yalnızlığın ve aile ile iletişimde geçirilen sürenin azaldığını ve iletişim kalitesinin daha düşük olduğunu göstermektedir (Shen ve Williams, 2011). Depresyon ve kaygı çalışmalarına bakıldığında, sosyal medyanın bireyleri olumsuz etkileyecek sonuçlarının olduğu görülmektedir. Hem genel sosyal medya kullanımını hem de gece sosyal medya kullanımını araştıran bir çalışmada ergenlerin sosyal medya kullanımları arttıkça kaygılarının ve depresyon seviyelerinin de arttığı görülmüştür (Woods ve Scott, 2016). Bireye gelen mesajların sıklığı ele alınarak incelenen iletişim yoğunluğu ile çevrimiçi topluluk duygusunun pozitif yönde bir ilişkisi olduğu gözlemlenmektedir. Mesaj sıklığı arttıkça çevrimiçi topluluk duygusunun da arttığı belirtilmektedir (Shen ve Williams, 2011). İnterneti bilgi edinme amacıyla kullanan bireylerde ise daha düşük düzeyde yalnızlık ve bunun yanı sıra aile ile olan iletişimde daha uzun ve daha sağlıklı bir iletişim gözlemlenmiştir. İnterneti bilgi edinme amacıyla kullanan bireylerde mahalle, işyeri ve okul gibi ortamlarda topluluk duygusunun daha yüksek olduğu ifade edilmiştir (Shen ve Williams, 2011). Ergenlerin sosyal medya hesap sayısını ve sosyal medyayı kontrol etme sıklığını baz alan bir çalışmaya göre ise; sosyal medya hesap sayısı ve sosyal medyayı kontrol sıklığı arttıkça ailelerin ergenleri daha kaygılı ve depresif olarak ifade ettikleri görülmektedir (Barry ve ark., 2017). Çevrimiçi oyun oynayan bireylerde, aile iletişim kalitesi incelendiğinde çevrimiçi oyun oynayan bireylerin aile içi iletişim kaliteleri daha düşük bulunmuştur. Fakat bu bireylerde çevrimiçi topluluk duygusunun yüksek olduğu ifade edilmektedir. Oyun esnasında kişilerin var olan sosyal bağlarıyla ilişkilerini sürdürüyor olmaları ya da yabancılarla iletişime geçmeleri çevrimiçi topluluk duygusunu etkilemekte olup var olan sosyal bağları ile çevrimiçi oyun oynayan bireylerin daha az yalnızlık yaşadığı belirtilmektedir (Shen ve Williams, 2011).

1.4. Umutsuzluk

Beck depresyon ve intihar çalışmalarını yürütürken bireylerin içinde bulundukları durumda çaresiz ve negatif beklenti içinde olma kavramını umutsuzluk olarak tanımlamaktadır (Beck, 1963). Genel olarak umutsuzluk teriminin kullanımı Beck (1963)'in ifade ettiği gibi olup alanyazında umutsuzluğun oluşması için çaresizliğin tek başına yeterli olmadığı vurgulanmıştır. Çaresizliğin yanında negatif beklentilerin de olmasının altı çizilmektedir (Garber ve ark., 1980). Umut ve umutsuzluk kavramları bireylerin var olan hedefe erişme ihtimalini yansıtmaktadır. Umutsuz bireylerde bu hedeflere ulaşmada başarısızlık düşüncesi söz konusudur (Melges, 1969). Umutsuzluğun ortaya çıkarak umutsuzluk depresyonu oluşturmasında bazı faktörler etkili görünmektedir. Yaşanan olaya

dair nedensel bir atıf, olayın sonuçlarına ilişkin yordamalar ve bireyin kendi benliği ile ilgili çıkarımları umutsuzluğun oluşturduğu depresyonu beraberinde getirmektedir (Abramson, 1989). Birçok çalışmada umutsuzluk depresyon ile ilişkilendirilirken (Abramson ve ark., 1989; Beck, 1963; Beck ve ark., 1975) bu iki değişkenin kaygı ile oldukça kuvvetli bir ilişkisi gözlemlenmektedir (Eremsoy, 2005, Starr ve ark., 2011). Bu sebeple alanyazında umutsuzluk ve kaygı arasındaki ilişkilere de sıklıkla odaklanılmıştır. Umutsuzluk ile kaygının ilişkisini incelenmesi ile hem durumluk kaygının hem de sürekli kaygının umutsuzlukla ilişkisinin olduğu bulunmuştur (Caretta ve ark., 2014). Bunun yanında mevcut çalışmanın değişkenlerinden biri olan topluluk duygusu ile umutsuzluğun ilişkisine bakıldığında ise düşük topluluk duygusuna sahip olarak nitelendirilen ergenlerin umutsuzluklarının yüksek olduğu belirtilmiştir (Bolland ve ark., 2005; Gonzalez ve ark., 2012).

2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Mevcut tez çalışması, topluluk duygusu ve sosyal medya ile kaygı ve umutsuzluk arasındaki ilişkiye odaklanmaktadır. Topluluk duygusu eksikliğinin kaygı ile ilişkili olduğu yapılan alanyazın taramalarından ulaşılan bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Topluluk duygusu azaldıkça kaygı artmakta (Anant, 1967), kaygının artışı ile de birlikte bireyler sanal bir iletişim için sosyal medyaya yönelmektedir (Caplan, 2002). Bu sebeple bu çalışma topluluk duygusu, kaygı ve sosyal medya üzerindeki ilişkinin incelenmesini hedeflemektedir.

3. ARAŞTIRMA SORULARI VE HİPOTEZLERİ

3.1. Araştırma Soruları:

Topluluk Duygusu Tanımlayıcıları Ölçeği (TDTÖ) Türkçe Formunun psikometrik özellikleri ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu göstermekte midir?

Maddi durum demografik değişkeni ve dindarlık ile topluluk duygusunun anlamlı bir ilişkisi var mıdır?

Topluluk duygusu, kaygı, umutsuzluk ve sosyal medyanın anlamlı bir ilişkisi var mıdır?

Sosyal medyanın kullanım amaçları ve aktif kullanımı ile düşük ve yüksek topluluk duygusu puanları arasında fark var mıdır?

Sosyal medyanın kullanım amaçları ve aktif kullanımı ile düşük ve yüksek kaygı puanları arasında fark var mıdır?

Topluluk duygusu, kaygı ve umutsuzluğun birbirleri üzerinde yordayıcı etkileri var mıdır?

Kaygı ile sosyal medyayı kullanım süresinin birbirleri üzerinde yordayıcı etkileri var mıdır?

3.2. Hipotezler:

1. TDTÖ Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik özelliklerinin orijinal form ile paralellik gösterecek şekilde kabul edilebilir düzeyde olması beklenmektedir.
2. TDTÖ puanları ile maddi durum arasında anlamlı ilişkiler beklenmektedir.
3. Dindarlık seviyesi arttıkça topluluk duygusunun da artması beklenmektedir.
4. Durumlu-Sürekli Kaygı Ölçeği'nden (DSKÖ) alınan puanlar arttıkça topluluk duygusunun düşmesi beklenmektedir.
5. Beck Umutsuzluk Ölçeği'nden (BUÖ) alınan puanlar arttıkça topluluk duygusunun düşmesi beklenmektedir.
6. Sosyal medya kullanımı arttıkça topluluk duygusunun azalması beklenmektedir.
7. Durumlu-sürekli kaygı arttıkça sosyal medya kullanımının artması beklenmektedir.
8. Farklı sosyal medya platformlarının kaygıyla farklı ilişkiler göstermesi beklenmektedir.
9. Sosyal medyanın kullanım amaçları ile düşük ve yüksek topluluk duygusu puanları arasında anlamlı bir fark beklenmektedir.
10. Sosyal medyanın aktif kullanımı ile düşük ve yüksek topluluk duygusu puanları arasında anlamlı bir fark beklenmektedir.
11. Sosyal medyanın kullanım amaçları ile düşük ve yüksek kaygı puanları arasında anlamlı bir fark beklenmektedir.
12. Sosyal medyanın aktif kullanımı ile düşük ya da yüksek kaygı puanları arasında anlamlı bir fark beklenmektedir.
13. Sosyal medyanın kullanım amaçları ile düşük ve yüksek umutsuzluk puanları arasında anlamlı bir fark beklenmektedir.
14. Sosyal medyanın aktif kullanımı ile düşük ya da yüksek umutsuzluk puanları arasında anlamlı bir fark beklenmektedir.
15. Topluluk duygusu, kaygı ve umutsuzluğun birbirleri üzerinde yordayıcı etkilerinin olması beklenmektedir.

16. Kaygı ile sosyal medya kullanım süresinin birbirleri üzerinde pozitif yönde yordayıcı etkilerinin olması beklenmektedir.

4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Mevcut çalışmada, ilk olarak “Sense of Community Descriptors (SCD)” ölçeğinin Türkçeye uyarlanması ve geçerlik güvenirlik çalışması yapılmıştır. Alanyazında topluluk duygusunu genel bir şekilde ölçen bir ölçeğin olmaması SCD’nin uyarlanmasını gerekli kılmış ve alanyazındaki önemli bir eksikliği kapatacağı düşünülmüştür. Ardından topluluk duygusu, kaygı, umutsuzluk ve sosyal medya ilişkisini inceleyen yeni bir çalışmanın alanyazına eklenmesi planlanmıştır. Alanyazında topluluk duygusu ve kaygı ile ilgili ayrı, kaygı ve sosyal medya ilişkisi üzerine yapılmış ayrı çalışmalar mevcutken kaygının, topluluk duygusu ve sosyal medya ile ilişkisini aynı çalışmada inceleyen başka çalışmaya rastlanmamıştır. Y kuşağı ile başlayan dijital medya tanışması ile arkadaşlarla, aileyle veya işle olan iletişim ve bağlar dijital ortamlara kaymıştır. Öyle ki Y ve Z kuşaklarına dijital kuşak adı da verilmektedir (Zemke ve ark., 2013). Y kuşağı ardından gelen Z kuşağının sosyal medya ile ilişkisi düşünüldüğünde ise bu ilişkiye odaklanmamak kaçınılmazdır. Z kuşağının yaşamında sosyal medyada aktif paylaşım yapmak ya da herhangi bir bilgiyi sosyal medya platformlarından öğrenmek bir seçimden çok ihtiyaç olarak görülmektedir. Bu şekilde Z kuşağının bir yandan bireyselleşirken bir yandan da kitleselleştiği düşünülmektedir (Kubina, 2021). Ayrıca Y kuşağı özellikle iş yerinde olan yüz yüze iletişimle toplumun bir parçası olarak hissetme ihtiyacını belirtirken (Schawben, 2012), Z kuşağı ise sosyal medyayı yeni bir topluluk duygusu oluşturmak için bir yol olarak görme eğilimindedir (Smith ve Cawthon, 2017). Alanyazında Z kuşağının yüz yüze iletişimi kıymetli bulmasına ve yüz yüze iletişimin güçlü bağ kurmada etkili olduğunu ifade etmesine rağmen iletişimlerinin çoğunu internet bazlı araçlarla yapması da teknoloji ve sosyal medyanın Z kuşağındaki yerinin araştırılmasını kaçınılmaz hale getirmektedir (Seemiller ve Grace, 2016). Alanyazında dikkat çeken bir başka bulguya göre ise Z kuşağındaki kaygı düzeylerinin son 10 yılda giderek artmakta olduğu ve bu artışın sosyal medyayla geçirilen süreyle ilgili olduğu ifade edilmiştir (Twenge, 2018). Alanyazındaki mevcut Z kuşağı, topluluk duygusu ve kaygı çalışmalarından yola çıkarak Z kuşağının bu değişkenler ve sosyal medya ile birlikte bakış açılarının farklılaşabileceği, bireylerde göç düşünceleri oluşturabileceği (Avcı Aksoy, 2020) ve bu durumla birlikte umutsuzluklarının da etkilenebileceği düşünülmüştür. Bu sebeple mevcut çalışmaya umutsuzluk da dahil edilmiştir. Tüm bu ilişkileri göz önüne alarak bu

alışmanın topluluk duygusu, kaygı, umutsuzluk ve sosyal medya kapsamlı oluşu ile alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

5. YÖNTEM

5.1. Çalışma I: Ölçek Uyarlama Çalışması

Araştırmanın bu kısmında TDTÖ'nün Türke uyarlaması yapılmış ve öleğın Türke formunun psikometrik özellikleri değeriendirilmiştir.

5.1.1. Örneklem

TDTÖ'nün doğrulayıcı faktör analizini gerçekleştirmek amacı ile toplanan 347 kişilik örneklemde öleğı yarım bırakan ve kriterlerin dışında kalanların verileri çıkarılmıştır. Kalan 225 kişilik örneklemin, 156'sını kadın (%69) ve 69'unu erkek (%31) katılımcılar oluşturmaktadır. Katılımcıların yaşları 18-57 ($SS= 7.11$) arasında değışmektedir. Araştırmanın bu aşamasında çalışmaya katılan katılımcıların diğeri demografik özelliklerinin sıklık (F) ve yüzdeleri Tablo 1'de verilmektedir. Öleğın açımlayıcı faktör analizi için toplanan 321 kişilik örneklemde öleğı yarım bırakanların ya da kriter dışında kalanların verileri çıkarıldıktan sonra kalan 110 kişilik örneklemin, %80'ini kadın ($N = 88$), %19.1'ini erkek ($N = 21$) katılımcılar oluşturmaktadır. Yalnızca 1 katılımcı ise (% 0.9) diğeri şikkını işaretlemiştir. Katılımcıların yaşları 20-57 arasında değışmektedir ($SS= 6.68$). Araştırmanın bu aşamasında çalışmaya katılan katılımcıların diğeri demografik özelliklerinin sıklık (F) ve yüzdeleri Tablo 2'de verilmektedir.

Tablo 1.

Doğrulamalı Faktör Yapısı Değerlendirmesine İlişkin Sosyo-Demografik Değişkenlerin Sıklık ve Yüzdelik Değerleri

		<i>Sıklık (F)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
<i>Cinsiyet</i>	Kadın	156	69.3
	Erkek	69	30.7
	Diğer	-	-
<i>Medeni Durum</i>	Bekar	150	66.7
	Evli	67	29.8
	Boşanmış/Dul	8	3.6
<i>Eğitim Durumu</i>	İlkokul/Ortaokul	-	-
	Lise	20	8.9
	Lisans	136	60.4
	Yüksek Lisans	58	25.8
	Doktora	11	4.9
<i>Sosyoekonomik Düzey</i>	0-4000	63	28.0
	4000-7500	48	21.3
	7500 ve üzeri	114	50.7
<i>Toplam</i>		<i>225</i>	<i>100</i>

Tablo 2.

Açımlayıcı Faktör Yapısı Değerlendirmesine İlişkin Sosyo-Demografik Değişkenlerin Sıklık ve Yüzdelik Değerleri

		<i>Sıklık (F)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
<i>Cinsiyet</i>	Kadın	88	80.0
	Erkek	21	19.1
	Diğer	1	0.9
<i>Medeni Durum</i>	Bekar	65	59.1
	Evli	42	38.2
	Boşanmış/Dul	3	2.7
<i>Eğitim Durumu</i>	İlkokul/Ortaokul	-	-
	Lise	12	10.9
	Lisans	74	67.3
	Yüksek Lisans	22	20.0
	Doktora	2	1.8
<i>Sosyoekonomik Düzey</i>	0-4000	39	35.5
	4000-7500	24	21.8
	7500 ve üzeri	47	42.7
<i>Toplam</i>		<i>110</i>	<i>100</i>

5.1.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmaya katılacak olan katılımcılardan sosyo-demografik özelliklerin (yaş, cinsiyet, eğitim durumu vb.) belirlenmesi sebebi ile öncelikle Demografik Bilgi Formu

doldurmaları istenmiştir (Ek-2). Daha sonrasında Türkçe'ye uyarlaması yapılan TDTÖ'nün geçerlik ve güvenirlik çalışmasında kullanılmak üzere Genel Aidiyet Ölçeği (GAÖ), Sosyal Güvende Hissetme ve Memnuniyet Ölçeği (SGHMÖ), UCLA Yalnızlık Ölçeği (UCLA-YÖ) ve Pozitif- Negatif Duygu Ölçeği (PNDÖ) uygulanmıştır.

5.1.2.1. Demografik Bilgi Formu

Katılımcılardan sosyo-demografik özelliklerin belirlenmesi sebebi ile öncelikle Demografik Bilgi Formu doldurmaları istenmiştir. Bu form ile katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu, gelir, medeni hal, tanımlanmış psikiyatrik bir bozukluğun olup olmadığı gibi bilgileri alınmıştır. Bu bilgiler dışında topluluk duygusunu etkileyebileceği düşünülen etnik köken, Türkiye'de yaşama süresi ve ana dil bilgileri de sorulmuştur (Ek-2)

5.1.2.2. Sense of Community Descriptors Scale (Topluluk Duygusu Tanımlayıcıları Ölçeği; TDTÖ)

TDTÖ, Halamova, Kanovsky ve Nanistova (2018) tarafından geliştirilmiştir. Ölçekte Sadovska ve Nanistova (2000)'nin geliştirdiği 22 adet iki kutuplu sıfattan oluşan bir liste kullanılmıştır. Ölçek yarı projektiftir. Ölçeğin amacı gerçek ve ideal toplulukta topluluk duygusu arasındaki farkı ölçmektir. Farkın küçülmesi memnuniyetin artışı ve topluluk duygusunun güçlü olması anlamına gelmektedir. Ölçekteki iki kutuplu sıfatlar yedili puanlama sistemine göre (-3-+3) değerlendirilmektedir. Ölçek kabul, dinamikler ve açıklık olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa değerleri ideal toplum için .94 iken, gerçek toplum için .91 olarak bulunmuştur. Tüm alt boyutların Cronbach Alfa değerleri .71 ve .98 arasında değişmektedir (Halamova, Kanovsky ve Nanistova, 2018). Bu çalışma için iç tutarlılık katsayıları gerçek toplum için .96 iken, ideal toplum için .95 olarak hesaplanmıştır. Gerçek toplum için alt boyutların iç tutarlılık katsayıları kabul, dinamik ve işlevsellik boyutları için sırasıyla .91, .93 ve .72; ideal toplum için ise sırasıyla .93, .68 ve .80 olarak bulunmuştur (Ek-3).

5.1.2.3. Genel Aidiyet Ölçeği (GAÖ)

GAÖ, Malone ve arkadaşları tarafından 2012 yılında geliştirilmiştir. 12 maddeden oluşan ölçeğin Kabul Edilme/ İçerilme ve Reddedilme/ Dışlanma şeklinde iki alt boyutu bulunmaktadır. Ölçek maddeleri 7'li Likert üzerinden değerlendirilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan aidiyet duygusunun yüksek olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlamasında GAÖ'nün iç tutarlılık değeri .92 olarak bulunmuştur. Alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları ise sırasıyla .89 ve .91 olarak belirlenmiştir (Duru, 2015). Mevcut çalışma için

ölçeğin iç tutarlılığı .91 olarak bulunurken alt boyutların iç tutarlık değerleri Kabul edilme alt boyutu için, .89, Reddedilme alt boyutu için ise .88 olarak hesaplanmıştır (Ek-4).

5.1.2.4. Sosyal Güvende Hissetme ve Memnuniyet Ölçeği (SGHMÖ)

SGHMÖ, Gilbert ve arkadaşları (2009) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilmesindeki amaç, kişilerin sosyal yaşam alanlarını güvenli, sıcak ve sakinleştirici olarak adlandırıp adlandırmadığını belirlemektir. Ölçek 11 maddeden oluşmaktadır ve 5’li likert üzerinden değerlendirilmektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 44’tür. Maddeler tek faktörde toplanmaktadır ve faktör yükleri .51 ile .84 arasında değişmektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Akın, Uysal ve Çitemel (2013) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Türkçe çalışmasında iç tutarlılık değeri .85 olarak bulunmuşken mevcut çalışma için bu değer .91 olarak hesaplanmıştır (Ek-5).

5.1.2.5. UCLA Yalnızlık Ölçeği (UCLA YÖ)

UCLA YÖ, Russel, Peplau ve Ferguson tarafından 1978 yılında geliştirilmiştir. Ölçeğin gözden geçirilmesi ise Russel, Peplau ve Cutrona tarafından 1980 yılında gerçekleşmiştir. 20 maddeden oluşan ölçekte 10 madde olumlu, 10 madde olumsuzdur. Ölçek maddeleri 4’lü likert üzerinden değerlendirilmektedir. Ölçekten en fazla 80 puan, en düşük ise 20 puan alınabilmektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenirlik çalışması Demir (1989) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışmasında iç tutarlılık sayısı .96, test-tekrar test güvenirlik katsayısı .94 olarak bulunmuştur. Mevcut çalışmada ise ölçeğin iç tutarlık katsayısı .91 olarak bulunmuştur (Ek-6).

5.1.2.6. Pozitif Negatif Duygu Ölçeği (PNDÖ)

PNDÖ, Watson, Clark ve Tellegen tarafından 1988 yılında geliştirilmiştir. Ölçek maddeleri 5’li likert üzerinden değerlendirilmektedir ve ölçek 10’u olumlu 10’u olumsuz olmak üzere duyguları tanımlayan 20 sıfattan oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenirlik çalışması Gençöz (2000) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığı olumlu duygulanım için .83, olumsuz duygulanım için ise .86 iken, test-tekrar test güvenirlik katsayısı ise olumlu duygulanım için .40, olumsuz duygulanım için ise .54 olarak gösterilmiştir. Mevcut çalışma için olumlu duygulanım için iç tutarlılık değeri .87 iken olumsuz duygulanım için iç tutarlılık değeri .89 olarak bulunmuştur (Ek-7).

5.1.3. İşlem

TDTÖ'nün Türkçe'ye uyarlama çalışması için ölçek sahibi araştırmacıdan e-posta yolu ile izin alınmıştır. Ardından Başkent Üniversitesi Etik Kurulundan gerekli izinler alınmıştır. TDTÖ'nün Türkçe'ye uyarlaması gerçekleştirilirken çeviri- geri çeviri yöntemi uygulanmıştır. Çeviri aşamasında ilk olarak Başkent Üniversitesi Amerikan Kültür ve Edebiyatı Bölümü'nden alanında yetkin uzmanlar orijinal ölçeği İngilizceden Türkçeye çevirmişler ardından da aynı alandaki farklı uzmanlar İngilizceden Türkçeye çevrilen ölçeği geri İngilizceye çevirmişlerdir. Son olarak da bu form ile orijinal ölçek formu karşılaştırıldıktan sonra ölçeğe son hali verilmiştir. Katılımcılara Qualtrics programı üzerinden erişim sağlanmıştır ve çalışmaya katılımda gönüllülük esas alınmıştır. Katılımcılara çalışmanın başlangıcında bilgilendirilmiş onam formu verilmiştir (Ek-1). Çalışma yaklaşık olarak 15-20 dakika sürmüştür.

5.1.4. Analiz

Ölçek uyarlamasının analizleri için ilk olarak, TDTÖ'nün Türkiye örnekleme uygunluğunun değerlendirilmesi amacıyla Analysis of Moment Structures (AMOS) programı yardımıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Ölçeğin orijinal faktör dağılımı Türkiye örnekleminde doğrulanmadığından Statistical Package for Social Science (SPSS 21) ile faktör yüklerinin keşfedilmesi amacıyla Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmıştır. Uygulanan AFA sonucunda yapılan düzenlemelerin Türkiye örnekleme için uygunluğuna bakılmak amacıyla tekrar DFA yapılmıştır. Ardından ölçeğin birleşen geçerliğini değerlendirmek amacıyla TDTÖ ile GAÖ, SGHMÖ puanları arasındaki korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Ölçüt geçerliğini değerlendirmek amacıyla TDTÖ ile UCLA YÖ ve PNDÖ'nün düşük ve yüksek %27'lik grupları ile MANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. TDTÖ'nün kabul, dinamikler ve işlevsellik alt boyutları için Cronbach Alfa değerleri hesaplanmıştır. TDTÖ'nün kabul, dinamikler ve işlevsellik alt boyutları için alt boyut puanlarının madde toplam korelasyon değerleri korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir.

5.2. Çalışma II: Topluluk Duygusu ve Sosyal Medyanın Kaygı Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi

5.2.1.Örneklem

Çalışmanın bu kısmında ise We are Social ve Hootsuite'nin yaptığı 2021 yılı “İnternet ve Sosyal Medya Kullanıcı İstatistikleri” raporundaki sosyal medya kullanımı verileri baz alınarak, çalışmaya gönüllülük esasına göre 18-35 yaş aralığında 323 katılımcı dahil edilmiştir. Çalışmanın bu aşamasında 550 katılımcıdan veri toplanmış fakat 18-35 yaş aralığında olmayan, herhangi bir psikiyatrik tanı almış olan, psikiyatrik bir tedavi görmekte olan ve sosyal medya kullanıcısı olmayan ve çalışmayı yarım bırakan 227 kişinin verileri analizden çıkarılmıştır. Ana çalışma için 323 kişilik örneklemin, 265'i kadın (%82) ve 58'i erkek (%18) olarak bulunmuştur. Katılımcıların yaşları 18-35 ($SS= 4.32$) arasında değişmektedir. Ana çalışmada çalışmaya katılan katılımcıların diğer demografik özelliklerinin sıklık (F) ve yüzdeleri Tablo 3'te verilmektedir.

Tablo 3.

Topluluk Duygusu, Sosyal Medya ve Kaygı İlişkisinin Değerlendirilmesine İlişkin Sosyo-Demografik Değişkenlerin Sıklık ve Yüzdelik Değerleri

		<i>Sıklık(F)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
<i>Cinsiyet</i>	Kadın	265	82
	Erkek	58	18
	Diğer	-	-
<i>Medeni Durum</i>	Bekar	246	76.2
	Evli	73	22.6
	Boşanmış/Dul	4	1.2
<i>Eğitim Durumu</i>	İlkokul/Ortaokul	-	-
	Lise	40	12.4
	Lisans	227	70.3
	Yüksek Lisans	46	14.2
	Doktora	10	3.1
<i>Sosyoekonomik Düzey</i>	0-4000	96	29.7
	4000-7500	66	20.4
	7500 ve üzeri	161	49.8
<i>Toplam</i>		<i>323</i>	<i>100</i>

5.2.2. Veri Toplama Araçları

5.2.2.1. Demografik Bilgi Formu

Demografik bilgi formu araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Yaş, cinsiyet, eğitim durumu, gelir, medeni hal, tanımlanmış psikiyatrik bir bozukluğun olup olmadığı bilgileri alındıktan sonra sosyal medya kullanımı, sosyal medya kullanım süresi, sosyal medya aktifliği, yaygın olarak kullanılan sosyal medya platformu gibi sosyal medya kullanımını betimleyen sorular sorulmuştur (Ek-8).

5.2.2.2. Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği (DSKÖ)

DSKÖ Spielberger ve arkadaşları tarafından 1970 yılında geliştirilmiştir. Toplam 40 maddeden oluşan ölçeğin 20 maddesi durumluk kaygıyı ölçerken diğer 20 maddesi ise sürekli kaygıyı ölçmektedir. Durumluk Kaygı alt ölçeği bireylerin belirli bir zamanda ve belirli durumlarda kendini nasıl hissettiği dikkate alınarak cevaplanmaktadır. Sürekli Kaygı alt ölçeği ise bireyin kendini genel olarak nasıl hissettiğine yönelik maddelerden oluşmaktadır. Ölçekteki maddeler 4'lü likert üzerinden cevaplanmakta olup ters maddeler bulunmaktadır. Envanterin Türkçe uyarlamasında iç tutarlılık katsayıları Durumluk Kaygı alt boyutu için .83 ile .92 arasında değişmektedir. Sürekli kaygı alt boyutu için ise bu değerler .83 ile .87 arasında bulunmuştur. (Öner ve Le Compte, 1983). Bu çalışma için Durumluk Kaygı alt boyutunun iç tutarlılık katsayısı .93 iken Sürekli Kaygı alt boyutunun iç tutarlılık katsayısı .91 olarak hesaplanmıştır. (Ek- 9).

5.2.2.3. Sense of Community Descriptors Scale (Topluluk Duygusu Tanımlayıcıları Ölçeği-TDTÖ)

Araştırmanın birinci aşamasında Türkçeye uyarlanacak olan ölçeğin bilgileri 5.1.2.2.' de verilmiştir. Bu çalışma için ölçeğin iç tutarlılık katsayısı Gerçek Toplum için .96 iken , İdeal Toplum için .95 olarak bulunmuştur. (Ek-10)

5.2.2.4. Beck Umutsuzluk Ölçeği (BUÖ)

BUÖ Beck ve arkadaşları tarafından 1974 yılında geliştirilmiştir. Ölçek 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte her madde 1 puan almakta olup ve ölçekten en fazla 20 puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puanları kişinin umutsuzluğunun da yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Ölçeği oluşturan faktörler “Gelecek ile İlgili Duygular”, “Motivasyon Kaybı” ve “Gelecek ile İlgili Beklentiler” şeklindedir. Ölçeğin Türkçe uyarlamasında iç tutarlılık katsayısı .86 olarak belirlenmiştir (Seber ve ark., 1993). Bu çalışma için ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .89 olarak hesaplanmıştır. (Ek-11).

5.2.3. İşlem

Araştırmanın bu basamağı için katılımcılara diğer çalışmada olduğu gibi Qualtrics programı üzerinden erişim sağlanmıştır. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Katılımcılara bilgilendirilmiş onam formu verilmiştir (Ek-1). İlk önce demografik bilgi formu verildikten sonra (Ek-8) Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeğinin Sürekli ve Durumluk Kaygı Envanteri (Ek-9), Topluluk Duygusu Tanımlayıcıları Ölçeği (Ek-10) ve Beck Umutsuzluk Ölçeği (Ek-11) terazileme tekniği ile katılımcılara verilmiştir. Çalışma yaklaşık 15 dakika sürmüştür.

5.2.4. Analiz

Ana çalışmada topluluk duygusunun, sosyal medya, kaygı, umutsuzluk ve diğer demografik değişkenlerle ilişkilerini incelemek amacıyla korelasyon analizi uygulanmıştır. Ardından sosyal medya kullanımına ilişkin verilerin topluluk duygusu, kaygı ve umutsuzluk açısından farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin ki-kare analizleri yapılmıştır. Son olarak ise topluluk duygusu, kaygı ve umutsuzluğun birbirleri üzerindeki yordayıcı etkisini ve sosyal medya ile kaygının birbirleri üzerindeki yordayıcı gücünü anlayabilmek için regresyon analizine başvurulmuştur.

6. BULGULAR

6.1. Verilerin İstatistiksel Analizlere Uygunluğunun İncelenmesi

Analizlere başlanmadan önce geçerlik ve güvenirlik verilerinin ($N = 335$) ve ana çalışma verilerinin ($N = 323$) istatistiksel analizlere uygunluğu incelenmiştir. Öncelikle kayıp veri ve uçdeğer analizleri gerçekleştirilmiş, SPSS'e aktırılırken gerçekleştirilecek hataların önüne geçebilmek amacıyla veriler kontrol edilmiştir. Daha sonrasında, verilerin normallik değerlerini karşılayıp karşılamadığına bakılmak amacıyla basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) değerleri hesaplanmıştır. Sosyal bilimlerde yapılan çalışmalarda verilerin normal dağılımı karşılaması varsayımı basıklık ve çarpıklık değerlerinin -1.5 ile $+1.5$ arasında olması gerektiği yönündedir (Tabachnick ve Fidel, 2014). Mevcut çalışmada da alanyazınla tutarlı olarak tüm ölçümlerin basıklık ve çarpıklık değerlerinin -1 ile $+1$ arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak TDTÖ'nün İdeal Toplum alt boyutunda -1.5 ile $+1.5$ değerleri karşılanmamıştır. Bunun nedeni İdeal Toplum boyutunun ölçek yapısı gereği katılımcılara ait olmak istedikleri ideal toplumun sorulması ve katılımcılardan gelen cevapların hep yüksek puanlarda birikmesi ile açıklanabilmektedir.

6.2. Çalışma I: Ölçek Uyarlama Çalışmasının Psikometrik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmanın ilk basamağı olan TDTÖ'nün Türkçeye uyarlamasına yönelik geçerlik ve güvenirlik analiz sonuçları yer almaktadır.

6.2.1.Yapı Geçerliği

TDTÖ Gerçek Toplum ve İdeal Toplum için ayrı ayrı değerlendirilen kabul, dinamik ve açıklık alt boyutlarından oluşan bir ölçüm aracıdır. Hem Gerçek Toplum hem de İdeal Toplum için Kabul alt boyutunda 10 madde (1, 6, 8, 9, 13, 14, 16, 19, 21, 22), dinamik alt boyutunda 8 madde (2, 4, 5, 7, 12, 15, 17, 20) ve açıklık alt boyutunda 4 madde (3, 10, 11, 18) yer almaktadır. Bu maddeler iki kutuplu sıfatlardan oluşmaktadır. Orijinal formda katılımcılar -3;3 [-3 (çok negatif), -2 (oldukça negatif), -1 (biraz negatif), 0 (bilmiyorum), 1 (biraz pozitif), 2 (oldukça pozitif), 3 (çok pozitif)] arasında puanlama yapmaktadır. Türkiye örnekleminde veri toplama aşamasında puanlamanın daha rahat anlaşılabilmesi için puanlama 0:6 (0-çok negatif, 1-oldukça negatif, 2-biraz negatif, 3-bilmiyorum, 4-biraz pozitif, 5- oldukça pozitif, 6-çok pozitif) arasında puanlanacak şekilde düzenlenmiştir. Ölçek uyarlama çalışmasının ilk aşamasında, orijinal ölçeğin 3 faktörlü yapısının Türkiye örnekleminde doğrulanıp doğrulanmadığını tespit etmek amacıyla Analysis of Moment Structures (AMOS) programı yardımıyla DFA yapılmıştır. Bu analiz için alanyazın Ki-kare/df değerinin 3'ün altında olması gerektiğini belirtmektedir. Aynı zamanda CFI, GFI, AGFI VE NFI değerlerinin .90 üzerinde olması beklenirken RMSEA değerinin .08 'in altında olması beklenmektedir (Kline, 1998). Ölçek Gerçek Toplum ve İdeal Toplum olarak ikiye ayrıldığı için bu değerler ayrı ayrı her iki toplum için de hesaplanmıştır. Gerçek Toplum ve İdeal Toplum için için doğrulayıcı faktör analizinde öncelikle Ki-kare /df değerleri hesaplanmıştır [sırasıyla ($\chi^2/df = 2.95$), ($\chi^2/df = 2.67$)] . Bu değerler modelin kabul edilebilir düzeyde olduğuna işaret etmektedir. TDTÖ'nün orijinal formundaki 3 faktörlü yapısının Gerçek Toplum ve İdeal Toplum için Türkiye örnekleminde toplanan verilerle olan uygunluğu değerlendirildiğinde ise modelin yeterince iyi çalışmadığı görülmektedir (Tablo 4).

Tablo 4.*TDTÖ'nün Gerçek Toplum ve İdeal Toplum için Faktör Yapısına İlişkin Uyum İndeksleri*

	<i>N</i>	χ^2	<i>sd</i>	χ^2/sd	<i>p</i>	<i>AGFI</i>	<i>GFI</i>	<i>CFI</i>	<i>RMSEA</i>
Gerçek Toplum	225	592	201	2.95	.00	.74	.79	.89	.09
İdeal Toplum	225	535	201	2.67	.00	.77	.81	.89	.09

Bu sebeple AFA yardımı ile Türkiye örnekleminin kültür ve yapısına göre madde dağılımının keşfedilmesi ve doğrulanması ihtiyacı duyulmuştur. AFA'da Gerçek Toplum ve İdeal Toplum için ölçek maddeleri ayrı ayrı analize alınmış ve “oblimin” döndürme tekniği kullanılarak toplanan verinin faktör analizine uygunluğu değerlendirilmiştir. Bu amaçla, Gerçek Toplum ve İdeal Toplum için Kaiser Mayer Orkin (KMO) ve Bartlett's Ki-kare testleri uygulanmış ve Gerçek Toplum ve İdeal toplum maddelerinin KMO indeksleri sırasıyla .94 ve .93 olarak bulunmuş olup her ikisinin de Bartlett's Ki-kare değerleri anlamlı bulunmuştur ($p = .00$) Yapılan bu analizler sonucu toplanan verilerin AFA'ya uygun olduğu belirlenmiştir.

Faktör sayısı belirlenirken Eigenvalue değerinin 1'in üstünde olduğu faktörler kabul edilmiştir. Bu değerlendirme esas alındığında, Türkiye örnekleminde toplanan veride ölçeğin orijinal formundakiyle tutarlı olarak hem Gerçek Toplum hem de İdeal Toplum için 3 faktörlü bir yapının olduğu görülmüştür. Gerçek Toplum boyutunda bulunan 3 faktör toplam varyansın % 67.8'ini açıklamaktadır. İdeal Toplum boyutunda ise bu oranın % 66.3 olduğu görülmüştür. TDTÖ'nün orijinal formundaki Gerçek ve İdeal Toplumun faktör yükleri ve dağılımları Tablo 5 (Gerçek Toplum) ve Tablo 6 (İdeal Toplum) 'da gösterilmiştir. .30'un altındaki faktör yüklerine tablolarda yer verilmemiştir.

Tablo 5.*Topluluk Duygusu Tanımlayıcıları Ölçeği'nin Gerçek Toplum İçin AFA Sonuçları*

Maddeler	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
TDTÖ_gercek1		-.38	.54
TDTÖ_gercek2			.85
TDTÖ_gercek3	.71		
TDTÖ_gercek4	.51		.33
TDTÖ_gercek5		-.52	.33
TDTÖ_gercek6	.83		
TDTÖ_gercek7		-.87	
TDTÖ_gercek8		-.32	.48
TDTÖ_gercek9		-.61	
TDTÖ_gercek10	.92		
TDTÖ_gercek11	.64		
TDTÖ_gercek12		-.70	
TDTÖ_gercek13			.57
TDTÖ_gercek14		-.56	
TDTÖ_gercek15		-.97	
TDTÖ_gercek16	.53	-.31	
TDTÖ_gercek17		-.80	
TDTÖ_gercek18	.78		
TDTÖ_gercek19	.87		
TDTÖ_gercek20	.41	-.32	
TDTÖ_gercek21	.85		
TDTÖ_gercek22	.36	-.50	

Not: TDTÖ: Topluluk Duygusu Tanımlayıcıları Ölçeği gerçek: Gerçek Toplum

Tablo 6.*Topluluk Duygusu Tanımlayıcıları Ölçeği'nin İdeal Toplum İçin AFA Sonuçları*

Maddeler	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
TDTÖ_ideal1	.69		
TDTÖ_ideal2			.77
TDTÖ_ideal3	.42		.57
TDTÖ_ideal4	.71		
TDTÖ_ideal5			.78
TDTÖ_ideal6	.50	.39	
TDTÖ_ideal7		.75	
TDTÖ_ideal8	.56		.46
TDTÖ_ideal9	.74		
TDTÖ_ideal10	.36		
TDTÖ_ideal11	.38		.41
TDTÖ_ideal12		.55	
TDTÖ_ideal13			.71
TDTÖ_ideal14	.83		
TDTÖ_ideal15	.59	.48	
TDTÖ_ideal16	.81		
TDTÖ_ideal17	.45	.58	
TDTÖ_ideal18	.39	.48	
TDTÖ_ideal19	.74		
TDTÖ_ideal20	.82		
TDTÖ_ideal21	.66		
TDTÖ_ideal22	.71		

Not: TDTÖ: Topluluk Duygusu Tanımlayıcıları Ölçeği ideal: İdeal Toplum

Gerçek Toplum ve İdeal Toplum için ayrı ayrı faktör yükleri hesaplandığında bazı maddeler bulundukları alt boyut açısından orijinal formula örtüşmeler gösterse de bazı maddelerin de orijinal formdan farklı olarak farklı faktörlere yüklendikleri görülmüştür. Gerçek Toplum için, 1. Faktöre yüklenen 10 madde (3, 4, 6, 10, 11, 16, 18, 19, 20,21) , 2. Faktöre yüklenen 8 madde (5, 7, 9, 12, 14, 15, 17, 22) ve 3. Faktöre yüklenen 4 madde (1, 2, 8, 13) bulunmaktadır. İdeal Toplum için ise, 1. Faktöre yüklenen 13 madde (1, 4, 6, 8, 9, 10, 14, 15, 16, 19, 20, 21, 22), 2. Faktöre yüklenen 4 madde (7, 12, 17, 18) ve 3. Faktöre yüklenen 5 madde (2, 3, 5, 11, 13) olduğu görülmektedir. Buna göre, 1. Faktör ve 2. Faktör maddelerin çoğunluğunun orijinal ölçekle uyumlu olarak yerleşmesi sebebiyle ölçeğin Türkçe formunda da bu faktörler Kabul ve Dinamik olarak adlandırılırken, orijinal ölçekte Açıklık olarak adlandırılan 3. Faktörün maddelerinden birçoğu binişik yükler olması sebebiyle ölçekten çıkartılmış veya farklı faktörlere yüklenmiştir. Uyarlama çalışmasında oluşturulan 3. Faktör orijinal formdaki diğer boyutlardan maddeler olarak oluşmuştur. Durağan-Dinamik, Sıradan- Özgün gibi maddeleri barındıran 3. Faktöre İşlevsellik adlandırması uygun bulunmuştur. Alanyazında AFA’da birden fazla faktöre yüklenen ve bu yüklenmenin farkının .10’dan küçük olduğu binişik yüklü maddelerin ölçekten çıkarılması gerektiği ifade edilmektedir (Tabachnick ve Fidel, 2001). Buna göre, 20. Maddenin Gerçek Toplum ölçeğinde iki faktöre yüklenmesi ve faktör yükü arasındaki farkın .10’dan küçük olması nedeniyle bu madde ölçekten çıkartılmıştır. Benzer şekilde 8., 11. ve 18. maddeler de İdeal Toplum ölçeğinden çıkarılmıştır. Gerçek Toplum ve İdeal Toplum ölçeklerinin orijinal formunda aynı sıfatların kullanımı dikkate alınarak Gerçek Toplum ölçeğinden çıkarılan madde İdeal toplum ölçeğinden, İdeal Toplum ölçeğinden çıkarılan maddeler de Gerçek Toplum Ölçeğinden çıkarılmıştır. Ölçeğin orijinalinde Gerçek Toplum boyutu için Kabul alt boyutunda olan 9., 14. ve 22. maddeler yapılan AFA sonucu uyarlanan ölçekte Dinamik alt boyutuna, 1, 8. ve 13. maddeler ise İşlevsellik alt boyutuna geçerken; Dinamik alt boyutunda olan 4. ve 20. maddeler Kabul alt boyutuna, 2. madde ise İşlevsellik alt boyutuna geçmiştir. Orijinal formdaki Açıklık alt boyutundaki 3., 10., 11. ve 18. maddeler ise Kabul alt boyutuna alınmıştır. İdeal Toplum boyutu için Kabul alt boyutunda olan 13. madde İşlevsellik alt boyutuna geçerken, Dinamik alt boyutunda olan 4., 15. ve 20. maddeler Kabul alt boyutuna, 2. ve 5. maddeler ise İşlevsellik alt boyutuna geçmiştir. Açıklık alt boyutunda olan 10. madde Kabul alt boyutuna ve 18. madde ise Dinamik alt boyutuna alınmıştır.

Bu maddelerin orijinal ölçekten farklı olarak Türkçe formunda farklı alt boyutlara yerleşmesinin sebebi olarak sıfatların Türkçe ve İngilizce'deki ikincil anlamsal türlerinin farklı olabileceği gerçeği gösterilmektedir (Aslan, 2004). Ayrıca ölçeğin orijinal İngilizce formundaki alt boyut adlandırmalarının açıklamaları yapılırken, Kabul alt boyutu bireyin benzersizliği, anlamlılığı, kendini yansıtmaya tarzı ve içinde bulunduğu çeşitliliği kabul ederek saygı duyması olarak açıklanırken; Dinamik alt boyutu bireyler arasındaki ilişkilerin kalitesi ve ortak hedefleri ile tanımlanmaktadır. Açıklık ise toplumdaki özgürlüğü, bireylerin birbirlerine güveni ve açık iletişimi şeklinde açıklamaktadır (Halamova ve ark., 2018). Bu açıklamalar da dikkate alındığında net ve belirli tanımlamaların olmaması ve sıfatların göreceliliği düşünüldüğünde; her toplumun kültürel yapısıyla bu sıfatları farklı boyutlara yerleştirmesi olası görünmektedir.

AFA'ya göre ölçekten çıkarılan 4 madde ve farklı faktörlere yüklenen maddeler dikkate alınarak ölçeğin 3 alt boyutlu ve 18 maddelik haline tekrar DFA yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre; Gerçek Toplum ve İdeal toplum için Ki-kare/df değerlerinin kabul edilebilir düzeye yakın olduğu görülmektedir [sırasıyla ($\chi^2/df = 3.04$), ($\chi^2/df = 2.70$)]. Bu değerler, ölçeğin 18 maddelik halinin uyum indekslerinin ölçeğin orijinal yapısı korunarak elde edilen uyum indekslerinden daha kabul edilebilir olduğuna ancak bir dizi düzeltmeye ihtiyaç duyulduğuna işaret etmektedir. Tablo 7'de Gerçek Toplum ve İdeal Toplum ölçeklerine ilişkin modifikasyonlar öncesi uyum indeks değerleri gösterilmektedir.

Tablo 7.

Maddeler Arası Modifikasyonlar Yapılmadan Önceki DFA Sonuçları

	<i>N</i>	χ^2	<i>sd</i>	χ^2/sd	<i>p</i>	<i>AGFI</i>	<i>GFI</i>	<i>CFI</i>	<i>RMSEA</i>
Gerçek Toplum	225	401	132	3.04	.00	.77	.82	.91	.09
İdeal Toplum	225	357	132	2.70	.00	.81	.85	.90	.09

Gerçek Toplum için modifikasyon indeksleri incelendiğinde, ana modelin uyum indeksleri 16 ve 17. maddelerin hataları ($X^2 = 33.62$) arasında ($X^2 = 364.40$, $x^2 / df = 2.78$, $p = .00$, $AGFI = .79$, $GFI = .84$, $CFI = .92$, $RMSEA = .09$), 1. ve 4. maddelerin hataları ($X^2 = 26.09$) arasında ($X^2 = 336.36$, $x^2 / df = 2.59$, $p = .00$, $AGFI = .80$, $GFI = .85$, $CFI = .93$, $RMSEA = .08$), 6. ve 7. maddelerin hataları ($X^2 = 15.81$) arasında ($X^2 = 319.56$, $x^2 / df = 2.48$,

$p = .00$, $AGFI = .81$, $GFI = .86$, $CFI = .93$, $RMSEA = .08$), 5. ve 6. maddelerin hataları ($X^2 = 9.46$) arasında ($X^2 = 309.27$, $x^2 / df = 2.42$, $p = .00$, $AGFI = .82$, $GFI = .87$, $CFI = .94$, $RMSEA = .08$) ve son olarak da 11. ve 15. maddelerin hataları ($X^2 = 5.94$) arasında oluşturulan kovaryansların sonucunda modelin uyum endeksi daha iyi bir düzeye çekilmiş olup 18 maddelik 3 faktörlü yapı doğrulanmıştır. İdeal Toplum için modifikasyon indeksleri incelendiğinde ise, ana modelin uyum indeksleri 6. ve 9. maddelerin hataları ($X^2 = 14.78$) arasında ($X^2 = 341.09$, $x^2 / df = 2.60$, $p = .00$, $AGFI = .82$, $GFI = .86$, $CFI = .91$, $RMSEA = .09$), 1. ve 6. maddelerin hataları ($X^2 = 10.04$) arasında ($X^2 = 330.67$, $x^2 / df = 2.54$, $p = .00$, $AGFI = .82$, $GFI = .86$, $CFI = .91$, $RMSEA = .08$), 9. ve 15. maddelerin hataları ($X^2 = 7.15$) arasında ($X^2 = 322.71$, $x^2 / df = 2.50$, $p = .00$, $AGFI = .82$, $GFI = .87$, $CFI = .92$, $RMSEA = .08$), 1. ve 5. maddelerin hataları ($X^2 = 7.62$) arasında ($X^2 = 314.82$, $x^2 / df = 2.46$, $p = .00$, $AGFI = .83$, $GFI = .87$, $CFI = .92$, $RMSEA = .08$) ve son olarak da 5. ve 8. maddelerin hataları ($X^2 = 6.73$) arasında oluşturulan kovaryansların sonucunda modelin uyum endeksi daha iyi bir düzeye çekilmiştir ve 18 maddelik 3 faktörlü yapı doğrulanmış görülmektedir. Tablo 8’de Gerçek Toplum ve İdeal Toplum için modifikasyonlar gerçekleştirildikten sonraki DFA sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 8.

Maddeler Arası Modifikasyonlar Yapıldıktan Sonraki DFA Sonuçları

	N	χ^2	Sd	χ^2/sd	P	$AGFI$	GFI	CFI	$RMSEA$
Gerçek Toplum	225	302	127	2.38	.00	.82	.87	.94	.08
İdeal Toplum	225	307	127	2.42	.00	.83	.87	.92	.08

6.2.2. Birleşen ve Ölçüt Geçerliği

Ölçeğin birleşen geçerliğini değerlendirmek amacıyla TDTÖ, GAÖ ve SGHMÖ arasındaki korelasyonlar incelenmiştir. TDTÖ’nün Gerçek Toplum boyutu ve İdeal Toplum boyutu ile GAÖ toplam puanı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır [sırasıyla ($r = .28$, $p < .01$) ve ($r = .16$, $p < .01$)]. Benzer şekilde, TDTÖ’nün Gerçek Toplum Boyutu ve İdeal Toplum boyutu ile SGHMÖ toplam puanı arasında da pozitif ve anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır [sırasıyla ($r = .32$, $p < .01$) ve ($r = .15$, $p < .01$)].

TDTÖ'nün ölçüt geçerliğini değerlendirmek amacı ile ise bu ölçeğin UCLA YÖ ve PNDÖ Pozitif ve Negatif boyutlarının toplam puanları alınarak bireyler ayrı ayrı %27'lik alt ve üst dilimlere ayrılmıştır. Her bir düşük ve yüksek grup için TDTÖ'nün Gerçek Toplum ve İdeal Toplum puanları açısından farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmek amacıyla ayrı ayrı MANOVA gerçekleştirilmiştir. UCLA YÖ, PNDÖ Pozitif ve Negatif boyutları için bu analiz tekrar yapılmıştır. UCLA YÖ düşük ve yüksek gruplarda TDTÖ'nün Gerçek Toplum ve İdeal Toplum boyutlarının farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmek amacıyla yapılan MANOVA sonuçları incelendiğinde, Gerçek Toplum ve İdeal Toplum boyutlarının ayrışabildiği bulunmuştur [$Wilks' \lambda = .91, F(2, 196) = 9.86, p < .05$]. Yalnızlığı düşük olan gruptaki bireylerin gerçek topluma ait topluluk duygusunun daha yüksek olduğu [$F(1,197) = 17.38, p = .00, \eta_p^2 = .08$], ideal toplumda da benzer şekilde yalnızlığı düşük olan bireylerin topluluk duygusunun daha yüksek olduğu [$F(1,197) = 5.76, p = .01, \eta_p^2 = .03$] bulunmuştur. PNDÖ Pozitif Boyutu düşük ve yüksek gruplar için yapılan MANOVA sonuçlarına göre, iki grup TDTÖ'nün Gerçek Toplum boyutu açısından farklılaşmaktadır [$Wilks' \lambda = .91, F(2, 187) = 8.94, p < .05$]. Pozitif duygulanım puanı yüksek olan bireylerin gerçek topluma ait topluluk duyguları daha yüksek bulunmuştur [$F(1,188) = 17.86, p = .00, \eta_p^2 = .09$]. PNDÖ Negatif Boyutu düşük ve yüksek gruplar için yapılan MANOVA sonuçlarına göre ise; iki grup TDTÖ'nün Gerçek Toplum boyutu açısından farklılaşmaktadır [$Wilks' \lambda = .93, F(2, 200) = 7.40, p < .05$]. Negatif duygulanım puanı düşük olan bireylerin gerçek topluma ait topluluk duyguları daha yüksek bulunmuştur [$F(1,201) = 14.62, p = .00, \eta_p^2 = .07$]. İdeal Toplum boyutu için ise PNDÖ Pozitif ve Negatif boyutları için anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. Türkiye örnekleminde adaptasyonu gerçekleştirilen TDTÖ'nün farklı düşük ve yüksek gruplarda Gerçek Toplum için UCLA YÖ ve PNDÖ açısından ve İdeal Toplum için ise UCLA YÖ açısından anlamlı bir şekilde ayrışıyor olması ölçeğin yeterli ölçüt geçerliliğine sahip olduğunu göstermektedir.

6.2.3. Güvenirlilik

Mevcut çalışmada, TDTÖ'nün Gerçek Toplum boyutunun iç tutarlılık katsayısı .95, İdeal Toplum boyutunun iç tutarlılık katsayısı ise .94 olarak hesaplanmıştır. TDTÖ'nün madde-toplam korelasyonları incelendiğinde Gerçek Toplum için bu değerlerin .45 ile .81 arasında; İdeal Toplum için ise .44 ile .79 arasında değiştiği görülmektedir. Ayrıca Gerçek Toplum ve İdeal Toplum için ayrı ayrı Guttman iki yarım test güvenilirliği hesaplanmış olup bu değerler Gerçek Toplum için .95, İdeal Toplum için ise .95 olarak bulunmuştur. Tüm bu değerler ölçeğin güvenilirlik değerlerinin oldukça iyi düzeyde olduğuna işaret etmektedir.

6.3. II. Çalışma: Topluluk Duygusu ve Sosyal Medyanın Kaygı Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi

Bu bölümde çalışmanın ikinci basamağı olan topluluk duygusu ve sosyal medyanın kaygı ve umutsuzluk üzerindeki etkilerine yer verilmiştir. Bu amaçla demografik değişkenlerin betimleyici analizleri, değişkenlerin birbirleriyle olan korelasyon analizleri, regresyon ve ki-kare analizleri yürütülmüştür.

6.3.1. Sosyal Medya Betimsel Analiz Bulguları

Çalışmanın bu aşamasına dahil olan 323 katılımcının sosyal medyada zaman geçirme süresi ve sıklığına ilişkin bulgular Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9.

Sosyal Medya Kullanım Sıklığı ve Kullanım Süresine İlişkin Sıklık ve Yüzdelik Değerleri

	<i>Sıklık (F)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
<i>Sosyal Medya Kullanım Sıklığı</i>	1 saatten az	2.5
	1-3 saat	41.8
	3-5 saat	38.7
	5-7 saat	14.6
	7 saatten fazla	2.5
<i>Sosyal Medya Kullanım Süresi</i>	1 yıldan az	0.6
	1-3 yıl	0.9
	3-5 yıl	9.3
	5-7 yıl	19.2
	7 yıldan fazla	70.0
<i>Toplam</i>	<i>323</i>	<i>100</i>

Sosyal medyanın kullanım amaçları değerlendirildiğinde, Tablo 10’da görüldüğü gibi gündemi takip etmek kullanım amacında en yüksek orana sahipken iş/kariyerle ilgili bağlantılar kurmak en düşük orana sahiptir.

Tablo 10.

Sosyal Medya Kullanım Amaçlarına İlişkin Sıklık ve Yüzdelik Değerleri

	<i>Sıklık (F)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
<i>Sosyal Medya Kullanım Amaçları</i>		
Gündemi Takip Etmek	238	13.8
İletişim Kurmak	190	11.1
Eğlence	216	12.6
Boş Zaman Değerlendirmek	204	11.9
Bilgiye Erişmek	173	10.1
Arkadaşlarının ne yaptığı Hakkında	159	9.2
Bilgi Sahibi Olmak		
Diğerleriyle Fotoğraf ya da video paylaşmak	127	7.4
Satın Alınacak Ürünleri İncelemek	155	9.0
Stres atmak	134	7.8
İşimle/Kariyerimle İlgili Bağlantılar Kurmak	121	7.0
Diğer	2	0.1

Katılımcıların çeşitli sosyal medya platformlarını kullanım sıklıkları Tablo 11’de gösterilmektedir. Çalışmaya katılanların büyük çoğunluğunun en aktif kullandığı sosyal medya platformunun Instagram ardından ise Youtube olduğu anlaşılrken, katılımcıların çoğunluğunun TikTok kullanmadığı anlaşılmıştır.

Tablo 11.*Sosyal Medya Platformlarının Kullanımına İlişkin Sıklık ve Yüzdelik Değerleri*

		<i>Sıklık (F)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
<i>Facebook</i>	Hiç	219	67.8
	Bazen	79	24.5
	Ara sıra	18	5.6
	Genellikle	4	1.2
	Her Zaman	3	0.9
<i>Instagram</i>	Hiç	2	0.6
	Bazen	6	1.9
	Arasıra	12	3.7
	Genellikle	135	41.8
	Her Zaman	168	52
<i>Twitter</i>	Hiç	72	22.3
	Bazen	60	18.6
	Arasıra	58	18.0
	Genellikle	62	19.2
	Her Zaman	71	22
<i>Youtube</i>	Hiç	2	0.6
	Bazen	33	10.2
	Arasıra	74	22.9
	Genellikle	117	36.2
	Her Zaman	97	30
<i>TikTok</i>	Hiç	246	76.2
	Bazen	21	6.5
	Arasıra	13	4
	Genellikle	22	6.8
	Her Zaman	21	6.5

	<i>Hiç</i>	<i>172</i>	<i>53.5</i>
	<i>Bazen</i>	<i>57</i>	<i>17.6</i>
<i>LinkedIn</i>	<i>Arasıra</i>	<i>45</i>	<i>13.9</i>
	<i>Genellikle</i>	<i>40</i>	<i>12.4</i>
	<i>Her Zaman</i>	<i>9</i>	<i>2.8</i>
	<i>Toplam</i>	<i>323</i>	<i>100</i>

6.3.2 Değişkenler Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Korelasyon

Bulguları

Çalışmanın ikinci aşamasında yer alan TDTÖ'nün Gerçek Toplum ve İdeal Toplum boyutları, DSKÖ'nün Durumluk ve Sürekli Kaygı boyutları ve BUÖ ile, demografik özellikler, dindarlık ve sosyal medya kullanım süresi değişkenleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır (bkz. Tablo 12). Analiz sonuçlarına göre TDTÖ Gerçek Toplum boyutu puanları ile yaş ($r = .06, p > .05$), dindarlık ($r = .06, p > .05$) ve sosyal medya kullanım süresi ($r = -.00, p > .05$) arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. TDTÖ Gerçek Toplum boyutu puanları ile Durumluk Kaygı puanları ($r = -.35, p < .01$), Sürekli Kaygı puanları ($r = -.31, p < .01$) ve BUÖ puanları arasında ise ($r = -.38, p < .01$) negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Benzer şekilde, TDTÖ'nün İdeal Toplum boyutu puanları ile yaş ($r = .02, p > .05$), dindarlık ($r = -.08, p > .05$) ve sosyal medya kullanım süresi ($r = .02, p > .05$) arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. İdeal Toplum boyutu puanlarının Durumluk Kaygı puanları ($r = -.14, p < .05$), Sürekli Kaygı puanları ($r = -.13, p < .05$) ve BUÖ puanları ($r = -.19, p < .01$) arasında ise yine negatif yönde anlamlı ilişkiler saptanmıştır.

DSKÖ Durumluk Kaygı boyutu puanları ile yaş ($r = .09, p > .05$) ve dindarlık ($r = -.04, p > .05$) arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Durumluk Kaygı boyutu puanlarının sosyal medya kullanım süresi ($r = .17, p < .01$) ve BUÖ ile ($r = .65, p < .01$) arasında ise pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. DSKÖ Sürekli Kaygı boyutu puanları ile dindarlık ($r = -.04, p > .05$) arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Sürekli Kaygı boyutunun yaş ($r = .16, p < .01$), sosyal medya kullanım süresi ($r = .22, p < .01$) ve BUÖ ile ($r = .62, p < .01$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

BUÖ puanları ile sosyal medya kullanım süresi ($r = .06, p > .05$), dindarlık ($r = .10, p > .05$) ve yaş ($r = .04, p > .05$) arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Uyarlanan ölçekte Gerçek Toplum ve İdeal Toplum alt ölçeklerinden alınan puanlar arasındaki fark azaldıkça topluluk duygusunun arttığı bilinmektedir. Gerçek Toplum ve İdeal Toplum arasındaki fark ile diğer değişkenler arasındaki korelasyon incelendiğinde fark ile Durumluk kaygı ($r = .24, p < .01$), Sürekli Kaygı ($r = .21, p < .01$), BUÖ ile arasında ($r = .24, p < .01$) pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunurken, ve dindarlık ile ($r = -.12, p < .05$) negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bir diğer deyişle Gerçek Toplum ve İdeal Toplum arasındaki fark arttıkça, yani topluluk duygusu azaldıkça, kaygı ve umutsuzluk artış göstermektedir. Gerçek Toplum ve İdeal Toplum arasında farkın sosyal medya kullanım süresi ($r = .02, p > .05$) ve yaş ($r = .04, p > .05$) ile ilişkisi ise bulunamamıştır.

Sosyal medya platformlarından Facebook, Instagram, Twitter, Youtube, TikTok ve LinkedIn'in kullanım sıklıkları ile TDTÖ'nün Gerçek Toplum, İdeal Toplum, Durumluk Kaygı, Sürekli Kaygı ve BDÖ'den alınan puanlar arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını değerlendirmek amacıyla yapılan korelasyon analizinde ise hiçbir sosyal medya platformunun kullanım sıklığının ölçek puanları ile ilişkisi bulunamamıştır.

Tablo 12.*TDTÖ, DSKÖ, BUÖ, Sosyal Medya Kullanım Süresi, Dindarlık ve Yaş Arasındaki Korelasyon Katsayıları*

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.TDTÖ-Gerçek Toplum	1								
2.TDTÖ-İdeal Toplum	.31**	1							
3.DSKÖ- Durumluk	-.35**	-.14*	1						
4.DSKÖ- Sürekli	-.31**	-.13*	.82**	1					
5.BUÖ	-.38**	-.19**	.65**	.62**	1				
6.Sos.med. kullanım sür.	-.00	.02	.17**	.22**	.06	1			
7.Dindarlık	.06	-.08	-.04	-.04	.10	.05	1		
8.Yaş	.06	.02	.09	.16**	.04	.19**	-.06	1	
9.Topluluk duygusu fark	-.76**	.39**	.24**	.21**	.24**	.02	-.12*	.04	1

$p < .05^*$ $p < .01^{**}$ TDTÖ: Topluluk Duygusu Tanımlayıcıları Ölçeği; DSKÖ: Durumluk Sürekli Kaygı Ölçeği; BUÖ: Beck Umutsuzluk Ölçeği

6.3.5. Sosyal Medya, TDTÖ ve DSKÖ İlişkilerine Dair Ki-Kare Bulguları

Çalışmanın bu kısmında sosyal medya kullanım amaçlarının TDTÖ, DSKÖ ve BUÖ'den alınan puanlar arasında anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı değerlendirilmiştir. Bireylerin sosyal medya kullanım amaçları ile ait olduğu gerçek topluma ilişkin topluluk duygusu arasında bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Yapılan analize göre, sosyal medyayı arkadaşlarının ne yaptığı hakkında bilgi sahibi olmak için kullanan bireylerin yüzde %57.1'i gerçek topluluk duygusunu yüksek olarak nitelerken, stres atmak için kullanan bireylerin ise %50 si gerçek topluluk duygusunu düşük olarak nitelendirmektedir. Bir diğer deyişle, sosyal medyanın kullanım amacı ile gerçek topluma ait topluluk duygusunun düşük ya da yüksek olması arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (bkz. Tablo 13)

Tablo 13.

Gerçek Toplum ile Sosyal Medya Kullanım Amacı Değişkenlerine İlişkin Ki-Kare Analizi Sonuçları

	<i>Gerçek Toplum</i>				<i>Ki-Kare Analizi (χ^2)</i>
	<i>Düşük</i>		<i>Yüksek</i>		
<i>Sosyal Medya Kullanım Amacı</i>	<i>F</i>	<i>%</i>	<i>F</i>	<i>%</i>	$\chi^2(10) = 17.88, p < .05$
Gündemi takip etmek	110	47.4	122	52.6	
İletişim	86	46.2	100	53.8	
Eğlence	95	45	116	55	
Boş zaman değerlendirmek	97	48.7	102	51.3	
Bilgiye erişmek	76	45.2	92	54.8	
Arkadaşlarımın ne yaptığı hakkında bilgi sahibi olmak	66	42.9	88	57.1	
Diğerleriyle fotoğraf ya da video paylaşmak	57	46.3	66	53.7	
Stres atmak	65	50	65	50	
İşimle / kariyerimle ilgili bağlantılar kurmak	57	47.9	62	52.1	

Gerçek Topluma ait topluluk duygusu düşük olan bireylerle yüksek olan bireyler arasında sosyal medya platformlarında pasif olarak içerik bakma oranlarının farklı olup olmadığını keşfetmek amacıyla yapılan ki-kare analizinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Fakat aktif olarak sosyal medyayı kullanan katılımcılar ile gerçek topluma ilişkin topluluk duygusunun düşük ya da yüksek olmasına ilişkin anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Twitter’da aktif yorum yapan katılımcıların %71’i topluluk duygusunu yüksek olarak nitelendirmiştir.

Facebook üye grup ve takibi yapan katılımcıların %55'inin ise topluluk duygularının düşük olduğu ortaya çıkmıştır (bkz. Tablo 14).

Tablo 14.

Gerçek Toplum Puanları Sosyal Medyanın Aktif Kullanımına İlişkin Ki-Kare Analizi Sonuçları

		<i>Gerçek Toplum</i>		<i>Ki- Kare Analizi (χ^2)</i>	
		Düşük		Yüksek	
<i>Aktif sosyal medya kullanımı</i>		<i>F</i>	<i>%</i>	<i>F</i>	<i>%</i>
	Facebook aktif yorum yapma	0	0.0	0	0.0
	Facebook üye ve grup takibi yapma	11	55.0	9	45.0
	Twitter aktif yorum yapma	6	28.6	15	71.4
	Twitter aktif beğeni ve retweet	33	47.8	36	52.2
	Instagram beğeni ve yorum yapma	60	42.6	81	57.4
	Instagram aktif hikaye ve gönderi paylaşma	54	45.8	64	54.2
	TikTok aktif beğeni yapma	16	53.3	14	46.7
	TikTok aktif paylaşım yapma	2	66.7	1	33.3

$\chi^2(7)= 14.50, p < .05$

İdeal Topluma dair topluluk duygusu düşük olan bireylerle yüksek olan bireyler arasında sosyal medya kullanım amaçlarının, sosyal medya platformlarında pasif olarak içerik bakmanın ve sosyal medyanın aktif olarak kullanımının (beğeni, yorum, paylaşım) farklı olup olmadığını değerlendirmek amacıyla yapılan ki-kare analizinde bu değişkenler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > .05$).

Durumluk Kaygı düzeyi düşük olan bireylerle yüksek olan bireyler arasında sosyal medyayı kullanım amaçlarının farklı olup olmadığı incelendiğinde, durumluk kaygısı düşük ya da yüksek olanlarda sosyal medyayı kullanım amaçları arasında fark bulunmuştur. Yapılan analizlere göre, sosyal medyayı boş zaman değerlendirmek ve stres atmak amacıyla kullanan katılımcıların %48.5'i durumluk kaygı düzeylerinin yüksek olduğunu belirtirken, sosyal medyayı bilgiye erişmek amacıyla kullanan katılımcıların %58.4'ünün durumluk kaygı düzeyi düşük olarak bulunmuştur (bkz. Tablo 15).

Tablo 15.

Durumluk Kaygı ile Sosyal Medya Kullanım Amacı Değişkenlerine İlişkin Ki-Kare Analizi Sonuçları

		Durumluk Kaygı				Ki-Kare Analizi (χ^2)
		Düşük		Yüksek		
Sosyal Medya		F	%	F	%	$\chi^2(9) = 19.77, p < .05$
Kullanım Amacı						
	Gündemi takip etmek	135	56.7	103	43.3	
	İletişim	104	54.7	86	45.3	
	Eğlence	115	53.2	101	46.8	
	Boş zaman değerlendirmek	105	51.5	99	48.5	
	Bilgiye erişmek	101	58.4	72	41.6	
	Arkadaşlarımla ne yaptığı hakkında bilgi sahibi olmak	91	57.2	68	42.8	
	Diğerleriyle fotoğraf ya da video paylaşmak	69	54.3	58	45.7	
	Stres atmak	69	51.5	65	48.5	
	İşimle / kariyerimle ilgili bağlantılar kurmak	70	57.9	51	42.1	

Sosyal medyayı aktif olarak kullanma (beğeni, yorum, paylaşım) ve sosyal medya platformlarında pasif olarak içerik bakma ile durumluk kaygı puanlarının düşük ya da yüksek olması arasında anlamlı bir fark olup olmadığını keşfetmek amacıyla yapılan ki-kare analizinde anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p > .05$)

Sürekli kaygısı düşük olan bireylerle yüksek olan bireyler arasında sosyal medya kullanım amaçlarının farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmek amacıyla yapılan ki-kare

analizinde bu değişkenler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > .05$). Sosyal medya kullanıcılarının sosyal medya platformlarında pasif olarak içerik bakması ile sürekli kaygının düşük ya da yüksek olması arasında anlamlı bir fark olup olmadığını keşfetmek amacıyla yapılan ki-kare analizinde anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p > .05$). Fakat aktif olarak sosyal medyayı kullanan katılımcılar ile sürekli kaygının düşük ya da yüksek olmasına ilişkin anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. TikTok'ta aktif beğeni yapan katılımcıların %71.9'ının sürekli kaygısı yüksek olarak bulunmuşken, Twitter'da aktif yorum yapan katılımcıların %65.2'sinin ise sürekli kaygısının düşük olduğu görülmüştür (bkz. Tablo 16).

Tablo 16.*Sürekli Kaygı ile Sosyal Medyanın Aktif Kullanımına İlişkin Ki-Kare Analizi Sonuçları*

		<i>Sürekli Kaygı</i>				<i>Ki- Kare Analizi(χ^2)</i>
		Düşük		Yüksek		
<i>Aktif sosyal medya kullanımı</i>		<i>F</i>	<i>%</i>	<i>F</i>	<i>%</i>	$\chi^2(7) = 17.36, p < .05$
	Facebook aktif yorum yapma	0	0.0	0	0.0	
	Facebook üye ve grup takibi yapma	13	61.9	8	38.1	
	Twitter aktif yorum yapma	15	65.2	8	34.8	
	Twitter aktif beğeni ve retweet	32	44.4	40	55.6	
	Instagram beğeni ve yorum yapma	81	55.9	64	44.1	
	Instagram aktif hikaye ve gönderi paylaşma	69	55.6	55	44.4	
	TikTok aktif beğeni yapma	9	28.1	23	71.9	
	TikTok aktif paylaşım yapma	2	40	3	60	

Umutsuzluk düzeyi düşük olan bireylerle yüksek olan bireyler arasında sosyal medyayı kullanım amaçlarının farklı olup olmadığı incelendiğinde, umutsuzluğu düşük ya da yüksek olanlarda sosyal medyayı kullanım amaçları arasında fark bulunamamıştır ($p > .05$). Sosyal medya kullanıcılarının sosyal medya platformlarında pasif olarak içerik bakması ile umutsuzluğun düşük ya da yüksek olması arasında anlamlı bir fark olup olmadığını keşfetmek amacıyla yapılan ki-kare analizinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Facebook'ta pasif olarak içerik bakan katılımcıların %79'unun umutsuzluğu yüksek olarak bulunmuşken, TikTok'ta pasif olarak içerik bakan katılımcıların %59.6'sının umutsuzluğunun düşük olduğu görülmüştür (bkz. Tablo 17) Fakat aktif olarak sosyal medyayı kullanan katılımcılar ile umutsuzluğun düşük ya da yüksek olmasına ilişkin anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır ($p > .05$).

Tablo 17.

Umutsuzluk ile Sosyal Medyada Pasif Olarak İçerik Bakmaya İlişkin Ki-Kare Analizi Sonuçları

Umutsuzluk					Ki- Kare Analizi(χ^2)
		Düşük		Yüksek	
		<i>F</i>	%	<i>F</i>	%
Sosyal medya içerik bakma					$\chi^2(4) = 16.10, p <.05$
	Facebook	7	20.6	27	79.4
	İnstagram	96	50.3	95	49.7
	Twitter	71	50.4	70	49.6
	Tiktok	28	59.6	19	40.4

6.3.3. Demografik Özellikler ile TDTÖ, DSKÖ, BUÖ İlişkisine İlişkin Bulgular

Demografik özelliklerden maddi durumun Gerçek Toplum, Durumluk Kaygı, Sürekli Kaygı ve Umutsuzluk açısından farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi amacıyla Çok Değişkenli Varyans Analizi (MANOVA) analizi yapılmış olup maddi durum ile herhangi bir değişken arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p > .05$).

İdeal Toplum boyutunun diğer bağımlı değişkenler ile olan korelasyonunun düşük olması sebebiyle bu değişkenin maddi durum açısından farklılaşıp farklılaşmadığına ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) analizi ile bakılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, maddi durum ile İdeal Toplum puanları arasında da anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > .05$).

6.3.4. Yordayıcı ve Yordanan Değişkenlere İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Kaygının sosyal medya kullanım süresi ile ilişkisi korelasyon analizi ile incelendikten sonra kaygının sosyal medyada geçirilen süreyi yordadığı düşünülmekle birlikte alanyazında sosyal medyada geçirilen sürenin kaygıyı yordadığı yönünde de sonuçlara ulaşılmıştır (Barry ve ark., 2017; Woods ve Scott, 2016). Buradan yola çıkarak; ilk olarak alanyazın bilgileri ışığında sosyal medya kullanım süresinin kaygıyı yordayıp yordamadığını incelemek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Kaygının durumluk kaygı ve sürekli kaygı puanları ayrı ayrı modellerde incelendiğinde her iki model de anlamlı bulunmuştur [sırasıyla $R^2 = .03$, $F(1,321) = 9.08$, $p < .05$; $R^2 = .05$, $F(1,321) = 17.03$, $p < .01$]. Sosyal medyada geçirilen süre durumluk kaygıyı ($\beta = 1.77$, $SE = .59$, $p < .05$) ve sürekli kaygıyı ($\beta = 2.69$, $SE = .65$, $p < .05$) olumlu ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Sosyal medyada geçirilen süre durumluk kaygıda varyansın %3 'ünü, sürekli kaygıda ise %5'ini açıklamaktadır.

Ardından tersi yöndeki ilişkiyi incelemek amacıyla durumluk ve sürekli kaygının sosyal medyada geçirilen süreye etkisinin incelendiği regresyon modeli de anlamlı bulunmuştur ve yordayıcı değişkenlerin sosyal medyada geçirilen sürenin %5'ini açıkladığını göstermiştir ($R^2 = .05$, $F(2,320) = 8.69$, $p < .05$). Durumluk kaygı sosyal medyada geçirilen süreyi yordamazken ($\beta = -.00$, $SE = .00$, $p > .05$), sürekli kaygı sosyal medyada geçirilen süreyi olumlu yönde ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($\beta = .02$, $SE = .00$, $p < .05$).

Durumluk kaygı, sürekli kaygı ve umutsuzluk puanlarının Gerçek Toplum puanı üzerindeki etkilerini incelemek amacıyla yapılan regresyon modeli anlamlı bulunmuş ve yordayıcı değişkenlerin gerçek toplumdaki varyansın % 16'sını açıkladığı görülmüştür [$R^2 = .16$ $F(3, 319) = 20.77$, $p < .05$]. Yordayıcı değişkenlerden biri olan umutsuzluk, gerçek topluma aidiyeti olumsuz yönde ve anlamlı bir şekilde yordarken ($\beta = -1.24$, $SE = .32$, $p < .05$), durumluk kaygı ($\beta = -.43$, $SE = .24$, $p > .05$) ve sürekli kaygı ($\beta = -.01$, $SE = .21$, $p > .05$) gerçek toplumu anlamlı bir şekilde yordamamaktadır.

Durumluk kaygı, sürekli kaygı ve umutsuzluk puanlarının İdeal Toplum puanı üzerindeki etkilerini incelemek amacıyla yapılan regresyon analizinde model anlamlı bulunmuş ve yordayıcı değişkenlerin ideal toplumdaki varyansın % 3'ünü açıkladığı görülmüştür. [$R^2 = .03$, $F(3, 319) = 4.07$, $p < .05$]. Yine yordayıcı değişkenlerden biri olan umutsuzluk ideal toplumu olumsuz yönde ve anlamlı bir şekilde yordarken ($\beta = -.58$, $SE = .24$, $p < .05$), durumluk kaygı ($\beta = -.04$, $SE = .18$, $p > .05$) ve sürekli kaygı ($\beta = -.00$, $SE = .16$, $p > .05$) ideal toplumu yordamamaktadır. Buna göre Gerçek toplum ve İdeal Toplum için yapılan regresyon sonuçlarında her ikisinde de umutsuzluğun önemli bir rolü olduğu görülmüştür. Alanyazın bu yönlü bir ilişkiyi desteklerken (Bolland ve ark, 2005; Gonzalez ve ark., 2012), Gerçek Toplum ve İdeal Toplumda diğer değişkenlerin anlamsız çıkıp umutsuzluğun yordayıcı olması umutsuzlukta da topluluk duygusunun yordayıcı bir güçte olabileceğini ve çift yönlü bir ilişkinin varlığını düşündürmüştür. Bu amaçla gerçek ve ideal toplum puanlarının umutsuzluğun üzerindeki etkisi incelendiğinde regresyon modeli anlamlı bulunmuş ve yordayıcı değişkenlerin umutsuzluktaki varyansın %15'ini açıkladığı görülmüştür [$R^2 = .15$, $F(2,320) = 28.59$, $p < .05$]. Gerçek Toplum umutsuzluğu olumsuz yönde ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($\beta = -.07$, $SE = .01$, $p < .05$). İdeal toplumun ise umutsuzluğu yordamadığı görülmektedir ($\beta = -.03$, $SE = .01$, $p > .05$).

Gerçek Toplum ve İdeal Toplum puanlarının durumluk kaygı üzerindeki etkisi regresyon analizi ile incelendiğinde ise, yine anlamlı bir model ortaya çıkarken yordayıcı değişkenlerin durumluk kaygıdaki varyansın %12'sini açıkladığı görülmüştür. [$R^2 = .12$, $F(2,320) = 22.20$, $p < .05$]. Gerçek Toplum, durumluk kaygıyı olumsuz yönde ve anlamlı şekilde yordarken ($\beta = -.14$, $SE = .02$, $p < .05$), İdeal Toplum durumluk kaygıyı yordamamaktadır ($\beta = -.02$, $SE = .03$, $p > .05$). Gerçek ve İdeal Toplum puanlarının sürekli kaygı puanları üzerindeki etkisi incelendiğinde de modelin anlamlı çıktığı ve yordayıcı değişkenlerin sürekli kaygıdaki varyansın %9'unu açıkladığı bulunmuştur [$R^2 = .09$, $F(2,320) = 17.43$, $p < .05$]. Gerçek Toplum sürekli kaygıyı olumsuz yönde ve anlamlı bir şekilde yordarken ($\beta = -.14$, $SE = .03$, $p < .05$), İdeal Toplumun yordamadığı bulunmuştur ($\beta = -.02$, $SE = .04$, $p > .05$).

7. TARTIŞMA

Bu çalışmanın ilk amacı “Sense of Community Description Scale” in Türkçeye uyarlamasını gerçekleştirerek alanyazına topluluk duygusunu ölçen bir ölçek kazandırmak olarak belirlenmiştir. Çalışmanın diğer amacı ise yine alanyazında topluluk duygusu eksikliğinin kaygı ile ilişkisine yönelik az çalışma olduğunun gözlemlenmesi sonucu topluluk duygusu ve sosyal medyanın kaygı ile ilişkisini incelemektir. Bu çalışmadan toplanan veriler betimleyici analizler, korelasyon analizleri, varyans analizleri, ki-kare ve regresyon analizi kullanılarak incelenmiştir.

7.1. Ölçek Uyarlama Çalışması

Topluluk duygusu, bir grupta olan bireylerin kendilerini içinde bulundukları grubun üyelerine yakın özelliklerde ve bireylerin birbirleriyle bağımlı oldukları şeklinde bir algıya sahip oldukları bir grup veya topluma ait hissetme olarak tanımlanmaktadır (Sarason,1974). Topluluk duygusunun yaş, cinsiyet, gelir durumu, dindarlık gibi birçok demografik değişkenle çalışılmasının yanında (Obst ve ark., 2001; Stroope, 2011; Wighting ve Liu, 2009; Zang ve Lin, 2011; Zani ve ark., 2001), alanyazın detaylı incelendiğinde mutluluk, esenlik, iyi oluş, umutsuzluk gibi (Drummond ve ark., 2011; Pretty ve ark., 1994; Sumve ark., 2009;) birçok psikolojik değişkenle de incelendiği sonucuna ulaşılmıştır. Topluluk duygusunun kaygı ile ilişkisi incelendiğinde bu alanda geçmiş mevcut araştırmaların olduğu (Davidson ve Cotter, 1991; Pretty vee ark., 1996) fakat diğer psikolojik değişkenler kadar çok incelenmediği gözlemlenmiştir. Kaygı, topluluk duygusu kapsamında araştırılmak istendiğinde ise Türkiye toplumunda topluluk duygusunu ölçen ölçeklerin azlığı göze çarpmaktadır.

Bu doğrultuda, mevcut araştırmada topluluk duygusunu daha iyi anlayabilmek için yarı projektif özellik gösteren Halamova ve arkadaşları (2017) tarafından geliştirilen ölçeğin adaptasyonunun gerçekleştirilmesi ve bu ölçeğin güncel alanyazına kazandırılması hedeflenmiştir. Bu amaçla, Türkiye örnekleminde ölçeğin yapı geçerliliğinin incelenmesi için öncelikle DFA uygulanmıştır. Analiz sonuçları, ölçeğin 22 maddelik 3 faktörlü yapısının hem Gerçek Toplum hem de İdeal Toplum için yeterince iyi çalışmadığını göstermektedir. Bu sebeple ölçeğin Türkiye kültürüne ve yapısına göre madde dağılımının belirlenebilmesi amacıyla AFA yapılmıştır. Analizler doğrultusunda, Açıklık alt boyutunda olan maddelerin birçoğu binişik maddeler olduğu için formdan çıkarılmıştır veya diğer boyutlara yerleşmiştir. Bu durumun sebebi olarak, sıfatların göreceliliğinin (Aslan, 2004) ve alt

boyutların isimlendirilmesi noktasında göz önünde bulundurulacak kriterlerin net belirlenmemesinin bu farklılığa yol açabileceği düşünülmektedir. Sıfatların göreceliliği; sıfatların birden fazla anlamının olması ve bu anlamların hem bireyden bireye hem de kültürden kültüre değişebilmesi ile ilgilidir. Farklı dillerde sıfatlar adlaşılabiliyor farklı anlamlara bürünürken bazı dillerde bu mümkün olmamaktadır (Aslan, 2004). Bunun yanı sıra alanyazına bakıldığında batı ve doğu kültürlerindeki farklı düşünce biçimlerinin aslında bireylerin ait olduğu toplumdaki sosyal çevreleriyle ilişkili olduğu görülmektedir (Nisbett, 2003). Doğu kültürlerinde daha geniş bir çevre (aile, arkadaş, komşu) mevcutken, batı kültürleri sosyal bağlar açısından daha basit bir yapıya sahiptir. Bu durum batı ve doğu kültürlerinin dünyayı ve çevrelerini algılamalarında önemli bir rol oynamaktadır (Marcus, 1991). Batı ve doğu kültürlerinin topluma ve toplumsal iletişime bu farklı bakış açısı, topluluk duygusuna ilişkin sıfatların alt boyutlarında farklılık yaşanabileceğini düşündürmektedir. Örneğin; ölçeğin orijinalinde Açıklık boyutunda olan Kapalı-Açık, Baskın- Yumuşak gibi sıfatların ölçeğin Türkçe formunda Kabul alt boyutuna geçtiği görülmektedir. Türkiye toplumunun bu sıfatları bireyin benzersizliği, anlamlılığı, kendini yansıtır tarzı ve içinde bulunduğu çeşitliliği kabul ederek saygı duyması olarak algıladığı görülmektedir. Elde edilen sonuçlar neticesinde orijinal ölçekle uyumlu olarak hem Gerçek Toplum hem de İdeal Toplum için 18 maddelik 3 faktörlü bir yapı belirlenmiş olup Türkiye örnekleminde elde edilen verilerle ölçeğin bu formunun kabul edilebilir derecede uyum sağladığı görülmüştür.

Yapı geçerliliği analizleri sonrasında TDTÖ'nün Türkçe formunun güvenilirlik çalışmaları yürütülmüş olup Gerçek Toplum ve İdeal Toplumun ayrı ayrı alt boyutlarına ait toplam puan iç tutarlılık katsayılarının, madde toplam korelasyonlarının ve Guttman iki yarı test güvenilirlik analizi sonuçlarının ölçeğin oldukça güvenilir olduğuna işaret ettiği düşünülmektedir. Ölçeğin yapı geçerliliği ve güvenilirliği değerlendirildikten sonra ölçeğin Türkçe formunun birleşen ve ayırt edici geçerliliğini değerlendirmek üzere TDTÖ'nün GAÖ ve SGHMÖ ile korelasyonları incelenmiştir. TDTÖ, diğer topluluk ifadeleri belirten GAÖ ve SGHMÖ ölçekleriyle anlamlı bir şekilde ilişkili bulunmuştur. Bu bulguların ölçeğin birleşen geçerliliğine yönelik kanıt sayılabileceği düşünülmektedir. TDTÖ'nün ölçüt geçerliliğini değerlendirmek amacı ile ise UCLA YÖ ve PNDÖ Pozitif ve Negatif boyutlarının toplam puanları alınarak bireyler ayrı ayrı %27'lik alt ve üst dilimlere ayrılmıştır. Her bir düşük ve yüksek grup için TDTÖ'nün Gerçek Toplum ve İdeal Toplum puanları açısından farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmek amacıyla ayrı ayrı

MANOVA gerçekleştirilmiştir. Türkiye örnekleminde adaptasyonu gerçekleştirilen TDTÖ'nün farklı düşük ve yüksek gruplarda Gerçek Toplum için UCLA YÖ ve PNDÖ açısından ve İdeal Toplum için ise UCLA YÖ açısından anlamlı bir şekilde ayrışıyor olması ölçeğin yeterli ölçüt geçerliliğine sahip olduğunu göstermektedir.

7.2. Ana Çalışma

Mevcut çalışmanın ikinci aşamasının amacı, topluluk duygusu ve sosyal medyanın kaygı ve umutsuzluk ile olan ilişkisine odaklanmak olarak belirlenmiştir. Tartışma bölümünün bu kısmında ana çalışmanın bulguları alanyazın ışığında değerlendirilecektir. Bu bölümde öncelikle betimsel istatistikler, korelasyon analizi, ki-kare analizi ardından da regresyon analizi yorumlanacaktır. Sonrasında ise çalışmanın sınırlılıklarının ve klinik alana sunduğu katkıların değerlendirmesi ve gelecekteki çalışmalar için önerilerde bulunulması amaçlanmaktadır.

Mevcut çalışmanın betimsel istatistiklerin sonuçlarına göre en çok kullanılan sosyal medya platformlarından biri Youtube olmuştur. We are Social (2021) verilerine göre de Dünya'da da en çok kullanılan platformlardan biri Youtube'dur. Youtube kullanımı Dünya'da ve Türkiye'de paralellik göstermektedir. Ayrıca sosyal medyayı 7 yıldan fazla kullanan katılımcıların çoğunlukta olması ile (%70) uzun yıllardır sosyal medyayı kullanan bireylerin çalışmaya katılıyor olması, katılımcıların yaşının 18-35 yaş arasında olması ve bu yaş grubunun sosyal medyanın hedef kitlesi olması sebebiyle oldukça önemli görülmektedir.

Korelasyon analizi sonuçlarına göre TDTÖ'nün Gerçek Toplum ve İdeal Toplum boyutları arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki mevcut olup, bu iki boyut ile durumluk kaygı, sürekli kaygı ve umutsuzluk arasında da anlamlı ancak negatif yönlü ilişkiler bulunmuştur. Hem Gerçek Toplum hem İdeal Toplum boyutlarındaki bu sonuçlar alanyazın ile tutarlı görünmektedir (Davidson ve Cotter, 1991; Drummond ve ark., 2011; Pretty ve ark., 1996). Buna göre bireyin topluluk duygusu arttıkça kaygı ve umutsuzluk azalmaktadır. Gerçek Toplum ve İdeal Toplum boyutlarında hissedilen topluluk duygusu ile yaş, dindarlık ve sosyal medyayı kullanma süresi arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Alanyazında ise topluluk duygusu ile yaş, dindarlık ve sosyal medya kullanımının ilişkili olduğuna dair bulgular bulunmaktadır. Mevcut çalışmada sosyal medya kullanım süresinin anlamlı çıkmamasının sebebi olarak bir kısım katılımcı için bu durumun çevrimiçi bir topluluk duygusu ile ilişkili olması düşünülmektedir. Sosyal medyanın çevrimiçi bir topluluk duygusu oluşturduğu bilinmekle birlikte (Sum ve ark., 2009), internet kullanımının

topluluk duygusunu azalttığına dair görüşler de mevcuttur (Denizci, 2009). Verilen ölçeğin başlangıcında bireylerin hangi topluma ait hissettikleri sorusunun bireyler için karıştırıcı bir etkiye sahip olduğu düşünülmektedir. Çünkü; ölçeğin başındaki topluluğa ait hissetme sorusu, sanal bir topluluktan bahsetmemektedir. Ölçekte sadece aile, komşu, hobi gibi fiziki topluluklara değinilmektedir. Bu sebeple çalışmaya katılan katılımcıların bir kısmının TDTÖ'yü cevaplarken sosyal medyada oluşturdukları çevrimiçi topluluğu göz önünde bulundurduğu bir kısmının ise sadece ölçekte verilen fiziki topluluklar üzerinden bir değerlendirme yaptığı düşünülmektedir. Yaş ve dindarlık gibi demografik değişkenlerin anlamlı çıkmama sebebi olarak ise doğu kültürlerinde topluluğa olan atfın çok güçlü ve kapsayıcı olması düşünülmektedir. Anant'ın 1967'de ifade ettiği gibi doğu kültürlerinde aile ve sosyal bağların güçlü olması, topluluk duygusunun dindarlık ve yaşa bağlı olmamasına ve dindarlığın topluluk duygusu üzerindeki etkisinin daha az gözle görülür olmasına sebep olmuş olabileceğini düşündürmektedir. Ancak batı kültürlerinde bu bağın daha düşük düzeyde olmasıyla birlikte bireylerin dindarlık seviyelerinin topluluk duygusunu arttırmada daha anlamlı ve görünür bir etki yaratmasının beklendiği düşünülmektedir. Buradan yola çıkarak mevcut çalışmanın aksine alanyazının batı toplumlarında dindarlık ile topluluk duygusu arasındaki ilişkiyi desteklemesi anlamlı görülmektedir (Stroope, 2011; Wighting ve Liu, 2009).

Kaygı ve sosyal medya ilişkisi incelendiğinde, DSKÖ' nün durumluk kaygı boyutu ve sürekli kaygı boyutu arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bunun yanında, durumluk ve sürekli kaygı ile umutsuzluk ve sosyal medyayı kullanım süresi pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki sergilemekte olup bu sonuç alanyazın ile uyumlu görünmektedir (Barry ve ark., 2017; Baynal, 2015; Tosun ve Doğan, 2016). Kişilerin sosyal medya kullanım süresi arttıkça kaygıları da artmaktadır. Ancak bu ilişkinin yönü regresyon analizi ile değerlendirilmiştir. Durumluk kaygı ile dindarlık ve yaş arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken sürekli kaygının yaş ile pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişkisi olduğu görülmektedir. Alanyazında kaygı ile yaş arasındaki ilişkiler incelendiğinde bulgular mevcut çalışmayla tutarlı görünmektedir (Mahmoud ve ark., 2012; Rosenthal ve Schreiner, 2000,). Bu durum, durumluk kaygının yaş ve dindarlık ile anlamlı çıkmaması durumluk kaygının bireyin içinde bulunduğu durumla ilgili olan kaygı olarak tanımlanması fakat dindarlık ve yaşın kişilik durumlarından çok kişilik özellikleriyle ilişkilendirilmesi şeklinde açıklanabilmektedir (Spielberger, 1972). Bir diğer bulgu olarak, umutsuzluk ile sosyal medya kullanım süresi, yaş ve dindarlık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Alanyazına bakıldığında yaş ve umutsuzluk arasında ilişkiden söz edilirken (Baynal, 2015; Kızılgeçit, 2021), dindarlık ve umutsuzluk arasındaki ilişkide sonuçların çalışmalara göre değiştiği görülmektedir (Baynal, 2015; Berarnis ve ark., 2020; Kızılgeçit, 2021). Miller ve Kelley (2013) dindarlığın karmaşık bir yapı olduğunu ve umutsuzluğa ilişkin sebeplere yapılan bireysel atıfların önemli olduğunu dile getirmiştir. Dindarlığın karmaşıklığı, dindarlığın bireyin hayatındaki yaşam olaylarına bağlı olarak değişmesinden kaynaklanmaktadır. Bir umutsuzluk durumunda bireyin olaya yüklediği anlam dindarlık düzeyini etkileyebilmektedir. Birey umutsuzluk hissettiğinde duruma yüklediği anlam çerçevesinde dindarlığa yaklaşabilmekte ya da dindarlıktan uzaklaşabilmektedir. Ayrıca mevcut çalışmada dindarlık tek bir soru ile değerlendirmiştir. İlerleyen çalışmalarda dindarlığın detaylı ve güvenilir ölçüm araçları ile değerlendirilmesinin bu değişkenler arasındaki ilişkiye dair daha kapsamlı bilgiler sunacağına inanılmaktadır. Bir başka korelasyon analizi sonucuna göre sosyal medya platformlarının kullanım sıklığı ile TDTÖ, DSKÖ ve BUÖ ölçek puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Katılımcılara kullanım sıklıkları Facebook, Instagram, Twitter, Youtube, TikTok ve LinkedIn için ayrı ayrı sorulmuş ve her birinin TDTÖ, DSKÖ ve BUÖ ile ilişkileri korelasyon analizi ile incelenmiştir. Alanyazın incelendiğinde mevcut çalışmayla benzer bulguların elde edildiği bir çalışmada 18-25 yaş aralığındaki gençlerin sosyal medya kullanım sıklığı ile kaygı arasında ilişki bulunmamasına karşın (Gencer, 2018) bazı çalışmalar sosyal medya kullanım sıklığı ile kaygı arasındaki ilişkiyi göstermektedir (Barry ve ark., 2017; Woods ve Scott, 2016). Alanyazındaki bu farklılık incelendiğinde sosyal medya kullanım sıklığı ile kaygı arasında ilişkiyi anlamlı yönde açıklayan çalışmaların genellikle ergen gruplar ile yapılması dikkat çekmektedir. Sistemik bir alanyazın taramasında 30 makaleden yalnızca 3'ünün sosyal medya kullanım sıklığı ile kaygı arasında ilişkiyi ortaya çıkardığı ifade edilmektedir (Hawes ve ark., 2020). Bu sonuçlardan hareketle kaygının incelenmesinde tek başına sosyal medya kullanım sıklığının değerlendirilmesinin yeterli görünmediği ve daha sonraki çalışmalarda kaygıyı görünüm kaygısı, sosyal kaygı gibi özelleştirmenin yararlı olacağı düşünülmektedir. Topluluk duygusu ve sosyal medya kullanım sıklığı ile ilgili olarak ise birey sosyal medyada kabul edilme/ aidiyet duygusunu sosyal medya kullanımı ile pekiştirdiğinde bireyin sosyal medya kullanım sıklığının artabileceği ifade edilmektedir (Özteke Kozan ve ark., 2019). Alanyazındaki bu çalışmadan hareketle topluluk duygusu ve kullanım sıklığı arasındaki ilişkinin bireyin sosyal medyayı topluluk duygusu bağlamında farklı şekillerde algılamasında (kabul edilme- reddedilme) önemli bir etken olduğu düşünülmektedir. Sosyal medya aracılığı ile toplulukta kabul edilme ya da reddedilme amacı

gözetmeyen katılımcılarda topluluk duygusu ve sosyal medya kullanım sıklığı arasında ilişki bulunmaması olağan görülmektedir. Umutsuzluk ve sosyal medya kullanım sıklığı ile ilgili alanyazın incelendiğinde doğrudan sosyal medya kullanım sıklığı ile umutsuzluk arasındaki ilişkiye odaklanan bir çalışma bulunmamakla birlikte depresyonun ölçümünde umutsuzluk kavramına yer verilmekte ve çalışmalar depresyon üzerinden yürütülmektedir. Bu durumda sosyal medya kullanım sıklığı ile depresyonun ilişkili olduğu yönünde sonuçlar mevcuttur (Hawes ve ark., 2020; Lin ve ark.,2016). Bu sebeple mevcut çalışmada umutsuzluk ile sosyal medya kullanım sıklığı arasında ilişki çıkmamasının nedeninin umutsuzluğun sadece tek bir yönden ölçülmesi olabileceği ve depresyonun diğer semptomlarını da içeren çok boyutlu bir ölçek ile ölçülmesinin anlamlı sonuçlar vereceği düşünülmektedir. Bu bilgiler ışığında TDTÖ, DSKÖ ve BUÖ'nün anlamsız sonuçlar vermesi kabul edilebilir görülmektedir.

Katılımcılardan alınan sosyal medya kullanım bilgileri (sosyal medya kullanım amacı, sosyal medyayı aktif kullanım, sosyal medyanın pasif kullanımı) ile TDTÖ, DSKÖ ve BUÖ arasındaki ilişkileri keşifsel bir şekilde incelemek amacıyla ki-kare testleri yapılmış olup sosyal medyanın kullanım amacı ve sosyal medyada pasif ya da aktif olma durumları ile TDTÖ Gerçek ve İdeal Toplum boyutu, DSKÖ Durumluk ve Sürekli Kaygı puanları ve BUÖ arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre sosyal medyayı kullanım amacı ile Gerçek Toplum ve durumluk kaygı puanları arasında anlamlı sonuçlar elde edilmesine ek olarak Gerçek Toplum ve sürekli kaygı puanları ile sosyal medyayı aktif kullanmak da anlamlı görülmektedir. Bu sonuçlardan hareketle; bireylerin kaygılandıklarında ve topluluk duyguları azaldığında sosyal medyayı stres atmak için kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazında sosyal medya kullanım amacı ile kaygı arasındaki ilişkiye direkt olarak odaklanan çalışmanın bulunmaması ile birlikte sosyal medya kullanım amacının, sosyal medya bağımlılığı ve kaygı ile ilişkisi üzerine yürütülen çalışmalar mevcuttur (Bilge ve ark., 2020). Alanyazında sosyal medyayı bilgi edinmek ve araştırma yapmak için kullanan bireylerin sosyal medya bağımlılıklarının daha düşük olduğu ifade edilmektedir. Bu bulgunun yanısıra sosyal medya bağımlılığının kaygı ile pozitif yönde anlamlı sonuçları olduğu bilinmektedir (Atlı ve ark., 2020; Bilge ve ark., 2020). Yani bireyler sosyal medyayı bilgi edinmek amacıyla kullandıklarında daha az bağımlılık geliştirmekle birlikte daha az kaygı duymaktadırlar. Bu bilgiler doğrultusunda mevcut çalışma ile alanyazındaki bilgiler ışığında sosyal medyanın kullanım amacı ve kaygı arasında çıkarımlara ulaşılabilmektedir. Sosyal medya ve kaygı ile ilgili bir başka bulgu olan sosyal

medyada aktif olma ve kaygı arasında ilişkiye bakıldığında ise, sürekli kaygının düşük ya da yüksek olması ile sosyal medyada aktif olma arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Yüksek kaygısı olan bireylerin TikTok'ta aktif beğeni yapan katılımcılar olması ve düşük kaygısı olan bireylerin ise Twitter'da yorum yapan katılımcılar olması dikkat çekmektedir. Alanyazında TikTok üzerine yapılan çalışmalardan biri bireylerin streslerini atmak için TikTok'ta aktif vakit geçirerek etkileşimde bulunduklarını göstermektedir (Yetkiner ve Öztürk, 2020). Bu çalışmadan hareketle yüksek kaygıya sahip bireylerin kaygılarını azaltmak amacıyla TikTok'a başvurma eğiliminde oldukları düşünülmektedir. Ayrıca mevcut çalışmada durumluk kaygının düşük veya yüksek olması sosyal medya kullanım amacını etkilerken aktif sosyal medya kullanımını etkilememektedir; aksine sürekli kaygıda ise bu bulgunun tam tersinin ortaya çıktığı görülmektedir. Yani sürekli kaygının düşük ya da yüksek olması sosyal medya kullanım amacını etkilememekte olup aktif sosyal medya kullanımını etkilemektedir. Sürekli kaygıda sosyal medya kullanım amacının anlamlı sonuçlar vermemesinin ve bunun yanında aktif sosyal medya kullanımının anlamlı sonuçlarının sebebinin bireyin kaygısının karakterize hale gelmesi (Spielberger, 1972) ile açıklanabileceği düşünülmektedir. Yani bireyde var olan kaygı sürekli olduğu için sosyal medyayı hem stres atmak için hem de bilgi almak için kullanmak durumunda kaldığı düşünülmektedir. Fakat durumluk kaygıda birey var olan kaygısını uzaklaştırmak amacıyla yukarıda belirtildiği gibi farklı kullanım amaçlarına yönelebilmektedir.

Kaygı ve sosyal medya kullanımı ile ilgili son olarak ise durumluk ve sürekli kaygısı düşük veya yüksek olan bireyler pasif olarak bir sosyal medya platformunu takip etmek açısından farklılaşmamaktadır. Bunun yanında topluluk duygusu ve sosyal medyanın pasif kullanımı değerlendirildiğinde de yine düşük veya yüksek topluluk duygusuna sahip olan bireyler açısından farklı sosyal medya platformlarının pasif olarak kullanımının farklılaşmadığı görülmüştür. Yani bireyler düşük ya da yüksek topluluk duygusu ve kaygıdan bağımsız olarak farklı sosyal medya platformlarını pasif olarak kullanmaktadırlar. Bu sonuçlar bireylerin sosyal medyayı bir alışkanlık olarak görmeleri sebebiyle topluluk duygusu ve kaygıdan bağımsız olarak hiç paylaşım, beğeni ya da yorum yapmasalar da pasif olarak farklı sosyal medya platformlarına katılım sağladıklarını düşündürmektedir.

Topluluk duygusunun düşük ya da yüksek olması ile sosyal medyayı kullanma amacı incelendiğinde mevcut çalışmada sosyal medyanın stres atma amacıyla kullanılmasının düşük topluluk duygusu ile ilişkili olduğu görülürken bireylerin sosyal medyayı arkadaşları hakkında bilgi sahibi olmak amacıyla kullanmasının yüksek topluluk duygusu ile ilişkili

olduğu bulunmuştur. Sekiz bin kişi ile yapılan bir araştırmada gençlerin sosyal medyayı en çok arkadaşları hakkında bilgi almak ve arkadaşlarıyla iletişim için kullandıkları ve bu gençlerin topluluk duygularının yüksek olduğu belirtilmiştir (Özdiç, 2020). Alanyazındaki bu çalışma ile mevcut çalışmanın bulguları ile tutarlı görünmektedir. Mevcut çalışmanın bir başka sonucuna göre topluluk duygusu ve sosyal medyanın aktif kullanımı değerlendirdiğinde Twitter’da yorum yapan bireylerin topluluk duygusunun yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu ile bağlantılı olarak Blight (2017) Twitter’ın topluluk duygusu ile ilişkisini incelemiş ve pozitif yönde anlamlı sonuçlara ulaşmıştır. Bu araştırmaya göre, Twitterda aktif olmak topluluk duygusunu yükseltmektedir.

Ki-kare analizlerinin sonuncusu olarak bireylerdeki umutsuzluğun düşük ya da yüksek olmasının sosyal medya kullanımı bakımından farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş ve düşük ya da yüksek umutsuzluğun sosyal medyayı kullanım amacı ve aktif sosyal medya kullanımı ile arasında anlamlı farklılıkları bulunmazken sosyal medyada pasif bir şekilde içerik bakma bakımından anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Facebook’da içerik bakan bireylerin umutsuzluğu daha yüksek bulunurken, TikTok’ta içerik bakan bireyler ise umutsuzluklarını daha düşük olarak raporlamışlardır. Bu durumun sebebi incelendiğinde birçok çalışmada umutsuzluğun depresyon ile ilişkisinin değerlendirildiği görülmektedir (Abramson ve ark., 1989; Beck, 1963; Beck ve ark., 1975). Umutsuzluğu yüksek olan bireyin bazılarının depresif belirtiler göstermesi olası görülmekle birlikte bu kişilerin sosyal medyada pasif bir konuma sahip olabilecekleri düşünülmektedir. TikTok ve Facebook bilgi almaktan çok iletişim kurmak üzerine etkileşim gerektiren sosyal medya platformlarıdır (Solmaz ve ark., 2013; Yetkiner ve Öztürk, 2020). TikTok kadar görsel ve hareketli uyaran içeren bir platformdan ziyade daha belirli içerikleri olan Facebook’u tercih ettikleri düşünülmektedir. Umutsuzluğu düşük ve yüksek olan bireylerin sosyal medyayı kullanım amaçları arasında fark bulunmamasının sebebinin bu umutsuzluğun kaynağı olabileceği düşünülmektedir. Yani birey yaşadığı umutsuzluk karşısında yaşanan olaya dair nedensel atfına bağlı olarak bilgi edinme arayışına girebileceğinin yanında sosyal medyayı stres atmak için de kullanabileceği düşünülmektedir. Abramson (1989)’un bahsettiği gibi yaşanan olaya dair nedensel atfı önemlidir ve bu atfı göre sosyal medyayı kullanımını ve aktifliğinin değişebileceği düşünülmektedir.

Ki- Kare analizleri sonrasında kategorik değişken olan maddi durum korelasyon analizine dahil edilmediği için MANOVA uygulanmıştır. Yapılan analizde maddi durum Gerçek Toplum, durumluk kaygı, sürekli kaygı ve umutsuzluk ile anlamlı bir ilişkisi

olmadığı görülmüştür. Türkiye örneklemiyle yapılan bir çalışmada da topluluk duygusu ile maddi durumun ilişkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Eroğlu, 2013). Bir başka çalışmaya göre ise maddi durumun düşük olduğu topluluklarda topluluk duygusunun bu duruma göre oluştuğu ve iç grup olarak bir topluluk duygusu yarattığı ifade edilmektedir (Kılınç, 2018). Çalışmada toplanan verilerde maddi durum değişkeni homojen dağıldığı ve bu değişkenin varyansı az olduğu için anlamlı bir sonuç elde edilemediği ve iç gruba dair Gerçek Topluma ilişkin topluluk duygusunun oluşmamış olabileceği düşünülmektedir. Maddi durum ve kaygı ile ilgili alanyazındaki çalışmalarda ise birbirinden farklı sonuçlar yer almaktadır (Deveci ve ark., 2012; Dijkstra-Kersten ve ark., 2015; Uludağ ve ark., 2014; Vine ve ark., 2012). Bazı çalışmalarda maddi durum arttıkça kaygı azalırken, bazılarında ise bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu farklılığın sebebi olarak her bir çalışmada kaygının farklı alanlarda ele alınması (örn., meslek kaygısı, covid kaygısı, okul kaygısı) gösterilmektedir. Umutsuzluk ile maddi durum arasındaki ilişkiye odaklanan çalışmalar ise iki değişken arasında ilişki olduğunu göstermektedir (Coi ve ark., 2018; Kılıç ve ark., 2014; Öztürk ve ark., 2014). Ancak alanyazındaki çalışmalar bu ilişkiyi incelerken doğrudan maddi durumdan kaynaklı umutsuzluk yerine maddi duruma bağlı olarak bir koşulun gerçekleşmemesi üzerinden umutsuzluğu örneklendirmişlerdir (örn., düşük gelir sebebi ile terapi alamama, düşük gelir sebebi ile madde kullanımı gibi). Bu sebeple umutsuzluğun duruma özgü araştırılması önemli görülmektedir. Mevcut çalışmada maddi durum ile umutsuzluğun anlamlı çıkmamasının sebebi olarak mevcut çalışmada maddi durum dolayısıyla oluşan bir sonuçtan bahsedilmemesinin gösterilebileceği düşünülmektedir.

İdeal toplumun kaygı ve umutsuzluk ile olan ilişkisinde ise korelasyon değerleri daha düşük olduğu için maddi durum ve ideal toplum arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla ANOVA yapılmıştır. Buna göre, ideal toplumun maddi durum ve açısından farklılaşmadığı görülmüştür. Bireyler ideal olarak ait olmak istedikleri toplumu maddi durum fark etmeksizin oluşturma ve isteme eğilimindedirler. İdeal bir topluluk düşünceleri istendiği için bu farkın anlamsız çıkması olağan görülmektedir.

Çalışmanın son aşamasında ise değişkenlerin birbiri üzerinde yordayıcı etkilerini incelemek üzere regresyon analizleri yürütülmüştür. Alanyazın kaygı ve sosyal medyayı kullanım süresi arasında olumlu ve anlamlı ilişkiyi göstermektedir (Barry ve ark., 2017; Woods ve Scott, 2016). Mevcut çalışmadaki regresyon analizi sonuçlarına göre sosyal medyada geçirilen süre durumluk kaygıyı olumlu ve anlamlı bir şekilde yordarken, sürekli kaygı ve sosyal medyada geçirilen süre ise birbirini çift yönlü olarak yordamaktadır. Bir

diğer deyişle; kişilerin sürekli kaygı seviyelerinin artması sosyal medyaya yönelmelerine sebep olurken tam tersi yönde sosyal medyada geçirdikleri sürenin artması ve bu süreçte maruz kaldıkları içerikler de hem sürekli hem de durumluk kaygılarını tetiklemektedir. Sosyal medyanın yeni nesil ile birlikte oldukça etkili olduğu ve medyanın çok büyük kitlelere ulaşmayı sağladığı ayrıca psikolojik bir gücünün ve işlevinin de olduğu sıklıkla dile getirilmektedir (Oğuz, 2018). Medyanın bu gücü her türlü duygunun, davranışın ve düşüncenin açığa çıkmasını sağlamakta ve aslında bir bombardımana sebep olmaktadır (Arşan, 2008). Alanyazındaki bu bilgiler de dikkate alınarak mevcut çalışmaya bakıldığında sosyal medyanın tüm bu kitlesel gücü karşısında sınırsız maruz kalınan hem görsel hem işitsel her türlü uyaran düşünüldüğünde sosyal medyada geçirilen sürenin artmasının sürekli ve durumluk kaygıyı yordaması şaşırtıcı görünmemektedir. Bunun yanında sürekli kaygı sosyal medyada geçirilen süreyi etkilerken, durumluk kaygının sosyal medyada geçirilen süre üzerinde etkisinin olmamasında başa çıkma mekanizmalarının ve sosyal destek arayışının önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Kaygının kaynağının sürekli şekilde devam etmesi baş etme kaynaklarının sönmesine ve sosyal destek arayışının ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (Lewis ve ark., 2012). Alanyazındaki bu bilgi ışığında sürekli kaygısı artan bireyin de sosyal destek bulma amacıyla sosyal medya kullanım süresini artırma eğiliminde olduğu düşünülmektedir. Fakat durumluk kaygısı yükselen birey ortamda olan tehdidi uzaklaştırmak amacıyla çaba harcadığından sosyal medyayı sosyal destek amacıyla bir baş etme mekanizması olarak kullanma yerine kaygı sürekli hale gelmediği için henüz sönmeyen baş etme mekanizmalarından faydalandığı düşünülmektedir.

Daha sonrasında TDTÖ ve DSKÖ alt boyutları ve umutsuzluk arasındaki ilişkiyi anlayabilmek amacıyla ayrı regresyon analizleri yapılmış olup umutsuzluğun Gerçek Toplum ve İdeal Topluma aidiyeti negatif ve anlamlı olacak şekilde yordadığı görülmüştür. Mevcut çalışmaya göre, umutsuzluğu yüksek olan bireylerin Gerçek ve İdeal Topluma ait topluluk duygusu düşük olmaktadır. Topluluk duygusunda her iki boyut için de sadece umutsuzluğun anlamlı oluşu dikkat çekmektedir ve bu sebeple umutsuzlukta da topluluk duygusunun yordayıcı bir güçte olabileceği düşünülmektedir ve çift yönlü bir ilişkinin varlığı araştırılmıştır. Sonuçlara göre, gerçek toplumun da umutsuzluk üzerinde negatif ve anlamlı bir rolü olduğu görülürken, İdeal Toplumun umutsuzluğu yordamadığı görülmüştür. Yani; bireylerin içinde bulunduğu gerçek topluma dair topluluk duygularının umutsuzluk üzerinde etkileri mevcut olup, bireylerin ait olmak istedikleri ideal topluma dair topluluk duygularının umutsuzluk üzerinde bir etkisinin olmadığı görülmektedir. İdeal Toplum boyutunda,

bireylerden sahip olmak istedikleri topluluk hakkında bilgi alındığı için cevaplar bireyin topluluk duygusunun düşük ya da yüksek olmasından bağımsız olarak olumludur. Bu sebeple mevcut çalışmada ideal topluma ilişkin topluluk duygusunun umutsuzluğa etkisinin olmadığı yönünde sonuçlara ulaşıldığı düşünülmektedir. Gerçek Topluma ait topluluk duygusunun ikili etkişimi ele alındığında ise alanyazında bireylerin ülkeden göçleri araştırıldığında mevcut çalışmadaki bulguyla benzer şekilde göze çarpan değişkenin umutsuzluk olduğu görülmüştür. Türkiye’den başka ülkelere göç eden bireyler gündelik yaşamlarında güvensizliğe, sıradanlaşmaya ve huzursuzluğa kapıldıklarında göç kararını düşünmeye başlarken bu duruma karşı duyulan umutsuzluk ile fiziksel bir aksiyon almaya karar vermektedirler (Avcı Aksoy, 2020). Alanyazındaki bu çalışmadan hareketle bireyin toplum içinde yaşadığı gündelik gibi görünen fakat aslında önemli olan sorunlar sebebiyle topluluk duygusunun azalabileceği ve topluluk duygusunun azalmasıyla umutsuzluğun artabileceği ifade edilmektedir. Ayrıca zaman içinde sürecin bu yönlü devam etmesi ile umutsuzluğun arttığı ve bu sebeple de topluluk duygusunun azalabileceği şeklinde ikili, birbirine bağlı bir süreç olarak döngü yaratabildiği alanyazın ile de oldukça güçlü bir şekilde desteklenmektedir (Avcı Aksoy, 2020).

Mevcut çalışmada topluluk duygusu ve kaygı arasında bir ilişki olduğu saptandıktan sonra bu iki değişken arasındaki ilişkinin yönü regresyon analizleri ile araştırılmıştır. Mevcut çalışmada Gerçek Topluma aidiyet durumluk ve sürekli kaygıyı olumsuz yönde ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Bu sonuçlar alanyazınla tutarlı olarak topluluk duygusu arttıkça kaygının azaldığını göstermektedir (Anant, 1967; Davidson ve Cotter, 1991). İdeal Toplumun ise anlamlı bir yordayıcı rolü bulunmamaktadır. Durumluk kaygı ve sürekli kaygının Gerçek ve İdeal Toplumu anlamlı bir şekilde yordayıp yordamadığı incelendiğinde ise kaygının Gerçek ve İdeal Toplumu anlamlı bir şekilde yordamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sonuçlara göre, Gerçek Topluma ait topluluk duygusu arttıkça kaygı azalmaktadır fakat kaygı arttıkça ya da azaldıkça Gerçek Topluma ait topluluk duygusu bu durumdan etkilenmemektedir. Bu sonuç ilişkinin yönünün keşfedilmesi için önemli görülmektedir. Çünkü alanyazında kaygının topluluk duygusu üzerindeki etkilerini araştıran başka bir çalışmaya denk gelinmemiştir. Kaygının topluluk duygusunu yordamama sebebi olarak kaygının oluşması için bir tehdit ya da tehlike durumunun var olması (Spielberger, 1972) ve bireyde oluşan kaygının bu durum üzerinde şekillenmesinin etkili olması düşünülmektedir. Yani birey tehlike hissettiği duruma karşın bir kaygı hissetmektedir. Bu sebeple bireyin mevcut kaygısına etki eden etmen (sunum kaygısı, görünüş kaygısı) önemli

görülmektedir. Bireyde içinde bulunduğu topluluğa ait bir tehdit çarpıcılaştığında bu ilişkinin de ortaya çıkacağı düşünülmektedir. İdeal toplum için ise daha önce de bahsedildiği gibi bireyden idealinde ait olmak istediği topluma ait topluluk duygusu sorulduğu için sonuçların anlamsız çıkması olağan görülmektedir.

7.3. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Öneriler

Mevcut araştırma yarı projektif TDTÖ'nün Türkçeye uyarlanması açısından önemli görülmektedir. Ayrıca ana çalışmada sosyal medyanın keşifsel olarak incelenmesi araştırmanın bir diğer güçlü yönü olarak ifade edilmektedir. Bunun yanı sıra araştırmanın bazı sınırlılıkları da mevcuttur. Bu sınırlılıklardan ilki araştırmanın özbildirim ölçekleri ile yürütülmüş olmasıdır. Bu sebeple bireylerin yanıltıcı cevap verme olasılıkları göz ardı edilmemelidir. Bir diğer sınırlılığın ise kadın-erkek katılımcı sayısı arasındaki fark olduğu düşünülmektedir. Her iki çalışmanın örnekleminde de kadın sayısı erkek sayısından yüksektir. Ayrıca katılımcıların çoğunun lisans eğitim seviyesine sahip olduğu görülmektedir. Bu sebeple çalışmanın katılımcı sayısının genişletilmesinin bulguların genellenmesinden oluşacak problemlerin üstesinden gelinmesini kolaylaştıracağı düşünülmektedir. Topluluk duygusu, kaygı ve umutsuzluk ile yapılan regresyon analizleri sonucunda varyansın daha iyi açıklanabilmesi için daha sonraki çalışmalarda alanyazın ışığında değerlendirmeler sonucu depresyon, psikolojik iyi oluş gibi değişkenlerin de ele alınması önemli görülmektedir. Gelecek çalışmalarda nitel görüşmelere de yer verilmesi ile incelenen değişkenlerin daha detaylı ele alınabileceği düşünülmektedir.

7.4. Klinik Çıkarımlar

Mevcut tez çalışmasında topluluk duygusunun kapsamlı ölçülmesini sağlayacak TDTÖ'nün Türkiye örneklemine uyarlanması yapılmış ve alanyazına güvenilir ve geçerli bir ölçüm aracı kazandırılmıştır. Ölçek diğer topluluk duygusu ölçeklerinden farklı olarak yarı projektif yapısıyla katılımcılara sıfatlarla detaylı ve çok yönlü bir topluluk duygusu tanımlama imkanı sunmuştur. Uyarlanan ölçekte bulunan 18 sıfat bireyin toplumu birçok açıdan değerlendirmesine olanak sağlamıştır. Sıfatların iki uçlu ve geniş bir aralıkta olması o sıfata ne kadar uzak ya da yakın olduklarını daha detaylı belirleme fırsatı sağlamaktadır. Ölçeğin alt boyutları olan kabul, dinamik ve işlevsellik de bu amaca hizmet etmektedir. Ardından uyarlanan bu ölçek ile topluluk duygusu ve sosyal medyanın durumluk ve sürekli

kaygı ve umutsuzluk ile olan ilişkisine odaklanılmıştır. Bu ilişkinin incelenmesinde alanyazın detaylı olarak ele alındığında sosyal medyanın öneminin görece yeni fark edilmeye başlanmasıyla ve özellikle Y ve Z kuşağının sosyal medya ile aktif ilişkisi düşünüldüğünde bu araştırmanın alanyazına oldukça büyük bir katkısı olduğu düşünülmektedir. Mevcut çalışmanın sosyal medya platformları, kullanım süresi, sosyal medya kullanım amaçları ve sosyal medya aktifliğinin ayrı ayrı hem topluluk duygusu hem de kaygı ile incelenmesi ile alanyazına zengin bir katkı sunduğu inanılmaktadır. Ayrıca klinik ortamda sadece bireyle çalışılıyor gibi görünmesine karşın bireyin sosyal bir varlık olması sebebiyle klinik ortama getirdiği konular toplumdan bağımsız olarak düşünülememektedir. Birey yaşamı boyunca topluluk içinde travmatik yaşantılar, maddi zorluklar, umutsuzluk, toplumsal ya da bireysel kaygılar yaşayabilmektedir. Bunun yanında sosyal medyanın yoğun gücünün de bu süreçte sıklıkla klinik ortama taşındığı gözlemlenmektedir. Sosyal medyanın bu kadar seçkisiz ve kontrolsüz büyümesi de psikolojik sorunlara sebep olabilmektedir. Klinik ortamda psikoterapi sırasında birey biricikliği içinde ele alınırken birçok başka değişkenin yanı sıra bu çalışmada incelenen topluluk duygusu, sosyal medya ve kaygı arasındaki ilişkiler de iyi bilinmeli ve bireye bütüncül bir yaklaşım ile yaklaşılmalıdır. Bu sebeple mevcut çalışma klinik açıdan da oldukça önemli görünmektedir.

SONUÇ

Mevcut çalışmada topluluk duygusunu daha detaylı tanımlayabilmek amacıyla TDTÖ Türkçe alanyazına kazandırılmıştır. Ayrıca bu ölçüm aracı kullanılarak topluluk duygusu, sosyal medya ve kaygı arasındaki ilişkiler ve birbirleri üzerindeki yordayıcı rolleri incelenmiştir. Mevcut çalışmada sosyal medya keşifsel bir biçimde ele alınmış ve sosyal medya ile topluluk duygusu, kaygı ve umutsuzluk arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Çalışmanın kapsamı gereği yapılan analizlerde sosyal medya kullanım amacı, sosyal medyada aktif veya pasif olarak yer almanın TDTÖ, DSKÖ ve BUÖ'den düşük ve yüksek puan alan bireyler açısından farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre topluluk duygusu, kaygı ve umutsuzluğu düşük ve yüksek olan bireylerde sosyal medyayı kullanım amacı, sosyal medyada aktif veya pasif olma açısından anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Topluluk duygusu, kaygı ve umutsuzluk arasındaki korelasyonlar incelenmiş olup ardından bu ilişkilerin yönü değerlendirilmiştir. Topluluk duygusunun kaygı üzerinde yordayıcı bir rolü bulunurken, kaygının topluluk duygusu üzerinde bir rolünün olmadığı anlaşılmıştır. Umutsuzluk ve topluluk duygusu arasında ise çift yönlü bir yordama ilişkisi

olduğu görünmektedir. Topluluk duygusu, sosyal medya ve kaygı arasındaki ilişkileri inceleyen bu çalışmanın alanyazına kuramsal katkılar sunmanın yanında klinik ortamda da bireyi farklı bir perspektifte yorumlamaya olanak tanıyacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Abramson, L. Y., Metalsky, G. ve Alloy, L. (1989). Hopelessness depression: A theory-based subtype of depression. *Psychological Review*, 96(2), 358-372.
<https://doi.org/10.1037/0033.295x.96.2.358>
- Akın, A., Uysal, R. ve Çitemel, N. (2013). Sosyal güvende hissetme ve memnuniyet ölçeğinin türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1).
- Andrews, G. (1991). Anxiety, personality and anxiety disorders. *International Review of Psychiatry*, 3(2), 293–302. <https://doi.org/10.3109/09540269109110408>
- Anxiety. (t.y.). *American Psychological Association*. <https://www.apa.org/topics/anxiety>.
- Amerikan Psikiyatri Birliği. (2014). Ruhsal bozuklukların tanısı ve sayımsal el kitabı (DSM-5), *Tanı ölçütleri el kitabı*. (E. Köroğlu Çev.) Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Anant S. S. (1967). Belongingness and mental health: Some research finding. *Acta Psychologica*, 26, 391-396. [https://doi.org/10.1016/0001-6918\(67\)90035-2](https://doi.org/10.1016/0001-6918(67)90035-2)
- Anant, S. S. (1969). A cross-cultural study of belongingness, anxiety and self sufficiency. *Acta Psychologica*. 31, 385-393. [https://doi.org/10.1016/0001-6918\(69\)90095-X](https://doi.org/10.1016/0001-6918(69)90095-X)
- Arsan, E. (2008). *Medya Gözcüsü*, İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Aslan, S. (2004). Güney sibiryası türkçesinde adlar ve sıfatlar. *Bilig*, 29, 1-27.
- Atlı, F., Buğa, A., Mammadli, T. ve Yıldırım Atlı, A. (2021). Türkiye’de üniversite öğrenimi gören öğrencilerin öz-anlayışları ile sosyal medya bağımlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 59-77.
- Avcı Aksoy, Ö. (2020). Gündelik hayatı yerinden etmek: türkiye’den ingiltere’ye göç eden nitelikli işgücünün göç etme nedenleri. *Adam Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 183-218. <https://doi.org/10.31679/adamakademi.649352>
- Backman, C. W. ve Secord, P. F. (1959). The effect of perceived liking on interpersonal attraction. *Human Relations*, 12(4), 379–384.
<https://doi.org/10.1177/001872675901200407>

- Baltacı, Ö. ve Hamarta, E. (2013). Analyzing the relationship between social anxiety, social support and problem solving approach of university students. *Education and Science*, 38(167), 226-240.
- Barlow, D. H. (2002). *Anxiety and its Disorders: The Nature and Treatment of Anxiety and Panic*. (2.Baskı). New York: Guilford Press.
- Barry, C. T., Sidoti, C. L., Briggs, S. M., Reiter, S. R. ve Lindsey, R. A. (2017). Adolescent social media use and mental health from adolescent and parent perspectives. *Journal of Adolescence*, 61, 1-11.
<https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2017.08.005>
- Bateman, H. V. (2002). Sense of community in the school. listening to students' voices. *Psychological Sense Of Community: Theory, Research, and Application*, 161-179. SIHingcr Scicnce+Husiness Media New York.
- Baynal, F. (2015). Yetişkinlerde dindarlık ve ruh sağlığı ilişkisinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 206-231
- Beck, A. T. (1963). Thinking and Depression. *Archives of General Psychiatry*. 9(4), 324. <https://doi.org/10.1001/archpsyc.1963.01720160014002>
- Beck, A. T. (1975). Hopelessness and suicidal behavior. *JAMA*. 234(11), 1146. <https://doi.org/10.1001/jama.1975.03260240050026>
- Bess, K. D., Fisher, A. T., Sonn, C. C. ve Bishop, B. J. (2002). *Psychological Sense Of Community: Theory, Research, and Application*, 3-22. SIHingcr Scicnce+Husiness Media New York.
- Bilge, Y., Baydili, K. N. ve Göktaş, S. Ş. (2020). Sosyal medya bağımlılığını yordamada anksiyete, stres ve günlük sosyal medya kullanımı: Meslek yüksekokulu örneği. *Bağımlılık Dergisi – Journal of Dependence*, 21(3), 223-235.
- Bishop, S., Duncan, J., Brett, M. ve Lawrence, A. D. (2004). Prefrontal cortical function and anxiety: Controlling attention to threat-related stimuli. *Nature Neuroscience*. 7(2), 184–188. <https://doi.org/10.1038/nn1173>
- Blight, M. G., Ruppel, E. K. ve Schoenbauer, K. V. (2017). Sense of community on Twitter and Instagram: Exploring the roles of motives and parasocial relationships. *Cyberpsychology, Behavior, And Social Networking*. 20(5), 314-319.
<https://doi.org/10.1089/cyber.2016.0505>

- Bolland, J. M., Lian, B. E. ve Formichella, C. M. (2005). The origins of hopelessness among inner-city african-american adolescents. *American Journal of Community Psychology*. 36(3-4), 293–305. <https://doi.org/10.1007/s10464-005-8627-x>
- Bozkur, B., Kıran, B. ve Cengiz, Ö. (2020). Üniversite öğrencilerinin umutsuzluk, belirsizliğe tahammülsüzlük, gelecekte iş bulmaya yönelik algı ve özyeterliklerinin incelenmesi. *Kastamonu Education Journal*, 28(6), 2401-2409. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.702233>
- Caplan, S. E. (2002). Problematic Internet use and psychosocial well-being: development of a theory-based cognitive-behavioral measurement instrument. *Computers in Human Behavior*. 18, 553–575. [https://doi.org/10.1016/S0747-5632\(02\)00004-3](https://doi.org/10.1016/S0747-5632(02)00004-3)
- Caplan, S. E. (2005). A social skill account of problematic internet use. *Journal of Communication*, 721-736. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2005.tb03019.x>
- Coi, N. M., Martı, C. N. ve Conwell, Y. (2016). Effects of problem solving therapy on depressed low-income homebound older adults death/suicidal ideation and hopelessness. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 46(3), 323-336. <https://doi.org/10.1111/sltb.12195>
- Caplan, S. E. (2010). Theory and measurement of generalized problematic Internet use: A two-step approach. *Computers in Human Behavior*, 26, 1089–1097
- Carretta, C. M., Ridner, S. H. ve Dietrich, M. S. (2014). Hope, hopelessness, and anxiety: a pilot instrument comparison study. *Archives of Psychiatric Nursing*. 28(4), 230–234. <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2014.05.005>
- Çömlekçi, M. F. ve Başol, O. (2019). Gençlerin sosyal medya kullanım amaçları ile sosyal medya bağımlılığı ilişkisinin incelenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 17(4), 173-188. <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.525652>
- Davidson, W. B. ve Cotter, P. R. (1991). The relationship between sense of community and subjective well-being: a first look. *Journal of Community Psychology*. 19, 246-253. [https://doi.org/10.1002/1520-6629\(199107\)19:3<246::AID-JCOP2290190308>3.0.CO;2-L](https://doi.org/10.1002/1520-6629(199107)19:3<246::AID-JCOP2290190308>3.0.CO;2-L)
- De Berardis, D., Olivieri, L., Rapini, G., Serroni, N., Fornaro, M., Valchera, A., Carano, A., Vellante, F., Bustini, M., Serafini, G., Pompili, M., Ventriglio, A., Perna, G.,

- Fraticeili, S., Martinotti, G. ve Di Giannantonio, M. (2020). Religious coping, hopelessness, and suicide ideation in subjects with first-episode major depression: an exploratory study in the real world clinical practice. *Brain Sciences*, 10(12), 912. <https://doi.org/10.3390/brainsci10120912>
- Demir, A. (1989). UCLA Yalnızlık ölçeğinin geçerliliği ve güvenilirliği. *Psikoloji Dergisi*, 7(23), 14-18.
- Denizci, Ö. M. (2009). Bilişim toplumu bağlamında internet olgusu ve sosyopsikolojik etkileri. *Marmara İletişim Dergisi*, 15, 47-63.
- Deveci, E., Çalmaz, A. ve Açık, Y. (2012). Doğu anadolu’da yeni açılan bir üniversitenin öğrencilerinde kaygı düzeylerinin sağlık, sosyal ve demografik faktörler ile ilişkisi. *Dicle Tıp Dergisi*, 39(2), 189-196. <https://doi.org/10.5798/diclemedj.0921.2012.02.0125>
- Dholakia, U. M., Bagozzi, R. P. ve Pearo, L. K. (2004). A social influence model of consumer participation in network- and small- group-based virtual communities. *International Journal of Research in Marketing*, 21, 241–263. <https://doi.org/10.1016/j.ijresmar.2003.12.004>
- Dijkstra-Kersten, S. M. A., Biesheuvel-Leliefeld, K. E. M., van der Wouden, J. C., Penninx, B. W. J. H. ve van Marwijk, H. W. J. (2015). Associations of financial strain and income with depressive and anxiety disorders. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 69(7), 660–665. <https://doi.org/10.1136/jech-2014-205088>.
- Doğan, U. ve İlçin Tosun, N. (2015). Lise öğrencilerinde problemlili akıllı telefon kullanımının sosyal kaygı ve sosyal ağların kullanımına aracılık etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 8(22), 99-128. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.66762>.
- Drummond, H., Bolland, J. M. ve Ann Harris, W. (2011). Becoming Violent: Evaluating the mediating effect of hopelessness on the code of the street thesis. *Deviant Behavior*, 32(3), 191–223. <https://doi.org/10.1080/01639621003748746>
- Duru, E. (2015). Genel aidiyet ölçeğinin psikometrik özellikleri: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5 (44), 37-47.

- Ehrlich, H. J. ve Graeven, D. B. (1971). Reciprocal self-disclosure in a dyad. *Journal of Experimental Social Psychology*, 7(4), 389–400. [https://doi.org/10.1016/0022-1031\(71\)90073-4](https://doi.org/10.1016/0022-1031(71)90073-4)
- Eremsoy, E., Çelimli, S. ve Gençöz, T. (2005). Students under academic stress in a turkish university: Variables associated with symptoms of depression and anxiety. *Current Psychology: Developmental Learning Personality Social*. 24 (2), 123-133.
- Eroğlu, N. (2013). Psikolojik iyi olma ile topluluk hissi arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Ertan T. (2008). Psikiyatrik bozuklukların epidemiyolojisi. *İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yayınları*. 25-30. İstanbul.
- Franco, J. A. ve Carrier, L. M. (2020). Social media use and depression, anxiety, and stress in Latinos: A correlational study. *Human Behavior and Emerging Technologies*, 2(3), 227–241. <https://doi.org/10.1002/hbe2.205>
- Garber, J., Miller, S. M. ve Abramson, L. Y. (1980). On the distinction between anxiety and depression: Perceived control, certainty, and probability of goal attainment. *Human helplessness: Theory and applications*. 131-169. New York: Academic Press.
- Gençöz, T. (2000). Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(46), 19-26.
- Gonzalez, M., Jones, D. J., Kincaid, C. Y. ve Cuellar, J. (2012). Neighborhood context and adjustment in African American youths from single mother homes: The intervening role of hopelessness. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*. 18(2), 109–117. <https://doi.org/10.1037/a0026846>
- Gusfield, J. R. (1975). *The community: A critical response*. New York: Harper Colophon.
- Hagerty, B. M. ve Patusky, K. (1995). Developing a Measure of Sense of Belonging. *Nursing Research*. 44(1), 9-13.
- Hagerty, B. M., Lynch-Sauer, J., Patusky, K. L., Bouwsema, M. ve Collier, P. (1992). Sense of Belonging: A vital mental health concept. *Archives of Psychiatric Nursing*. 5(3), 172-177. [https://doi.org/10.1016/0883-9417\(92\)90028-h](https://doi.org/10.1016/0883-9417(92)90028-h)

- Halamová, J., Kanovská, M. ve Naništová, E. (2018). Development and psychometric analysis of the sense of community descriptors scale. *Psychosocial Intervention*, 27(1) 44-55. <https://doi.org/10.5093/pi2018a8>
- Hawes, T., Zimmer-Gembeck, M. J. ve Campbell, S. M. Unique associations of social media use and online appearance preoccupation with depression, anxiety and appearance rejection sensitivity. *Body Image*, 22, 66-76.
- Heller, K. (1989). The return to community. *American Journal of Community Psychology*, 17(1). 1-13.
- Hill, D. L. (2006). Sense of belonging as connectedness, american indian worldview, and mental health. *Archives of Psychiatric Nursing*, 20(5), 210-216. <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2006.04.003>
- Hillery, G. (1955). Definitions of community: Areas of agreement. *Rural Sociology*, 20, 111-123.
- Hoge, E., Bickham, D. ve Cantor, J. (2017). Digital Media, anxiety, and depression in children. *Pediatrics*, 140(2). <https://doi.org/S76-S80>. doi:10.1542/peds.2016-1758g
- Izard, C. E. (1977). Bölüm 14. *Human emotions*. 355-384. New York: Plenum Press.
- Johnson, J. H. ve Sarason, I. G. (1978). Life Stress, Depression And Anxiety: Internal-External Control As A Moderator Variable. *Journal of Psychosomatic Research*, 22, 205- 208. [https://doi.org/10.1016/0022-3999\(78\)90025-9](https://doi.org/10.1016/0022-3999(78)90025-9)
- Kaplan, A. M. ve Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. *Business Horizons*, 53(1), 59–68. <https://doi.org/10.1016/j.bushor.2009.09.003>.
- Kılıç, S., Tektaş, N. ve Pala, T. (2014). Devlet ve vakıf meslek yüksekokulu öğrencilerinin umutsuz düzeylerinin karşılaştırılması ve umutsuzluk düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *TSA*, 18(2), 169-186.
- Kılınç, Z. A. (2018). Tercüme: Yoksulluk Kültürü. PESA Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi, 4(1), 209-215. <https://doi.org/10.25272/j.2149-8385.2018.4.1.18>
- Kızılgeçit, M. (2021). Ruh sağlığı, yalnızlık, umutsuzluk ve dindarlık ilişkisi *Yalnızlık, Umutsuzluk ve Dindarlık*. 140-160. İstanbul: Çamlıca Yayınları.
- Kim, W., Jeong, O. R. ve Lee, S. W. (2010). On social Web sites. *Information Systems*, 35(2), 215–236. <https://doi.org/10.1016/j.is.2009.08.003>

- Kline, R. B. (1998). Software review: Software programs for structural equation modeling: Amos, EQS, and LISREL. *J Psychoeduc Assess*, 16, 343-364.
<https://doi.org/10.1177/073428299801600407>
- Lerman, K. (2007). Social Information Processing in News Aggregation. *IEEE Internet Computing*, 11(6), 16–28. <https://doi.org/10.1109/mic.2007.136>
- Lewis, K. M., Byrd, D. A. ve Ollendick, T. H. (2012). Anxiety symptoms in African-American and Caucasian youth: Relations to negative life events, social support, and coping. *Journal of Anxiety Disorders*, 26(1), 32–39. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2011.08.007>
- Lin, L., Sidani, J. E., Shensa, A., Radovic, A., Miller, E., Colditz, J. B., Hoffman B. L., Giles, L. M. ve Primack, B. A. (2016). Association between social media use and depression among U.S. young adults. *Depression and Anxiety*, 33(4), 323–331. <http://doi.org/10.1002/da.22466>
- Mahan, B. B., Garrard, W. M., Lewia, S. E. ve Newbrough, J. R. (2002). Sense of community in a university setting: Campus as workplace. *Psychological Sense Of Community: Theory, Research, and Application*, 123-140. SIHinger Scicnce+Husiness Media New York.
- Mahmoud, J. S. R., Staten, R., Hall, L. A. ve Lennie, T. A. (2012). The Relationship among young adult college students' depression, anxiety, stress, demographics, life satisfaction, and coping styles. *Issues in Mental Health Nursing*, 33(3), 149-156. <https://doi.org/10.3109/01612840.2011.632708>
- Marcus, H. R. (1991). Culture And The Self: Implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychological Review*, 98, 224-253.
- Mayfield, A. (2008). What is Social Media?. İcrossing.
- McMillan, D. W. ve Chavis, D. M. (1986). Sense of community - A definition and theory. *Journal of Community Psychology*, 14(1), 6-23. [https://doi.org/10.1002/1520-6629\(198601\)14:13.0.CO;2-I](https://doi.org/10.1002/1520-6629(198601)14:13.0.CO;2-I)
- Melges, F. T. (1969). Types of hopelessness in psychopathological process. *Archives of General Psychiatry*. 20(6), 690.
<https://doi.org/10.1001/archpsyc.1969.01740180074007>

- Miller, L. ve Kelley, B. S. (2013). *Dindarlık ve Maneviyatın Ruh Sağlığı ve Psikopatoloji ile İlişkisi*. Çev. Özlem Güler Aydın. Din ve Maneviyat Psikolojisi Yeni Yaklaşımlar ve Uygulama Alanları içinde. Ed. R. F. Paloutzian, L. Crystal Park. Çeviri Editörleri: İhsan Çapçioğlu, Ali Ayten İstanbul: Phoneix Yayınları.
- Monroe, S. M. (1982). Life Events and Disorder: Event-symptom associations and the course of disorder. *Journal of Abnormal Psychology*, 91(1), 14-24.
<https://doi.org/10.1037/0021-843X.91.1.14>
- Nisbett, R. E. (2003). *The Geography Of Thought: How Asians And Westerners Think Differently, And Why*. New York: Free Press.
- Obst, P. L., Smith, S. G. ve Zinkiewicz, L. (2001) An exploration of sense of community, Part 3: Dimensions and predictors of psychological sense of community in geographical communities. *Journal of Community Psychology*, 30(1). <https://doi.org/119-133>. 10.1002/jcop.1054
- Obst, P., Zinkiewicz, L. ve Smith, S. G. (2002). Sense of community in science fiction fandom, Part 1: Understanding sense of community in an international community of interest. *Journal Of Community Psychology*.30(1), 87-103. <https://doi.org/10.1002/jcop.1052>
- Oğuz, C. (2018). İletişimde yeni bir kavram: Medya psikolojisi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(12), 87-108.
- Oğuztürk, Ö., Akça, F. ve Şahin, G. (2011). Üniversite öğrencilerinde umutsuzluk düzeyi ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin bazı değişkenler üzerinden incelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 14, 85-93.
- Öner, N. ve Le Compte, A. (1983) *Durumluk Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1-26.
- Özdiñç, A. (Ed.). (2020). *Türkiye'nin Gençleri İleri Analizler*. TGSP Yayınları.
- Özteke Kozan, H. İ., Kavaklı, M., Ak, K. Ve Kesici, Ş. (2019). Akıllı telefon bağımlılığı, genel aidiyet ve mutluluk arasındaki ilişkilerin yapısal eşitlik modellenmesi ve incelenmesi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 22, 436-444.
<https://doi.org/10.5505/kpd.209.87587>
- Öztürk, M., Yurdagül, G. ve Tatlıbadem, B. (2016). Yaşlı bakım teknikler öğrencilerinin bölüme yönelik düşüncelerinin umutsuzluk düzeylerine etkisi. *GÜSBD*, 5(2), 1-9.

- Page, R. M. (1991). Loneliness as a risk factor in adolescent hopelessness. *Journal of Research in Personality*, 25(2), 189–195. [https://doi.org/10.1016/0092-6566\(91\)90014-h](https://doi.org/10.1016/0092-6566(91)90014-h)
- Peck, S. (1987). *The different drum: Community making and peace*. New York, USA: Simon & Schuster.
- Pretty, G. M. H. (1990). Relating psychological sense of community to social climate characteristics. *Journal of Community Psychology*, 18. [https://doi.org/10.1002/1520-6629\(199001\)18:1<60::AID-JCOP2290180109>3.0.CO;2-J](https://doi.org/10.1002/1520-6629(199001)18:1<60::AID-JCOP2290180109>3.0.CO;2-J).
- Pretty, G. M. H., Andrewes, L. ve Collett, C. (1994). Exploring adolescents' sense of community and its relationship to loneliness. *Journal of Community Psychology*, 22(4), 346–358. [https://doi.org/10.1002/1520-6629\(199410\)22:4<346::aid-jcop2290220407>3.0.co;2-j](https://doi.org/10.1002/1520-6629(199410)22:4<346::aid-jcop2290220407>3.0.co;2-j)
- Pretty, G. M. H., Conroy, C., Dugay, J., Fowler, K. ve Williams, D. (1996). Sense of community and its relevance to adolescents of all ages. *Journal of Community Psychology*, 24(4), 365-379. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1520-6629\(199610\)24:4<365::AID-JCOP6>3.0.CO;2-T](https://doi.org/10.1002/(SICI)1520-6629(199610)24:4<365::AID-JCOP6>3.0.CO;2-T)
- Ratajska, A., Glanza, B. I., Chitnisa, T., Weinera, H. L. ve Healya, B. C. (2020). Social support in multiple sclerosis: Associations with quality of life, depression, and anxiety. *Journal of Psychosomatic Resarch*. 138, 110252. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychores.2020.110252>
- Roberts, L., Smith, L. ve Pollock, C. (2002). MOOing till the cows come home: The search for sense of community in virtual environments. *Psychological Sense Of Community: Theory, Research, and Application*, 223-246. SIHinger Sciencc+Husiness Media New York.
- Roohafza, H. R., Afshar, H., Keshteli, A. H., Mohammadi, N., Feizi, A., Taslimi, M. ve Adibi, P. (2014). What's the role of perceived social support and coping styles in depression and anxiety? *J Res Med Sci*, 19(10), 944-949.
- Rosenthal, B. S. ve Schreiner, A. C. (2000). Prevalence of psychological symptoms among undergraduate students in an ethnically diverse urban public college. *Journal of American College Health*, 49(1), 12– 18.

- Sarason, S. B. (1974). *The psychological sense of community: Prospects for a community psychology*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Schawel, D. (2014). *Millennials vs. Baby Boomers: Who Would You Rather Hire?*
<http://business.time.com/millennials-vs-baby-boomers-whowould-you-rather-hire>.
- Seber, G., Dilbaz, N., Kaptanoğlu, C. ve Tekin, D. (1993). Umutsuzluk Ölçeği: Geçerlilik ve güvenilirliği. *Kriz Dergisi*. 1(3), 139-142.
https://doi.org/10.1501/Kriz_00000000045
- Shen, C. ve Williams, D. (2011). Unpacking time online: Connecting internet and massively multiplayer online game use with psychosocial well-being. *Communication Research*. 38(1), 123–149. <https://doi.org/10.1177/0093650210377196>.
- Smith, T. ve Cawthon, T. W. (2017). Generation Z goes to college. *College Student Affairs Journal*. 35(1), 101–102. <https://doi.org/10.1353/csaj.2017.0008>
- Solmaz, B., Tekin, G., Herzem, Z. ve Demir, M. (2013). internet ve sosyal medya kullanımı üzerine bir uygulama. *Selçuk İletişim*, 7(4), 23-32.
- Spielberger, C. D. (1972a). Anxiety as an emotional state. In C. D. Spielberger (Ed.), *Anxiety: Current Trends in Theory and Research*, 1, 23-49. New York: Academic Press. <http://dx.doi.org/10.1016/B978-0-12-657401-2.50009-5>
- Starr, L. R. ve Davila, J. (2011). Responding to anxiety with rumination and hopelessness: Mechanism of anxiety-depression symptom co-occurrence? *Cognitive Therapy and Research*, 36(4), 321–337. <https://doi.org/10.1007/s10608-011-9363-1>
- Stroope, S. (2011). How culture shapes community: Bible belief, theological unity, and a sense of belonging in religious congregations. *The Sociological Quarterly*, 52, 568–592.
- Sum, S., Mathews, R. M., Pourghasem, M. ve Hughes, I. (2009). Internet use as a predictor of sense of community in older people. *Cyber Psychology & Behavior*. 12(2), 235-239. <https://doi.org/10.1089/cpb.2008.0150>
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2001). *Using multivariate statistics* (4. Baskı), Allyn and Bacon. MA.

- Tantan Ulu, Ş. ve Yaka, B. (2020). Kaygı, belirsizliğe tahammülsüzlük ve karar verme arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 21(1), 89-100.
<https://doi.org/10.12984/egeefd.661965>
- Tosun, L. P. (2019). Use of social networking sites and subjective well-being. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar. Current Approaches in Psychiatry*, 11(3), 304-317.
<https://doi.org/10.18863/pgy.468532>
- Türkçapar, H. (2004). Anksiyete bozukluğu ve depresyonun tanısal ilişkileri. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 7, 12-16.
- Twenge, J. M. (2018). *İ-Nesli*. (O. Gündüz, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2018.
- Uludağ, G., Taşdöven, H. ve Dönmez, M. (2014). Polis adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(2), 75-94.
- Üçer, N. (2016). Kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı bağlamında gençlerin sosyal media kullanımına yönelik niteliksel bir araştırma. *Global Media Journal*, 6(12), 1-26.
- Ünal-Karagüven, M. H. (2009). Psychological impact of an economic crisis: A Conservation of Resources approach. *International Journal of Stress Management*, 16(3), 177–194. <https://doi.org/10.1037/a0016840>
- Vannucci, A., Flannery, K. M. ve Ohannessian, C. M. (2017). Social media use and anxiety in emerging adults. *Journal of Affective Disorders*, 207, 163–166.
<https://doi.org/10.1016/j.jad.2016.08.040>
- Vine, M., Stoep, A. V., Bell, J., Rhew, I. C., Gudmundsen, G. ve McCauley, E. (2012). Associations between household and neighborhood income and anxiety symptoms in young adolescents. *Depression and Anxiety*, 29(9), 824–832. <https://doi.org/10.1002/da.21948>
- We Are Social. (2021). Digital 2021 July Global Statshot: Digital Audiences Swell, but There may be Trouble Ahead. <https://wearesocial.com/hk/blog/2021/09/digital-2021-july-global-statshot-digital-audiences-swell-but-there-may-be-trouble-ahead/>.
- Wighting M. J. ve Liu, J. (2009). Relationships between sense of school community and sense of religious commitment among christian high school students. *Journal of Research on Christian Education*, 18, 56-68.
<https://doi.org/10.1080/10656210902751834>

- Woods, H. C. ve Scott, H. (2016). #Sleepyteens: Social media use in adolescence is associated with poor sleep quality, anxiety, depression and low self-esteem. *Journal of Adolescence*, 51, 41-49. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2016.05.008>
- Yetkiner, B. ve Öztürk, B. (2020). Kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı bağlamında inönü üniversitesi iletişim fakültesi öğrencilerinin tiktok kullanımı. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24, 215-235.
- Zander, A. ve Cohen, A. R. (1955). Attributed social power and group acceptance: A classroom experimental demonstration. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 51(3), 490–492. <https://doi.org/10.1037/h0040101>
- Zani, B., Cıcognani, E. ve Albanesi, C. (2001). Adolescents' sense of community and feeling of unsafety in the urban environment. *Journal of Community and Applied Social Psychology*. 11, 475-489. <https://doi.org/10.1002.casp.647>
- Zemke, R., Raines, C. ve Filipczak, B. (2013). *Generations at Work : Managing the Clash of Boomers, Gen Xers, and Gen Yers in the Workplace* (2.Baskı). USA: Amacom.
- Zhang, H. ve Lin., S. H. (2011). Sense of community in Taiwan and its relationships with the residential environment. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 35, 335 – 343. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.02.096>
- Zorbaz, O. ve Tuzgöl Dost, M. (2014). Lise öğrencilerinin problemlı internet kullanımının cinsiyet, sosyal kaygı ve akran ilişkileri açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 29(1), 298-310.

EKLER

EK1. Bilgilendirilmiş Onam Formu

Bu çalışma, Başkent Üniversitesi Psikoloji Bölümü Dr. Öğr. Üyesi Burçin Akın Sarı danışmanlığında Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Ezgi Karadeniz tarafından topluluk duygusu, kaygı ve sosyal medya ilişkisini araştırmak amacıyla yürütülmektedir. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Bu çalışmada herhangi bir kimlik belirleyici bilgi istenmemektedir. Çalışma sırasında verdiğiniz yanıtlar bireysel olarak değerlendirilmeyecek, diğer katılımcılarla birlikte analize alınacaktır. Cevaplarınız gizli tutulacaktır. Araştırmanın doğru ve geçerli sonuçlar verebilmesi için cevaplarınızın samimi olması büyük önem taşımaktadır. Lütfen yanıtlamanız istenilen soruları hiçbir yönergeyi atlamadan dikkatle yanıtlamaya çalışınız. Katılım sırasında, sorulardan veya başka bir durumdan kendinizi rahatsız hissederseniz cevaplamayı yarıda bırakabilirsiniz.

Çalışma hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak için aşağıdaki araştırmacı ile iletişime geçebilirsiniz.

Ezgi Karadeniz

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum ve istediğim zaman yarıda bırakabileceğimi biliyorum.

KABUL EDİYORSANIZ YANDAKİ ALANI İŞARETLEYİNİZ. ()

EK2. Demografik Bilgi Formu

1-Cinsiyet: Kadın () Erkek () Diğer ()

2-Yaş:

3-Medeni Durum: Bekar () Evli () Boşanmış/Dul ()

4- Öğrenim Durumu: İlk/Ortaokul () Lise () Lisans () Yüksek Lisans ()
Doktora ()

5-Yaşamınızın büyük bir çoğunluğu nerede geçti?

Büyükşehir () Şehir () İlçe () Köy ()

6-Kaldığınız yeri işaretleyiniz. (Diğer ise neresi olduğunu belirtiniz.)

Yurt () Öğrenci Evi () Aile/ Akraba Evi () Diğer ().....

7-Kendinizi hangi ekonomik gelir düzeyinde görüyorsunuz?

0-4000 TL() 4000-7500 TL () 7500 ve üzeri ()

8-Etnik Kökeniniz?.....

9-Ana Diliniz?.....

10- Ne zamandır Türkiye’de yaşıyorsunuz?

1 yıldan az () 1-5 yıl () 5-10 yıl () 10-15 yıl () 15 yıl ve üzeri ()

11-Psikiyatrik bir tanınız var mı?

Evet () Hayır () Evet ise :.....

EK3. Sense of Community Descriptors Scale (SCD)

Instructions

From the following list, select and mark a community to which you belong and which you consider to be important in your life.

- A. Work.
- B. Neighbourhood.
- C. Family.
- D. Interest / Leisure.
- E. Other, please specify.....

Circle the extent to which this community is important for your life on a scale from **10 to 0:**

10 being the most important community in your life.

10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0

0 being the least important community in your life.

At the top of the scale there are two terms that are marked in **BOLD:** “Community to which I belong” (the community that you referred to in the previous section) and “Ideal community to which I wish to belong” (as you wish that your previously referred community to which you belong would be as an optimal community for you personally).

Below each of the two terms there are contradictory characteristics that could be used to describe a real or ideal community. Your task is to mark the degree to which you think the given characteristic describes a real or ideal community.

Example: If the community to which you belong is “quite unfriendly”, put the X in the appropriate box.

Unfriendly __ X __ __ __ __ Friendly

3 2 1 0 1 2 3

3: very unfriendly; 2: quite unfriendly; 1: somewhat unfriendly; 0: don’t know; 1: somewhat friendly; 2: quite friendly; 3: very friendly.

REAL COMMUNITY, TO WHICH I BELONG									IDEAL COMMUNITY, TO WHICH I WISH TO BELONGED								
	3	2	1	0	1	2	3			3	2	1	0	1	2	3	
USEFUL								USELESS	USEFUL								USELESS
STATIC								DYNAMIC	STATIC								DYNAMIC
OPEN								CLOSED	OPEN								CLOSED
CONFLICTING								ORGANIZED	CONFLICTING								ORGANIZED
SHALLOW								DEEP	SHALLOW								DEEP
RESPECTING								SUPPRESSING	RESPECTING								SUPPRESSING
PHYSICAL								SPIRITUAL	PHYSICAL								SPIRITUAL
CREATIVE								UNFRUITFUL	CREATIVE								UNFRUITFUL
SECURE								THREATENING	SECURE								THREATENING
LIGHT								HEAVY	LIGHT								HEAVY
DISCLOSING								UNDISCLOSING	DISCLOSING								UNDISCLOSING
COMPETITIVE								COOPERATING	COMPETITIVE								COOPERATING
UNIQUE								COMMON	UNIQUE								COMMON
RESPONSIBLE								IRRESPONSIBLE	RESPONSIBLE								IRRESPONSIBLE
FAKE								SINCERE	FAKE								SINCERE
CONCRETE								ABSTRACT	CONCRETE								ABSTRACT
ENVIOUS								WELL-WISHING	ENVIOUS								WELL-WISHING
LIBERATING								CONFINING	LIBERATING								CONFINING
SELF-CRITICAL								UNCRITICAL	SELF-CRITICAL								UNCRITICAL
TUMULTUOUS								CALM	TUMULTUOUS								CALM
ACCEPTING								REJECTING	ACCEPTING								REJECTING
MATURE								IMMATURE	MATURE								IMMATURE
	3	2	1	0	1	2	3			3	2	1	0	1	2	3	

EK4. Genel Aidiyet Ölçeği

Bu ölçek, insanların diğer insanlarla ilişkilerinde kendilerini nasıl hissettiklerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçekte bulunan ifadelere ne ölçüde katıldığınızı, size en uygun seçeneği işaretleyiniz.

Kesinlikle Katılmıyorum

Kesinlikle Katılıyorum

1 2 3 4 5 6 7

		1	2	3	4	5	6	7
1	İnsanlarla bir arada iken, onlarla birlikte olduğumu hissediyorum							
2	Ailem ve arkadaşlarımla yakın/samimi bağlarım var							
3	Başkaları tarafından kabul edildiğimi hissediyorum							
4	Aidiyet duygusuna sahibim							
5	İlişkilerimde ve paylaşımlarımda kendimi diğer insanlara eşit görürüm							
6	Çevremdeki insanlarla bağlarım olduğunu hissediyorum							
7	Ailem ve arkadaşlarım beni planlarına dâhil etmezler							
8	Kendimi dışlanmış hissediyorum							
9	Sanki insanlar beni önemsemiyor/umursamıyor gibi hissediyorum							
10	Diğerlerine bağlanamadığım için onlardan uzak duruyorum.							
11	Kendimi dış dünyadan soyutlanmış hissediyorum.							
12	İnsanlarla birlikteyken kendimi yabancı gibi hissediyorum.							

EK5. Sosyal Güvende Hissetme ve Memnuniyet Ölçeği

Aşağıdaki durumlar insanların sosyal ortamlarda mutlu olma, zevk alma ve olumlu hissetmesiyle ilgilidir. Lütfen tüm durumları dikkatlice okuyun ve hislerinizi en iyi tanımlayan durumu işaretleyin. Her sorunun karşısında bulunan; **(0) Hiç Bir Zaman (1) Nadiren (2) Arada Sırada (3) Genellikle ve (4) Her Zaman** anlamına gelmektedir. Lütfen her ifadeye mutlaka TEK yanıt veriniz ve kesinlikle BOŞ bırakmayınız.

1	İlişkilerimden memnunum.	0	1	2	3	4
2	Etrafımdaki insanlar beni kolaylıkla sakinleştirebilir.	0	1	2	3	4
3	Kendimi diğer insanlarla bağlantılı hissediyorum.	0	1	2	3	4
4	Kendimi toplumun bir parçası hissediyorum.	0	1	2	3	4
5	Dünyada dikkate alınan biri olduğum düşünüyorum.	0	1	2	3	4
6	Kendimi güvende ve önemli hissediyorum.	0	1	2	3	4
7	Ait olduğumu hissediyorum	0	1	2	3	4
8	İnsanlar tarafından kabul edilen biri olduğumu hissediyorum	0	1	2	3	4
9	İnsanlar tarafından anlaşıldığımı hissediyorum.	0	1	2	3	4
10	İnsanlarla sıcak ilişkiler kurduğumu hissediyorum.	0	1	2	3	4
11	Yakınlarım sıkıntı anlarımda beni sakinleştirebilir.	0	1	2	3	4

EK6. UCLA Yalnızlık Ölçeği

Aşağıda çeşitli duygu ve düşünceleri içeren ifadeler verilmektedir. Sizden istenilen her ifadede tanımlanan duygu ve düşüncüyü ne sıklıkta hissettiğinizi ve düşündüğünüzü her biri için tek bir işaretleme yaparak belirtmenizdir.

	Hiç Yaşamam	Nadiren Yaşarım	Bazen Yaşarım	Sık sık Yaşarım
1- Kendimi çevremdeki insanlarla uyum içinde hissediyorum.	1	2	3	4
2-Arkadaşım yok.	1	2	3	4
3-Başvuracağım kimse yok.	1	2	3	4
4-Kendimi tek başıyım gibi hissetmiyorum.	1	2	3	4
5-Kendimi bir arkadaş grubunun bir parçası olarak hissediyorum.	1	2	3	4
6-Çevremdeki insanlarla birçok ortak yönüm var.	1	2	3	4
7-Artık hiç kimse ile samimi değilim.	1	2	3	4
8-İlgilerim ve fikirlerim çevremdekilerce paylaşılmıyor.	1	2	3	4
9-Dışa dönük bir insanım.	1	2	3	4
10-Kendimi yakın hissettiğim insanlar var.	1	2	3	4
11-Kendimi grup dışına itilmiş hissediyorum.	1	2	3	4
12-Sosyal ilişkilerim yüzeyseldir.	1	2	3	4
13-Hiç kimse beni gerçekten iyi tanımıyor.	1	2	3	4
14-Kendimi diğer insanlardan soyutlanmış hissediyorum.	1	2	3	4
15-İstediğim zaman arkadaş bulabilirim.	1	2	3	4
16-Beni gerçekten anlayan insanlar var.	1	2	3	4
17-Bu derece içine kapanmış olmaktan dolayı mutsuzum.	1	2	3	4
18-Çevremde insanlar var ama benimle değiller.	1	2	3	4
19- Konuşabileceğim insanlar var.	1	2	3	4
20- Derdimi anlatabileceğim insanlar var.	1	2	3	4

EK7. Pozitif Negatif Duygu Ölçeği

Bu ölçek farklı duyguları tanımlayan birtakım sözcükler içermektedir. Son iki hafta nasıl hissettiğinizi düşünüp her maddeyi okuyun. Uygun cevabı madde yanındaki kutucuğa işaretleyin.

		Çok az veya hiç	Biraz	Ortalama	Oldukça	Çok fazla
1	İlgili					
2	Sıkıntılı					
3	Heyecanlı					
4	Mutsuz					
5	Güçlü					
6	Suçlu					
7	Ürkmüş					
8	Düşmanca					
9	Hevesli					
10	Gururlu					
11	Asabi					
12	Uyanık (Dikkati Açık)					
13	Utanmış					
14	İlhamlı (Yaratıcı Düşüncelerle Dolu)					
15	Sinirli					
16	Kararlı					
17	Dikkatli					
18	Tedirgin					
19	Aktif					
20	Korkmuş					

EK8. Demografik Bilgi Formu

1-Cinsiyet: Kadın () Erkek () Diğer ()

2-Yaş:

3-Medeni Durum: Bekar () Evli () Boşanmış/Dul ()

4- Öğrenim Durumu: İlk/Ortaokul () Lise () Lisans () Yüksek Lisans ()
Doktora ()

5-Yaşamınızın büyük bir çoğunluğu nerede geçti?

Büyükşehir () Şehir () İlçe () Köy ()

6-Kaldığınız yeri işaretleyiniz. (Diğer ise neresi olduğunu belirtiniz.)

Yurt () Öğrenci Evi () Aile/ Akraba Evi () Diğer ().....

7-Kendinizi hangi ekonomik gelir düzeyinde görüyorsunuz?

0-4000 TL () 4000-7500 TL () 7500 ve üzeri ()

8-Etnik Kökeniniz?.....

9-Ana Diliniz?.....

10- Ne zamandır Türkiye’de yaşıyorsunuz?

1 yıldan az () 1-5 yıl () 5-10 yıl () 10-15 yıl () 15 yıl ve üzeri ()

11-Psikiyatrik bir tanınız var mı?

Evet () Hayır () Evet ise :.....

12-Kendinizi ne kadar dindar olarak nitelendiriyorsunuz?

1-Çok Az	2	3	4	5-Çok Fazla

13-Sosyal medyada ortalama ne kadar zaman harcıyorsunuz?

1 saatten az ()

1- 3 saat ()

3-5 saat ()

5-7 saat ()

7'den fazla ()

14- Ne zamandan beri sosyal medya kullanıyorsunuz?

1 yıldan az ()

1-3 yıl arası ()

3-5 yıl ()

5-7 yıl ()

7 yıldan fazla ()

15- Sosyal medyayı en çok hangi amaçla kullanıyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

Gündemi takip etmek..... ()

İletişim..... ()

Eğlence.....()

Boş zaman değerlendirmek.....()

Bilgiye erişmek.....()

Arkadaşlarımın ne yaptığı hakkında bilgi sahibi olmak..()

Diğerleriyle fotoğraf ya da video paylaşmak.....()

Satın alacak ürünler araştırmak.....()

Stres atmak.....()

İşimle / kariyerimle ilgili bağlantılar kurmak.....()

Diğer.....

16- Aşağıdaki sosyal medya araçlarını ne sıklıkta kullanıyorsunuz?

	Hic	Bazen	Ara sıra	Genellikle	Her Zaman
Facebook	1	2	3	4	5
Instagram	1	2	3	4	5
Twitter	1	2	3	4	5
Youtube	1	2	3	4	5
Tiktok	1	2	3	4	5
LinkedIn	1	2	3	4	5

17- Sosyal medya hesaplarınızda ne sıklıkla paylaşım yapıyorsunuz?

Paylaşım yapmıyorum ()

Her gün ()

Haftada bir ()

Ayda bir ()

Sadece özel günlerde ()

18- Sosyal medyada ne tür etkileşimler yapıyorsunuz? ? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

Facebook gruplarına üyeyim ve grupları takip ederim ()

Facebookta aktif yorum yaparım ()

Facebookta sadece paylaşılan içeriklere bakarım ()

Instagramda aktif bir şekilde beğeni ve yorum yaparım ()

Instagramda aktif bir şekilde hikaye ve gönderi paylaşırım ()

Instagramda sadece paylaşılan içeriklere bakarım ()

Twitterda aktif bir şekilde beğeni ve retweet yaparım ()

Twitterda aktif bir şekilde yorum yaparım ()

Twitterda sadece paylaşılan içeriklere bakarım ()

Tiktokta aktif bir şekilde beğeni yaparım ()

Tiktokta aktif bir şekilde paylaşım yaparım ()

Tiktokta sadece paylaşılan içeriklere bakarım ()

19-Emojileri hangi sosyal medya platformunda daha çok kullanırsınız? ? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

Facebook ()

Instagram ()

Facebook ()

Tiktok ()

Youtube ()

Linkedin ()

20- Emojileri hangi amaçla kullanırsınız? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

İletişimi güçlendirmek için ()

Kendimi daha rahat ifade edebildiğim için ()

İletişime kapalı olduğum zamanlarda ()

Emojileri samimi bulduğum için ()

Sohbeti sürdürebilmek için ()

Eğlenceli bir etkileşim için ()

EK9. Durumluk Sürekli Kaygı Ölçeği

Durumluk Kaygı Formu

Aşağıda kişilerin kendilerine ait duygularını anlatmada kullandıkları bir takım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun, sonra da o anda nasıl hissettiğinizi ifadelerin sağ tarafındaki parantezlerden uygun olanını işaretlemek suretiyle belirtin. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Herhangi bir ifadenin üzerinde fazla zaman sarf etmeksizin anında nasıl hissettiğinizi gösteren cevabı işaretleyin.

		Hemen hemen hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
1	Şu anda sakınım.				
2	Kendimi emniyette hissediyorum.				
3	Su anda sinirlerim gergin.				
4	Pişmanlık duygusu içindeyim.				
5	Şu anda huzur içindeyim.				
6	Şu anda hiç keyfim yok.				
7	Başıma geleceklerden endişe ediyorum.				
8	Kendimi dinlenmiş hissediyorum.				
9	Şu anda kaygılıyım.				
10	Kendimi rahat hissediyorum.				
11	Kendime güvenim var.				
12	Şu anda asabım bozuk.				
13	Çok sinirliyim.				
14	Sinirlerimin çok gergin olduğunu hissediyorum.				
15	Kendimi rahatlamış hissediyorum.				
16	Şu anda halimden memnunum.				
17	Şu anda endişeliyim.				
18	Heyecandan kendimi şaşkına dönmüş hissediyorum.				
19	Şu anda sevinçliyim.				
20	Şu anda keyfim yerinde.				

Durumluk Sürekli Kaygı Ölçeği

Sürekli Kaygı Formu

Aşağıda kişilerin kendilerine ait duygularını anlatmada kullandıkları bir takım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun, sonra da genel olarak nasıl hissettiğinizi ifadelerin sağ tarafındaki parantezlerden uygun olanını işaretlemek suretiyle belirtin. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Herhangi bir ifadenin üzerinde fazla zaman sarf etmeksizin anında nasıl hissettiğinizi gösteren cevabı işaretleyin.

		Hemen hemen hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
1	Genellikle keyfim yerindedir.				
2	Genellikle çabuk yorulurum.				
3	Genellikle kolay ağlarım.				
4	Başkaları kadar mutlu olmak isterim.				
5	Çabuk karar veremediğim için fırsatları kaçırırım.				
6	Kendimi dinlenmiş hissediyorum.				
7	Genellikle sakin, kendine hâkim ve soğukkanlıyım.				
8	Güçlüklerin yenemeyeceğim kadar biriktiğini hissederim.				
9	Önemsiz şeyler hakkında endişelenirim.				
10	Genellikle mutluyum.				
11	Her şeyi ciddiye alır ve endişelenirim.				
12	Genellikle kendime güvenim yoktur.				
13	Genellikle kendimi emniyette hissedirim.				
14	Sıkıntılı ve güç durumlarla karşılaşmaktan kaçınırım.				
15	Genellikle kendimi hüznü hissedirim.				
16	Genellikle hayatımdan memnunum.				
17	Olur olmaz düşünceler beni rahatsız eder.				
18	Hayal kırıklıklarını öylesine ciddiye alırım ki hiç unutamam.				
19	Aklı başında ve kararlı bir insanım.				
20	Son zamanlarda kafama takılan konular beni tedirgin ediyor.				

EK-10. Topluluk Duygusu Tanımlayıcıları Ölçeği (TDTO)

Yönerge

Aşağıda bulunan listeden ait olduğunuz ve hayatınızda önemli olduğunu düşündüğünüz bir topluluğu işaretleyin.

A.İş

B.Mahalle/Komşuluk

C.Aile

D. Eğlence/ Hobi

E.Diğer.....

Bu topluluğun yaşamınızda ne derece önemli olduğunu aşağıdaki ölçekte 0 ve 10 arasında puanlayarak işaretleyin.

0-benim için hiç önemli değil

10-benim için çok önemli

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Aşağıdaki ölçekte koyu harflerle yazılmış iki bölüm bulunmaktadır. Bunlardan biri **“Gerçekte ait olduğum topluluk”** (Yukarıda işaretlemiş olduğunuz topluluk) diğeri ise **“Ait olmak istediğim ideal topluluk”** (Yukarıda ait olduğunuzu işaretlediğiniz topluluğun, kişisel olarak sizin için en uygun olmasını istediğiniz hali). Her iki bölümün altında da gerçek ve ideal bir topluluğu tanımlamak için verilmiş zıt anlamlı özellikler bulunmaktadır. Sizden, belirtilen özelliklerin ait olduğunuz gerçek topluluğu ve ait olmak istediğiniz ideal bir topluluğu ne kadar tanımladığını işaretlemeniz istenmektedir.

AİT OLDUĞUM GERÇEK TOPLUM

Örnek: Ait olduğunuz topluluğu aşağıdaki açıklamaya göre puanlayınız.

Düşmanca- Dostça ___ X ___ ___ ___ ___

0 1 2 3 4 5 6

0: Çok düşmanca 1: Oldukça düşmanca 2: biraz düşmanca 3: bilmiyorum 4: biraz dostça 5: oldukça dostça 6: çok dostça

FAYDASIZ-FAYDALI	0-çok faydasız ○	1-oldukça faydasız ○	2-biraz faydasız ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz faydalı ○	5-oldukça faydalı ○	6-çok faydalı ○
DURAĞAN-DİNAMİK	0-çok durağan ○	1-oldukça durağan ○	2-biraz durağan ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz dinamik ○	5-oldukça dinamik ○	6-çok dinamik ○
KAPALI-AÇIK	0-çok kapalı ○	1-oldukça kapalı ○	2-biraz kapalı ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz açık ○	5-oldukça açık ○	6-çok açık ○
TUTARSIZ-DÜZENLİ	0-çok tutarsız ○	1-oldukça tutarsız ○	2-biraz tutarsız ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz düzenli ○	5-oldukça düzenli ○	6-çok düzenli ○
YÜZEYSEL-DERİN	0-çok yüzeysel ○	1-oldukça yüzeysel ○	2-biraz yüzeysel ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz derin ○	5-oldukça derin ○	6-çok derin ○
BASKICI-SAYGILI	0-çok baskıcı ○	1-oldukça baskıcı ○	2-biraz baskıcı ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz saygılı ○	5-oldukça saygılı ○	6-çok saygılı ○
MADDİ-MANEVİ	0-çok maddi ○	1-oldukça maddi ○	2-biraz maddi ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz manevi ○	5-oldukça manevi ○	6-çok manevi ○
TEHDİTKAR-GÜVENLİ	0-çok tehditkar ○	1-oldukça tehditkar ○	2-biraz tehditkar ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz güvenli ○	5-oldukça güvenli ○	6-çok güvenli ○
BASKIN-YUMUŞAK	0-çok baskın ○	1-oldukça baskın ○	2-biraz baskın ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz yumuşak ○	5-oldukça yumuşak ○	6-çok yumuşak ○
REKABETÇİ-İŞ BİRLİKÇİ	0-çok rekabetçi ○	1-oldukça rekabetçi ○	2-biraz rekabetçi ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz iş birlikçi ○	5-oldukça iş birlikçi ○	6-çok iş birlikçi ○
SIRADAN-ÖZGÜN	0-çok sıradan ○	1-oldukça sıradan ○	2-biraz sıradan ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz özgün ○	5-oldukça özgün ○	6-çok özgün ○
SORUMSUZ-SORUMLU	0-çok sorumsuz ○	1-oldukça sorumsuz ○	2-biraz sorumsuz ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz sorumlu ○	5-oldukça sorumlu ○	6-çok sorumlu ○
SAHTE-İÇTEN	0-çok sahte ○	1-oldukça sahte ○	2-biraz sahte ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz içten ○	5-oldukça içten ○	6-çok içten ○
KARMAŞIK-BELİRLİ	0-çok karmaşık ○	1-oldukça karmaşık ○	2-biraz karmaşık ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz belirli ○	5-oldukça belirli ○	6-çok belirli ○
HASETÇİ- İYİ DİLEKÇİ	0-çok hasetçi ○	1-oldukça hasetçi ○	2-biraz hasetçi ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz iyi dilekçi ○	5-oldukça iyi dilekçi ○	6-çok iyi dilekçi ○
ELEŞTİRMEYEN-ÖZ ELEŞTİRİ YAPABİLEN	0-çok eleştirmeyen ○	1-oldukça eleştirmeyen ○	2-biraz eleştirmeyen ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz öz eleştiri yapabilen ○	5-oldukça öz eleştiri yapabilen ○	6-çok öz eleştiri yapabilen ○
REDDİDİCİ-KABUL EDİCİ	0-çok reddedici ○	1-oldukça reddedici ○	2-biraz reddedici ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz kabul edici ○	5-oldukça kabul edici ○	6-çok kabul edici ○
OLGUN OLMAYAN-OLGUN	0-çok olgun olmayan ○	1-oldukça olgun olmayan ○	2-biraz olgun olmayan ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz olgun ○	5-oldukça olgun ○	6-çok olgun ○

AİT OLMAK İSTEDİĞİM İDEAL TOPLUM

Örnek: Ait olmak istediğiniz ideal topluluğu aşağıdaki açıklamaya göre puanlayınız.

Düşmanca- Dostça — X — — — — —
0 1 2 3 4 5 6

0: Çok düşmanca 1: Oldukça düşmanca 2: biraz düşmanca 3: bilmiyorum 2: biraz dostça 3: oldukça dostça 4: çok dostça

FAYDASIZ-FAYDALI	0-çok faydasız ○	1-oldukça faydasız ○	2-biraz faydasız ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz faydalı ○	5-oldukça faydalı ○	6-çok faydalı ○
DURAĞAN-DİNAMİK	0-çok durağan ○	1-oldukça durağan ○	2-biraz durağan ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz dinamik ○	5-oldukça dinamik ○	6-çok dinamik ○
KAPALI-AÇIK	0-çok kapalı ○	1-oldukça kapalı ○	2-biraz kapalı ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz açık ○	5-oldukça açık ○	6-çok açık ○
TUTARSIZ-DÜZENLİ	0-çok tutarsız ○	1-oldukça tutarsız ○	2-biraz tutarsız ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz düzenli ○	5-oldukça düzenli ○	6-çok düzenli ○
YÜZEYSEL-DERİN	0-çok yüzeysel ○	1-oldukça yüzeysel ○	2-biraz yüzeysel ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz derin ○	5-oldukça derin ○	6-çok derin ○
BASKICI-SAYGILI	0-çok baskıcı ○	1-oldukça baskıcı ○	2-biraz baskıcı ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz saygılı ○	5-oldukça saygılı ○	6-çok saygılı ○
MADDİ-MANEVİ	0-çok maddi ○	1-oldukça maddi ○	2-biraz maddi ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz manevi ○	5-oldukça manevi ○	6-çok manevi ○
TEHDİTKAR-GÜVENLİ	0-çok tehditkar ○	1-oldukça tehditkar ○	2-biraz tehditkar ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz güvenli ○	5-oldukça güvenli ○	6-çok güvenli ○
BASKIN-YUMUŞAK	0-çok baskın ○	1-oldukça baskın ○	2-biraz baskın ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz yumuşak ○	5-oldukça yumuşak ○	6-çok yumuşak ○
REKABETÇİ-İŞ BİRLİKÇİ	0-çok rekabetçi ○	1-oldukça rekabetçi ○	2-biraz rekabetçi ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz iş birlikçi ○	5-oldukça iş birlikçi ○	6-çok iş birlikçi ○
SIRADAN-ÖZGÜN	0-çok sıradan ○	1-oldukça sıradan ○	2-biraz sıradan ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz özgün ○	5-oldukça özgün ○	6-çok özgün ○
SORUMSUZ-SORUMLU	0-çok sorumsuz ○	1-oldukça sorumsuz ○	2-biraz sorumsuz ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz sorumlu ○	5-oldukça sorumlu ○	6-çok sorumlu ○
SAHTE-İÇTEN	0-çok sahte ○	1-oldukça sahte ○	2-biraz sahte ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz içten ○	5-oldukça içten ○	6-çok içten ○
KARMAŞIK-BELİRLİ	0-çok karmaşık ○	1-oldukça karmaşık ○	2-biraz karmaşık ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz belirli ○	5-oldukça belirli ○	6-çok belirli ○
HASETÇİ- İYİ DİLEKÇİ	0-çok hasetçi ○	1-oldukça hasetçi ○	2-biraz hasetçi ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz iyi dilekçi ○	5-oldukça iyi dilekçi ○	6-çok iyi dilekçi ○
ELEŞTİRMİYEN-ÖZ ELEŞTİRİ YAPABİLEN	0-çok eleştirmeyen ○	1-oldukça eleştirmeyen ○	2-biraz eleştirmeyen ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz öz eleştiri yapabilen ○	5-oldukça öz eleştiri yapabilen ○	6-çok öz eleştiri yapabilen ○
REDDEDİCİ-KABUL EDİCİ	0-çok reddedici ○	1-oldukça reddedici ○	2-biraz reddedici ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz kabul edici ○	5-oldukça kabul edici ○	6-çok kabul edici ○
OLGUN OLMAYAN-OLGUN	0-çok olgun olmayan ○	1-oldukça olgun olmayan ○	2-biraz olgun olmayan ○	3-bilmiyorum ○	4-biraz olgun ○	5-oldukça olgun ○	6-çok olgun ○

EK11. Beck Umutsuzluk Ölçeği

Geleceğe yönelik olumsuz beklenti ye da düşünceleri içeren cümlelerden size uygun olanları evet ye da hayır olarak kodlayınız.

- ___1- Geleceğe umut ve coşku ile bakıyorum
- ___2- Kendim ile ilgili şeyleri düzeltemediğime göre çabalamayı bıraksam iyi olur.
- ___3- İşler kötüye giderken bile her şeyin hep böyle kalmayacağını bilmek beni rahatlatıyor.
- ___4- Gelecek on yıl içinde hayatimin nasıl olacağını hayal bile edemiyorum.
- ___5- Yapmayı en çok istediğim şeyleri gerçekleştirmek için yeterli zamanım var.
- ___6- Benim için çok önemli konularda ileride basarili olacağımı umuyorum.
- ___7- Geleceğimi karanlık görüyorum.
- ___8- Dünya nimetlerinden sıradan bir insandan daha çok yararlanacağımı umuyorum.
- ___9- İyi fırsatlar yakalayamıyorum. Gelecekte yakalayacağıma inanmam için de hiç bir neden yok.
- ___10-Geçmiş deneyimlerim beni geleceğe iyi hazırladı
- ___11-Gelecek benim için hoş şeylerden çok tatsızlıklarla dolu görünüyor
- ___12-Gerçekten özlediğim şeylere kavuşabileceğimi ummuyorum
- ___13-Geleceğe baktığımda şimdikine oranla daha mutlu olacağımı umuyorum.
- ___14-İşler bir turlu benim istediğim gibi gitmiyor.
- ___15-Geleceğe büyük inancım var.
- ___16-Arzu ettiğim şeyleri elde edemediğime göre bir şeyler istemek aptallık olur.
- ___17-Gelecekte gerçek doyuma ulaşmam olanaksız gibi.
- ___18-Gelecek bana bulanık ve belirsiz görünüyor.
- ___19-Kotu günlerden çok , iyi günler bekliyorum.

___20-İstediğim her şeyi elde etmek için caba göstermenin gerçekten yararı yok, nasıl olsa onu elde edemeyeceğim.

EK12. Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 30.03.2022-115758

1993

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
Akademik Değerlendirme Koordinatörlüğü

Sayı : E-62310886-605.99-115758

Konu : Ezgi Karadeniz'in Etik Onay Başvurusu

30.03.2022

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 16.03.2022 tarih ve 110938 sayılı yazımız.

Enstitümüz Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ezgi Karadeniz'in, Dr. Öğretim Üyesi Burçin Akın Sarı danışmanlığında yürüteceği, "Topluluk Duygusu ve Sosyal Medyanın Kaygı Üzerindeki Etkisi" başlıklı yüksek lisans tez çalışması değerlendirilmiş ve bilgilerinize ekte sunulmuştur.

Prof. Dr. M. Abdülkadir VAROĞLU
Kurul Başkanı

Ek: Değerlendirme Formu

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSF4U9ZDUC

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/baskent-universitesi-sbys>

Başkent Üniversitesi Başlıca Kampüsü Fatih Sultan Mahallesi Eskişehir Yolu 18. Km 06790

Bilgi için: Gamze SONBAY

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Koordinatör

Telefon No:0 312 246 67 40 Faks No:0 312 246 66 03

Telefon No: 246 66 66 / 2078

e-Posta:adk@baskent.edu.tr İnternet Adresi:www.baskent.edu.tr

Kep Adresi:baskentuniversitesi@hs02.kep.tr

Sayı : 17162298.600-58
Konu : Tez Çalışması

18 MART 2022

İlgili Makama

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ezgi Karadeniz'in, Dr. Öğretim Üyesi Burçin Akın Sarı danışmanlığında yürüteceği, "Topluluk Duygusu ve Sosyal Medyanın Kaygı Üzerindeki Etkisi" başlıklı yüksek lisans tez çalışması değerlendirilmiş ve yapılmasında bir sakınca olmadığı tespit edilmiştir.
Bilgilerinize saygılarımızla sunarız.

Başkent Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler ve Sanat Araştırma Kurulu

Ad, Soyad	Değerlendirme
Prof. Dr. M. Abdülkadir Varoğlu	Olumlu/ Olumsuz
Prof. Dr. Kudret Güven	Olumlu/Olumsuz
Prof. Ali Sevgi	Olumlu/Olumsuz
Prof. Dr. Işıl Bulut	Olumlu/Olumsuz
Prof. Dr. Sadegül Akbaba Altun	Olumlu/ Olumsuz
Prof. Dr. Can Mehmet Hersek	Olumlu/ Olumsuz
Prof. Dr. Özcan Yağcı	Olumlu/ Olumsuz

Prof. Dr. Sadegül Akbaba Altun, Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ezgi Karadeniz'in, Dr. Öğretim Üyesi Burçin Akın Sarı danışmanlığında yürüteceği, "Topluluk Duygusu ve Sosyal Medyanın Kaygı Üzerindeki Etkisi" başlıklı yüksek lisans tezinin yapılabilceğı görüşündeler.

Prof. Dr. Işıl Bulut, Ezgi Karadeniz'in çalışmasının oldukça enteresan bir konuyu içerdığını, çalışmalarının yerinde olduğunu; ancak, çok sayıda soru kağıdı ve envanter kullanmasının çalışmanın değerini azaltmamasının umduklarını belirtmişlerdir.

Prof. Dr. Özcan Yağcı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ezgi Karadeniz'in, Dr. Öğretim Üyesi Burçin Akın Sarı danışmanlığında yürüteceğı, "Topluluk Duygusu ve Sosyal Medyanın Kaygı Üzerindeki Etkisi" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasının uygun olduğı düşüncelerini iletmişlerdir.

